

KOTIMAISTEN TAIMITARHOJEN SUOSITUIMMAT KORISTEKASVIT

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Puutarhatalous, Lepaa

kevät 2022

Liisa Kivimäki

Puutarhatalous

Tekijä Liisa Kivimäki

Työn nimi Kotimaisten taimitarhojen suosituimmat koristekasvit

Ohjaaja Leena Huhtama

Tiivistelmä

Vuosi 2022

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää kotimaisten taimitarhojen tämänhetkisten suosituimpien koristepensaiden, -puiden ja perennoiden joukkoja viheralan ammattilaisten ja yksityisasiakkaiden keskuudessa. Työssä selvitettiin myös noin kolmekymmentä vuotta sitten suosituimpien koristekasvien TOP 10 -listat vastaavista kasviryhmistä, joihin taimitarhoille tehdyllä kyselyllä saatuja tämänhetkisiä tietoja verrattiin. Toimeksiantajana oli Taimistoviljelijät ry, joka hyödyntää saatuja tuloksia toiminnassaan.

Koristekasvien käyttöön ovat viime vuosina vaikuttaneet kaupungistuminen ja ympäristötietouden lisääntyminen. Nämä ilmiöt näkyivätkin suosituimpien koristekasvien muutoksissa muun muassa pienikasvuisten ja kestävien kasvien suosion lisääntymisenä. Kärkikasvien joukossa oli myös monia lajeja, joista on olemassa kotimaisen FinE-tavaramerkin alla myytäviä kasveja.

Suosituimpien koristepensaiden joukossa oli kaupunkipihoihin sopivia aitakasveja, syötäviä marjoja tuottavia pensaita ja kasveja, joilla on kaunis syysväri. Koristepensaisissa korostuivat myös kasvien helppohoitoisuus ja kestävyys. Ennen hyvin suosittu ja myöhemmin haitalliseksi vieraslajiksi säädetty kurturuusu sekä herkästi paleltuvat ryhmäruusut olivat pudonneet suosituimpien kasvien joukosta pois. Sekä yksityis- että yritysasiakkaiden eniten taimistoilta ostama koristepensas oli koivuangervo.

Koristepuista suosituimpia olivat luonnostammekin löytyvät kotipihlaja sekä rauduskoivu. Pienet puut sekä niiden kapeakasvuiset lajikkeet ja muodot olivat erityisen kysytyjä. Yritysasiakkaiden suosituimpien puiden lista oli pysynyt pitkälti ennallaan. Viherrakentamisessa käytettyjen puulajien joukko näyttää muuttuvan hitaasti. Silti ennen hyvin suositut lehmukset olivat menettäneet suosiotaan viherrakentajien parissa ehkäpä siksi, että kaupungeissa on pyritty monipuolistamaan lehmusvoittoista katupuustoa kasvintuhoojapaineiden ja kaupunkiluonnon monipuolistamisen vuoksi.

Perennoista suosituimpia sukuja olivat kestävät ja peittäviä kasvustoja muodostavat suomumaksaruohot ja kurjenpolvet. Listojen kärjestä olivat poistuneet muun muassa ennen hyvin suositut töyhtöangervot, alvet ja kellot. Tulevaisuudessa perennoiden ja luonnonkasvien käyttö tulee todennäköisesti kasvamaan entisestään.

Avainsanat Taimitarha, koristekasvi, puuvartinen kasvi, perenna

Sivut 76 sivua ja liitteitä 12 sivua

The objective of the thesis was to find out the most popular ornamental shrubs, trees and perennials of Finnish nurseries. The lists of popular plants were made separately for private customers and professional landscapers. The research was executed with a survey for nurseries. The work also examined the TOP 10 lists of the most popular ornamental plants about thirty years ago from similar plant groups, to which the current data were compared. The work was made for Taimistoviljelijät ry, which utilizes the results in its operations.

Urbanisation and increased environmental awareness have affected the use of ornamental plants in recent years. These phenomena have, for example, increased the popularity of small growing trees and hardy plants. There were also many species in the top plants, of which domestic FinE-plants are available.

The most popular ornamental shrubs at the moment included plants suitable for city yard fences, shrubs producing edible berries and plants with a beautiful autumn color. The ease of care and good climate resilience put also weight in the ornamental shrubs. Previously the very popular *Rosa rugosa* is considered as a dangerous alien species today, and therefore it has fallen out of the best-selling plants' group. Earlier the most popular group, grafted roses, is not suitable for Finnish climate and therefore it is not on the lists anymore. The current leading ornamental shrub was *Spiraea betulifolia*.

The most popular ornamental trees were native plants *Sorbus aucuparia* and *Betula pendula*. The small and narrow species and cultivars were also preferred. The list of the most popular ornamental trees for business customers had remained largely unchanged. The range of trees used in professional landscaping seems to be changing slowly. Although previously very popular *Tilia* had lost popularity among landscapers, perhaps because the cities are diversifying their environment due to biodiversity and increasing pest pressures.

Among the perennials, the most popular genera were *Sedum* and *Geranium*, which are hardy ground covering plants. Previously favoured *Aruncus*, *Lysimachia* and *Campanula* were no longer preferred. In the future, the use of perennials and wild plants is likely to increase.

Keywords Nursery, ornamental plant, woody plant, perennial

Pages 76 pages and appendices 12 pages

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Kotimainen taimitarha-ala.....	2
2.1	Taimistoviljelijät ry	2
2.2	Kotimaisen taimitarhaviljelyn historia	3
2.3	Alan nykytilanne.....	6
2.4	Taimistotuotteiden maahantuonti	8
2.5	FinE-kasvien kehitystyö.....	12
2.6	Taimitarhojen pääasiakaskunnat	13
3	Koristekasvivalikoiman kehitys.....	16
3.1	Kaupungistuminen	16
3.1.1	Kaupunkien viheralueet	17
3.1.2	Viherkatot ja kansipihat	19
3.1.3	Kaupunkien hulevesien hallinta	21
3.1.4	Pienentyneet piha-alueet.....	22
3.2	Ympäristötietoisuuden vahvistuminen ja kestävä kehitys	23
3.2.1	Luonnonkasvit ja maatiaisperennat.....	24
3.2.2	Vieraslajit.....	26
3.2.3	Dynaamiset istutukset.....	27
3.3	Kasvintuhoojat	28
4	Aineisto ja menetelmät	31
4.1	1980–1990 -lukujen suosituimpien koristekasvien selvitystyö	31
4.2	Taimitarhoille lähetetty kysely.....	34
5	Tulokset	36
5.1	Suosituimmat koristekasvit 30 vuotta sitten	37
5.1.1	Koristekasvien maahantuonti 1987 ja 1989.....	37
5.1.2	Pensaat.....	38
5.1.3	Puut	39
5.1.4	Perennat.....	42
5.2	Tämän hetken suosituimmat koristekasvit.....	44
5.2.1	Pensaat.....	44

5.2.2	Puut	47
5.2.3	Perennat	50
5.3	Nykyisten ja 30 vuoden takaisten kasvilistojen yhteneväisyydet.....	52
5.3.1	Pensaat	52
5.3.2	Puut	53
5.3.3	Perennat	55
5.4	Taimitarhojen valikoimien laajuus viimeisten 20 vuoden aikana.....	56
6	Tulosten tarkastelu	57
6.1	Suosituimpien koristekasvien joukoissa tapahtuneet muutokset.....	58
6.1.1	Yksityisasiakkaat	58
6.1.2	Yrityisasiakkaat	61
6.2	Valikoimien laajuuden kehitys tulevaisuudessa	63
7	Johtopäätökset	64
	Lähteet.....	71

Liitteet

Liite 1	Taimitarhoille kyselyn yhteydessä lähetetty saatekirje
Liite 2	Taimitarhoille lähetetty kysely
Liite 3	Tuoduimmat koristepensaat tuontimäärineen 1987 ja 1989 maatilahallituksen puutarhatoimiston tuontitilastoja mukaillen
Liite 4	Tuoduimmat koristepuut tuontimäärineen 1987 ja 1989 maatilahallituksen puutarhatoimiston tuontitilastoja mukaillen
Liite 5	1980-luvun lopun suosituimpien koristepuiden vertailu ja TOP 10 -kasvien valinta
Liite 6	Koristepensaslajit, jotka kuuluivat kyselyyn vastanneiden taimitarhojen kymmenen suosituimman lajin joukkoon
Liite 7	Koristepuulajit, jotka kuuluivat kyselyyn vastanneiden taimitarhojen kymmenen suosituimman lajin joukkoon
Liite 8	Perennasuvut, jotka kuuluivat kyselyyn vastanneiden taimitarhojen kymmenen suosituimman kasvisuvun joukkoon
Liite 9	Aineistonhallintasuunnitelma verkkokyselylle ja haastattelulle

1 Johdanto

Kotimaisen taimitarha-alan valikoimat ja suosituimmat kasvit ovat muuttuneet aikojen saatossa. Tähän ovat vaikuttaneet muun muassa kotimaan talouskasvu, kaupungistuminen, FinE-kasvien jalostustyö, vieraslaji- ja ympäristötietouden lisääntyminen ja kasvintuhoojien leviämispaineet. Monivuotisia koristekasveja on alettu käyttää viime vuosina uusin tavoin esimerkiksi taajamien hulevesien käsittelyssä, monimuotoisissa dynaamisissa istutuksissa, kansipihossa ja kattopuutarhoissa. Sään ääri-ilmiöiden lisääntymisen myötä kasveilta on alettu vaatia muun muassa entistä parempaa kuivuusjaksojen kestävyyttä, joka voi osaltaan selittää sitkeiden luonnonkasvien kasvanutta suosiota monivuotisten koristekasvien joukossa.

Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä pyrittiin kartoittamaan kotimaisen taimistoalan nykytilaa ja tulevaisuudennäkymiä taimitarhojen koristekasvien valikoimien osalta. Taimitarhojen suosituimmista koristekasveista ei ollut olemassa ajantasaista, yhteen koottua tietoa, jota voitaisiin käyttää hyödyksi esimerkiksi taimistojen valikoimia ja tuotantoa suunnitellessa. Taimitarhoille lähetetyn kyselyn avulla selvitettiin kotimaisten taimistojen tällä hetkellä noin kymmenen myydyimmän koristekasvin ryhmät perennojen, puiden ja pensaiden osalta. Selvitys tehtiin sekä yksityis- että yritysasiakkaiden osalta erikseen. Näin meneteltiin, koska työssä pyrittiin muodostamaan suosituimpien kasvien joukot taimistojen toisistaan poikkeavien pääasiakaskuntien, vähittäisasiakkaiden ja viherrakennusalan ammattilaisten osalta. Yleisessä viljelyssä olevat taimistojen tuottamat hyötykasvit, kuten hedelmäpuut ja marjapensaat, jätettiin tarkastelun ulkopuolelle.

Nykytilaan liittyvän kyselyn lisäksi työssä selvitettiin 1980–1990 -lukujen vaihteen suosituimpien koristekasvien joukkoja. Näitä ja ajantasaisia, kyselyllä kerättyjä listoja, vertailemalla etsittiin taimistojen suosituimpien koristekasvien joukossa tapahtuneita muutoksia ja pohdittiin niihin mahdollisesti vaikuttaneita syitä ja ilmiöitä. Työssä kartoitettiin myös koristekasvivalikoimien laajuuden kehitystä.

Työn tilaajana toimi kotimaisten taimitarhojen yhteistyöjärjestö

Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry, joka hyödyntää saatuja tuloksia toiminnassaan.

Opinnäytetyötä täydennettiin myös Taimistoviljelijät ry:n toiminnanjohtaja Jyri Uimosen

haastattelulla. Työn keskeisimmät tulokset esitellään järjestön webinaarissa maaliskuussa 2022.

2 Kotimainen taimitarha-ala

Kotimaiset taimitarhat ovat jakautuneet koko maan alueelle melko tasaisesti, suunnilleen samassa suhteessa maakuntien väkiluvun kanssa. Hämeessä ja Pirkanmaalla on silti olemassa jonkinlainen taimistojen keskittymä. Taimitarhoja on tällä hetkellä 88 kappaletta, joista koko maan alueelle taimia toimittavia suurempia tukkutaimistoja on 10–15 kpl. Loput taimistoista toimivat paikallisella tasolla, tosin näistäkin osa toimittaa tuotteitansa jonkin verran koko maahan verkkokauppansa kautta. Taimien verkkokauppa ja etämyynti ovat kasvaneet viime vuosina, mutta silti pääosa taimikaupasta tapahtuu edelleen perinteisellä tavalla. (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021)

2.1 Taimistoviljelijät ry

Työn toimeksiantaja Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry on kotimaisten taimitarhojen yhteistyöjärjestö, jonka päätavoitteena on edistää kotimaista taimistotuotantoa aktiivisen yhteistyön avulla. Yhteistyötä tehdään eri asiakasryhmien, viranomaisten, alan koulujen ja tutkijoiden kanssa. Toiminta alkoi 1939 Suomen Puutarhaviljelijäin Liiton taimistojaoston muodossa. Jaosto muutettiin 1951 rekisteröidyksi yhdistykseksi, jolloin se sai nykyisen nimensä. Yhdistys kuuluu Euroopan taimitarhajärjestöön (ENA), Kansainväliseen perennajärjestöön (ISU) ja Viherympäristöliittoon. Jäsenilleen Taimistoviljelijät ry järjestää erilaisia tapahtumia ja tarjoaa koulutusta. Yhdistys julkaisee alan kirjoja ja oppaita. Edunvalvonnan ja tuotantomahdollisuuksien edistämisen lisäksi toimintaan kuuluu myös varsinainen taimistotuotteiden myynninedistäminen. (Larsson & Lokonen, 1984, s. 15; Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry, 2021b)

Suomessa toimivista 88 taimitarhasta 65 on Taimistoviljelijät ry:n jäseniä (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021). Suurin osa yhdistyksen jäsenistä on yksityisiä taimitarhayrittäjiä. Jäsentaimistojen tuotanto kattaa noin 90 % kotimaisesta monivuotisten koriste- ja hyötykasvien taimien tuotannosta. (Luonnonvarakeskus, 2021b; Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry, 2021b)

2.2 Kotimaisen taimitarhaviiljelyn historia

Kotimaisen taimitarhaviiljelyn varhaisimmista vaiheista on säilynyt hyvin vähän tietoa. Ensimmäiset tunnetut kasvatuskokeilut sijoittuvat 1500-luvun luostareihin, joissa viljeltiin hedelmiä, marjoja, koristepuita- ja pensaita. Perennoja kasvatettiin lähinnä lääkinnällisiin tarpeisiin. Näihin aikoihin suurin osa puiden taimista hankittiin eteläisemmistä Euroopan maista oman kasvatustoiminnan sijaan. (Larsson & Lokonen, 1984, s. 10, 110; Patomäki, 1948, s. 12). Tästä oli vielä pitkä matka varsinaisen kaupallisen taimitarhaviiljelyn kehittämiseen, jonka voidaan katsoa saaneen alkunsa 1700–1800-lukujen taitteessa. Aluksi taimistoja oli lähinnä puutarhakoulujen ja kartanoiden yhteydessä. Näiden lisäksi puutarhaseuroilla oli suuri vaikutus alan kehitykseen. (Larsson & Lokonen, 1984, s. 11; Patomäki, 1948, s. 12). Tällä aikakaudella hedelmäpuiden taimien tuottamisen katsottiin olevan taimitarhojen merkittävin tehtävä, mutta 1800-luvulla maassamme alettiin kiinnostua myös kaupunkien julkisista istutuksista. 1800-luvun jälkimmäisen puoliskon suurin koristekasvir ryhmä oli ruusut. (Nummi, 2008, ss. 80–81, 96–101, 102–105)

Taimitarha-ala alkoi kasvaa 1870-luvulla, kun suurista katovuosista 1867–68 ja talouden lamakaudesta oltiin päästy ylitse (Nummi, 2008, s. 88). Samoihin aikoihin kartanopuistojen ja pappiloiden esimerkin mukaisesti kotipuutarhojen suosio alkoi lisääntyä tavallisen kansan keskuudessa. Eri järjestöjen puutarhaneuvonnalla oli suuri vaikutus innostuksen kasvuun. (Nummi, 2008, s. 108)

1900-luvun alkupuolella perustettiin yhä enenevässä määrin yksityisiä taimistoja. Tällöin taimitarha-ala laajeni merkittävästi noin 30 uuden viljelmän verran ja valikoimat monipuolistuivat. Ajanjaksoa voidaankin pitää niin sanottuna kotimaisen taimistoalan kulta-aikana. (Harju-Söderberg, 2008, s. 151; Larsson & Lokonen, 1984, s. 13; Patomäki, 1948, s. 13). Sota-ajan kylmät talvet tappoivat paljon koristekasveja ja hedelmäpuita niin taimistoilla kuin lopullisilla kasvupaikoillaan. Tämän lisäksi istutuksia menetettiin sodan tuhoamina ja alueluovutusten myötä. Ankarien sotavuosien seurauksena taimistoala ajautui tuotannolliseen lamaan (Uosukainen, 2019). 1940-luvun lopulta pitkälle 1950-luvulle sijoittuvalla jälleenrakentamisen aikakaudella koettiin taimistoalalla seuraava laajenemisen jakso, jonka aikana uusia taimistoja perustettiin kolmisenkymmentä kappaletta. Tällöin maassamme istutettiin uusia taimia menetettyjen tilalle, mutta näinä vaikeina aikoina

keskityttiin lähinnä ruuantuotantoon, ja taimistojen valikoimat painottuvatkin hyötykasvien taimiin. (Harju-Söderberg, 2008, s. 153–154; Larsson & Lokonen, 1984, s. 12). 1940- ja 1950-lukujen taitteessa rekisteröityjä taimitarhoja oli noin 130, joista suurin osa harjoitti taimistoviljelyä hyvin pienimuotoisesti muun viljelytoiminnan ohessa. Kotimaisten taimistojen tuotantomäärät olivat vielä varsin pieniä taimitarhojen lukumäärään nähden. Taimistot sijaitsivat lähinnä Etelä- ja Lounais-Suomen alueilla. (Patomäki, 1948, s. 13; Uosukainen, 2019)

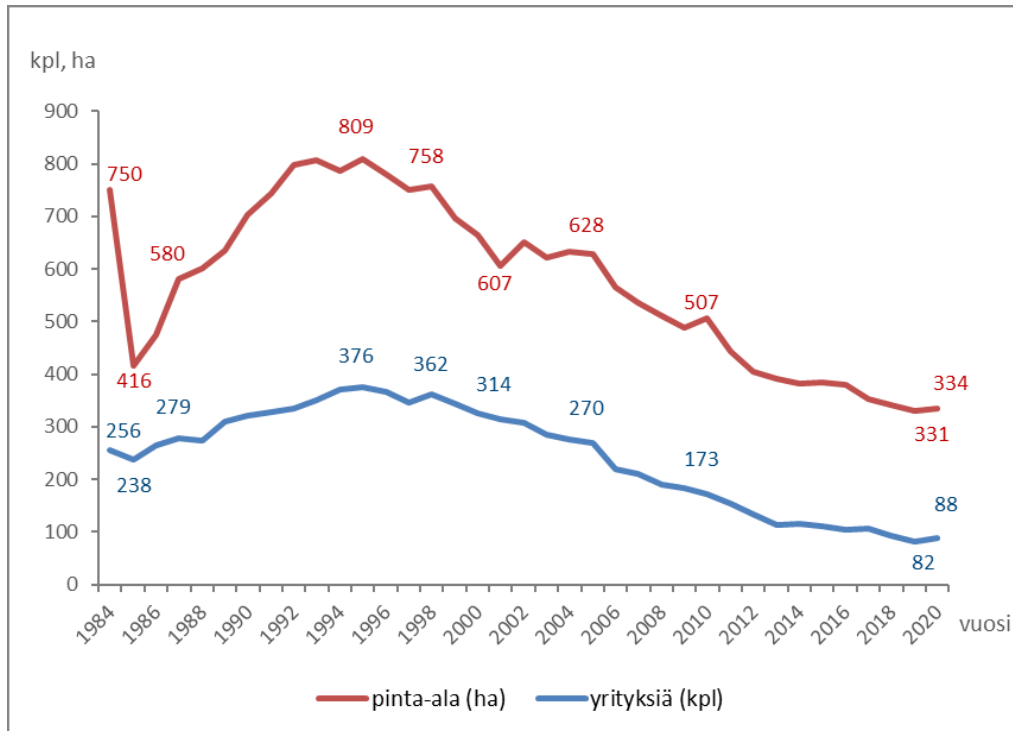
Taimistojen tuotannon painopiste alkoi siirtyä 1950-luvun puolivälistä alkaen kohti koristekasvien tuotantoa. Samoihin aikoihin alettiin kaupunkeihin perustaa taimimyymälöitä ja puutarhakeskuksia. (Larsson & Lokonen, 1984, ss. 53–54; Laurila, 1995, s. 37). Taimistojen yhteenlasketun viljelypinta-alan kasvu jatkui 1960-luvulta 1980-luvun alkupuolelle asti melko tasaisena, mikä johtui koristepuiden- ja pensaiden viljelypinta-alojen kasvusta (Larsson & Lokonen, 1984, s. 58).

Monivuotisten koristekasvien viljelyalojen kasvu näyttää 1960–1980-luvuilla kytkeytyneen väestön maaseudulta kaupunkeihin suuntautuneeseen muuttoliikkeeseen ja maamme taloudelliseen kehitykseen. Taloudellisesti parempien aikojen koittaessa oli koristekasvien suosio alkanut lisääntyä niin puutarhaharrastajien kuin viherrakentajien keskuudessa (Harju-Söderberg, 2008, s. 154; Laurila, 1995, s. 40). Taimistotuotteiden kysyntä oli suurta uudisrakentamisen ja kaupungistumisen myötä lisääntyneen viherrakentamisen vuoksi, eikä kysyntään pystytty vastaamaan pelkän kotimaisen tuotannon avulla (Uosukainen, 2019).

Kotimaisten taimitarhojen lukumäärän ja yhteenlasketun avomaan viljelyalan muutos 1984–2020 on esitetty kuvassa 1. Vuonna 1985 viljelypinta-ala romahti edellisen vuoden 750 hehtaarista 416 hehtaariin. Pudotus johtui mitä ilmeisimmin hyvin kylmästä niin sanotusta vuosisadan talvesta (Dahl, 2016). Yritysten määrässä ei silti koettu yhtä dramaattista muutosta. Seuraavien vuosien aikana viljelyala ja yritysten lukumäärä nousivat tasaisesti saavuttaen huippunsa vuonna 1995. Tällöin kotimaisia taimitarhoja oli 376 kappaletta ja niiden viljelypinta-ala oli yhteensä 809 hehtaaria. Näistä ajoista taimistojen lukumäärä ja yhteenlaskettu pinta-ala on hiljalleen laskenut vuoteen 2019 asti, jolloin taimitarhoja oli 82 kappaletta ja viljelyalaa 331 hehtaaria. Luonnonvarakeskuksen tilastojen pinta-alat sisältävät koristekasviviljelyn lisäksi myös kesannolla olevat sekä marja- ja hedelmäkasvien

taimituotannossa olevat viljelykset (Luonnonvarakeskus, 2021b). Metsätaimien viljely, joita osa taimistoviljelijöistä harjoittaa, on raportoitu Luonnonvarakeskuksen eri tilastoissa (Luonnonvarakeskus, 2021a).

Kuva 1. Kotimaisten taimitarhayritysten lukumäärä ja niiden yhteenlaskettu avomaan viljelypinta-ala 1984–2020 (Luonnonvarakeskus, 2021b).

Viljelypinta-aloja ja yritysten lukumäärää tarkasteltaessa taimistoala on kasvanut vielä lamavuosien 1991–1993 aikaan, mutta laman vaikutukset ovat silti heijastuneet 1995 alkaneeseen taimitarhojen lukumäärän ja viljelyalan laskuun. Laman myötä yksityinen kulutus, investoinnit ja julkiset menot laskivat merkittävästi usean vuoden ajaksi, jonka seurauksena taimistotuotteidenkin kysyntä laski maassamme (Maa- ja metsätalousministeriö, 2003, s. 20). Yritysten lukumäärän ja viljelypinta-alan muutosten perusteella taimistoala näyttää silti selviytyneen 1990-luvun lamasta moniin muihin aloihin nähden paremmin ehkäpä sen terveen kasvuvauhdin, rakenteen sekä vähäisen ulkomaanviennin vuoksi.

1995 alkanutta viljelyalan ja taimistojen lukumäärän laskua selittää myös taimistotuotteiden tuonnin avautuminen, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin 1.1.1995. EU-jäsenyyden myötä

tavaroiden ja palveluiden liikkuvuus vapautui EU:n sisämarkkina-alueella, kun yleisistä tuontirajoituksista ja tullimaksuista luovuttiin. EU:n alueelta alettiin tällöin tuoda entistä enemmän edullisesti tuotettuja ja hinnoiteltuja taimistotuotteita maahan, joka asetti taimitarhat tiukempaan kilpailuasemaan EU:ssa sijaitsevien taimitarhojen suhteen.

Samoihin aikoihin astui voimaan myös hankintalaki, jonka mukaan julkisten toimijoiden on kilpailutettava suuret hankintansa. Suuret taimitarhat pystyivät vastaamaan pieniä taimistoja paremmin julkisen sektorin suuria taimieriä sisältäviin tarjouspyyntöihin ja tilauksiin. Lainsäädännön takia taimistoalan sisäinen kilpailu kiristyi ja pienet taimistot saattoivat joutua lopettamaan toimintansa jäädessään suurien ja kilpailukykyisempien taimistojen jalkoihin.

Taimistotuotteiden kokonaiskysyntä alkoi kasvaa 1990-luvun lamavuosien jälkeen voimakkaasti (Maa- ja metsätalousministeriö, 2003, s. 39). Kiristyneestä kilpailusta ja alan kohtaamista muista haasteista huolimatta kotimainen taimistoala pystyi tehostamaan toimintaansa ja kehittämään valikoimiaan. Näin ollen suomalaiset taimitarhat kykenivät vastaamaan omalta osaltaan taimistotuotteiden kasvaneeseen kokonaiskysyntään. Kotimaisten taimitarhojen yhteenlaskettu kappalemääräinen ja varsinkin rahamääräinen taimimyynti kasvoi Taimistoviljelijät ry:n toiminnanjohtaja Jyri Uimosen laatimien taimitarhatuotannon tunnuslukujen 2006–2014 mukaan merkittävästi ainakin kyseisellä ajanjaksolla (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 16.6.2021).

2.3 Alan nykytilanne

Vuonna 2020 Suomessa toimi 88 taimitarhayritystä, joiden avomaan viljelypinta-ala oli yhteensä 334 hehtaaria. Taimistojen lukumäärä on puolittunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Yhteenlaskettu viljelypinta-ala on laskenut samaan aikaan hieman vähemmän, noin kolmasosan verran. (Luonnonvarakeskus, 2021b). Taimistojen keskimääräinen avomaan viljelypinta-ala on kasvanut tasaisesti koko 2000-luvun ajan, sen ollen vuonna 2020 noin neljä hehtaaria per taimisto (Kuva 2). Nousu on johtunut ainakin osittain ulkomaisen taimituotannon aiheuttamasta kilpailun kiristymisestä ja myyntihintojen alentamispaineista. Tuotantoa ja viljelyalaa laajentamalla taimistoyritykset voivat saada aikaan

kustannussäästöjä saavuttamiensa mittakaavaetujen ansiosta ja pärjätä näin tuotteiden hintakilpailussa paremmin.

Kuva 2. Kotimaisten taimitarhojen keskimääräisen avomaan viljelypinta-alan kehitys 2000–2020 (Luonnonvarakeskus, 2021b). Keskimääräinen viljelypinta-ala on noussut tänä aikana lähes kaksinkertaiseksi.

Suomessa tuotettiin 2020 koristepensaita 72 hehtaarin, koristepuita 203 hehtaarin ja perennoja 10 hehtaarin avomaan pinta-alalla (Taulukko 1). Tämän lisäksi taimistoilla viljeltiin metsätaimia sekä hedelmä- ja marjakasvien taimia. Vuoden 2010 lukuihin verrattuna viljelypinta-alat ovat laskeneet koristepensaiden osalta 98 hehtaaria (58 %), koristepuiden osalta 45 hehtaaria (18 %) ja perennojen osalta 17 hehtaaria (63 %) (Luonnonvarakeskus, 2021a, 2021b). Monivuotisten koristekasvien yhteenlaskettu viljelyala laski vuosien 2010–2020 aikana 160 hehtaaria (36 %).

Taulukko 1. Koristepensaiden, koristepuiden ja perennojen avomaan viljelyalat hehtaareina 2010 ja 2020 (Luonnonvarakeskus, 2021b). Viljelyalat ovat laskeneet jokaisen tuoteryhmän osalta kymmenen vuoden aikana.

	Avomaan viljelypinta-ala (ha)			
	Koristepensaat	Koristepuut	Perennat	Yhteensä
2020	72	203	10	285
2010	170	248	27	445

Etenkin ulkomaisen tuonnin aiheuttaman hintakilpailun vuoksi osa taimistoista on joutunut lopettamaan kannattamattomaksi muuttuneen toimintansa. Joidenkin taimistojen toiminta on päättynyt puolestaan yrittäjän eläköitymisen vuoksi, jos yritykselle ei ole löytynyt jatkajaa. Myös muuttuneet ilmasto-olosuhteet, kuten lisääntyneet kuivuusjaksot tai taimia suojaavan lumipeitteen puute, ovat saattaneet vaikuttaa joidenkin taimitarhayritysten lopettamispäätöksiin.

Yhteenlasketun tuotantoalan supistumista voidaan selittää yritysten lopettamispäätösten lisäksi viljelytoiminnan tehostumisella ja viljelymenetelmien kehittymisellä. Taimistot pystyvät tuottamaan pinta-alayksikköä kohti selvästi enemmän taimia kuin ennen 1990-luvun lamaa (Maa- ja metsätalousministeriö, 2003, s. 20). Monilla taimistoilla on siirrytty suurempia viljelypinta-aloja vaativasta peltokasvatuksesta kohti tiiviimpää astiataimiviljelyä. Peltoviljelyssä osa pelloista on pidettävä kesannolla, mutta astiataimilla viljelyalaa vaativaa kesannointia ei tarvita. Samoin joillakin taimistoilla on siirretty viljelyä osittain kausihuoneissa tapahtuvaksi, jonka takia taimikasvatus ja viljelykierto ovat entistä nopeampia. Kotimaiset taimitarhat pystyivätkin kasvattamaan myyntiään taimitarhatuotannon tunnuslukujen mukaan 2006–2014 (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 16.6.2021). Tämän jälkeen taimitarha-alan vuosittainen liikevaihto on ollut suunnilleen nykyisen noin 34 miljoonaan euron suuruinen, ja kotimaassa tuotetut taimimäärät ovat pysyneet tasaisena (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021).

2.4 Taimistotuotteiden maahantuonti

1900-luvun ensimmäisen puoliskon aikana, taimistoalan laajentumisesta huolimatta, kotimaisella taimituotannolla ei pystytty tyydyttämään taimistotuotteiden kasvanutta kysyntää ja tuonnin osuus oli merkittävä. Vientiäkään ei juuri harjoitettu. (Patomäki, 1948, s. 13). 1960-luvulle saavuttaessa taimitarhatuotanto oli yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti heikompien aikojen jäljiltä vielä hyötykasvipainotteista ja tuotantomääriltään vaatimatonta. 1960–1970-luvuilla koristekasvien kysyntä kasvoi voimakkaasti jälleenrakentamisen ja kaupungistumisen myötä. Kotimaiset taimistot eivät olleet tuotantoaan suunnitellessa osanneet riittävästi ennakoida viherrakentamisen ja sitä seurannutta koristekasvien tarpeen kasvua, joten kysyntää paikattiin etenkin Keski-Euroopasta tapahtuneen taimituonnin avulla.

Suuri osa maahantuoduista taimista ei kuitenkaan ollut suomalaisiin kasvuoloihin kunnolla sopeutuneita. (Uosukainen, 2019)

Kasvien maahantuonti kasvoi 1970-luvun loppuun saakka, jolloin se kääntyi 1980-luvun alkupuolelle kestäneeseen lyhytaikaiseen laskuun. Vuosittain myydyistä taimitarhatuotteista arviolta kolmasosa tuotiin 1980-luvun alussa ulkomailta kappalemääräisesti tarkasteltuna. Noin puolet tuonnista tapahtui taimitarhojen toimesta ja puolet kauppojen keskusliikkeiden ja erillisten tuontiliikkeiden toimesta. (Larsson & Lokonen, 1984, ss. 59–60)

Ennen Suomen liittymistä Euroopan unioniin valtio keräsi maahantuoduista taimitarhatuotteista tiedot ylös alkaen vuodesta 1967. Entinen maatilahallituksen puutarhatoimisto yhdisti maahantuonnin yhteydessä saadut tiedot ja julkaisi ne vuosittain ilmestyneissä tilastoissaan nimeltään ”Tietoja eräiden taimitarhatuotteiden tuonnista ja tuotannosta”. (Alanko & Raisio, 2008, s. 251)

Maatilahallituksen tilastojen mukaan lehtipuiden- ja pensaiden tuonti kasvoi vuosien 1967–1990 aikana seitsenkertaiseksi ja havupuiden- ja pensaiden tuonti viisinkertaiseksi. Tuonnin määrän kasvaessa kasvoi samalla myös sen suhteellinen osuus koko taimikaupasta. Kappalemäärällisesti laskettuna vuonna 1990 lehtipuita- ja pensaita tuotiin maahamme noin 3,6 miljoonaa kappaletta ja havupuita- ja pensaita noin 500 000 kappaletta. Ryhmäruusuja, joita tilastoissa seurattiin omana kasviryhmänään, tuotiin melko tasaisella noin miljoonan ruusun vuositahdilla. Pensasruusuja tuotiin 1990 maahan 750 000 kappaletta, näiden tuontimäärä kasvoi reilussa parissa kymmenessä vuodessa kolminkertaiseksi. Perennojen taimia tuotiin maahan vuonna 1990 lähes kaksi miljoonaa kappaletta. Eniten taimia tuotiin maahamme Hollannista, Tanskasta ja Saksasta. (Alanko & Raisio, 2008, ss. 251–252)

Tuontitilastojen laatiminen lopetettiin Suomen EU-jäsenyyden myötä, eikä sen jälkeen maahantuoduista taimistotuotteista ole ollut enää saatavilla vastaavaa tietolähdettä. Aikanaan tilastoja voitiin hyödyntää esimerkiksi taimistojen tuotannon ja taimikaupan suunnittelussa, mutta tätä apukeinoa ei ole enää käytettävissä. (Alanko & Raisio, 2008, s. 256). Nykyään kansainvälinen puutarhantuottajien järjestö, International Association of Horticultural Producers (AIPH), julkaisee muun muassa Eurostatin tilastoihin pohjautuvia puutarhatilastoja. Nämä tilastot sisältävät kuitenkin vain melko yleisen tason tietoja, toisin kuin maatilahallituksen aikanaan laatimat tilastot.

Suomen liittyessä 1995 Euroopan unionin täysjäseneksi vapautui myös taimistotuotteiden maahantuonti Euroopan talousalueen sisällä. Kasvien tuotanto ilmastollisesti suotuisammassa ja monesti työvoimakustannuksiltaan edullisemmissä Euroopan maissa on kotimaista tuotantoa tehokkaampaa. Lyhyemmän kasvukauden lisäksi suomalaisen taimitarhatuotannon haasteena on joidenkin taimien pitkä talvivarastointi, joka lisää varastojen rakennuskustannuksia, lämmityskuluja ja taimien hävikkiä keskieuropalaisia kilpailijoita korkeammiksi (Maa- ja metsätalousministeriö, 2003, s. 12). Edullisia kasveja alettiin tuoda EU:n sisärajojen avauduttua maahamme entistä enemmän. Ulkomaantuonnin aiheuttama hintakilpailu pakotti kotimaiset taimistot laskemaan hintojaan. Taimien reaalihintojen lasku alkoi jo 1970–80 -lukujen vaihteessa. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2003, s. 19)

Vuonna 2004 EU laajeni kohti itää maihin, joilla maa- ja puutarhatalouden kansantaloudellinen merkitys oli voimakas ja työvoimakustannukset matalia (Maa- ja metsätalousministeriö, 2003, s. 35). Tällöin muun muassa taimistotuotteiden maahantuojana tunnettu Puola sai EU-jäsenyyden, ja ulkomaisten taimistojen kilpailu kotimaisten taimistojen kanssa kiristyi entisestään. 2000-luvun alkupuolella myydyistä taimitarhatuotteista noin puolet tuotiin ulkomailta kappalemääräisesti tarkasteltuna. Suurimpana maahantuojana toimivat taimistotuotteita jälleenmyyvät kauppaketjut. (Maa- ja metsätalousministeriö, 2003, s. 19)

Maahamme tuodaan nykyäänkin runsaasti monivuotisten kasvien taimia ulkomailta. Viime vuosina taimien tuonti on kattanut kotimaisesta taimistotuotteiden euromääräisestä kokonaisyksinnästä noin puolet. Tuonnin osuus taimikaupasta on kasvanut hiljalleen ja sama suunta jatkunee myös tulevaisuudessa. (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021)

Taimia tuodaan Suomeen lähinnä Euroopan unionin alueelta, suurimpia tuojamaita ovat Hollanti, Ruotsi, Tanska ja Saksa. Taimistotuotteiden vientiä ei juurikaan harjoiteta. (International Association of Horticultural Producers, 2020, ss. 17, 174). Muita merkittäviä tuojamaita ovat Puola, myös Belgian osuus tuonnista on kasvussa, Tanskan puolestaan hiipumassa (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021). Taimet ovat saattaneet vaihtaa omistajaa monen maan alueella ennen Suomeen saapumistaan. Tällöin kasvin

todellinen alkuperä tuontitilastoissa katoaa. Esimerkiksi Hollanti toimii monen taimen osalta vain läpikulkumaana, mutta se raportoitu tuontitilastoissa taimien tuontimaaksi. (Uimonen, 2011, s. 124; Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021)

Joidenkin tuoteryhmien osalta ulkomainen tuotanto korvaa kotimaisen koristekasvituotannon lähes kokonaan, kun taas toisten koriste- tai hyötykasvien osalta ulkomainen tuonti ei kilpaile kotimaisen tuotannon kanssa juuri lainkaan. Jyri Uimoselta saadun tiedon mukaan esimerkiksi hedelmäpuut ja marjakasvit tuotetaan pitkälti kotimaassa niiden suomalaisiin kasvuoloihin sopivan lajikkeistonsa ansiosta. Koristekasveista uudet kotimaiset lajikkeet, joita on ollut paljon esimerkiksi atsaleoiden ryhmässä, pysyvät ainakin jonkin aikaa vahvoilla kilpailussa. Myöskään puuntaimien suurten kasvukokojen kanssa ei ulkomaalaista kilpailua juuri ole kalliiksi muodostuvien rahtikustannusten vuoksi. (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 28.1.2022)

Joitain kasveja on hyvin hidasta ja siten myös kallista kasvattaa Suomessa. Tämän takia esimerkiksi pääosa siipituijista (*Thuja*) ja muista puutarhoihin istutettavista havukasveista tuodaan muualta Euroopasta. (Suoranta, 2016). Kasvien tuontiin vaikuttaa myös voimassa oleva lainsäädäntö. EU:n kasvinterveyslainsäädännön mukaan muun muassa havukasvien maahantuonti EU:n ulkopuolelta on kielletty (Ruokavirasto, 2021a).

Markkinoilla vakiintuneiden kasvien kysyntä ei tyypillisesti heittele maassamme kovinkaan paljoa ja kysynnän muutokset tapahtuvat hitaasti. Markkinoille tuotujen uutuuksien kysyntä puolestaan pysyy korkeana yleensä vain parin vuoden ajan. (Nuutila, 2019, s. 1). Tällaiset erikoiset kasvilajit- ja lajikkeet ovat tyypillisiä ulkomailta maahantuotuja kasveja (Nuutila, 2019, s. 7). Puuvartisten kasvien viljely myyntikuntoisiksi kestää Suomen kasvuolosuhteissa useita vuosia. Uutuuksien nopeasti katoava menekki ja niiden hidas kasvatus selittänevätkin osittain sen, miksi maahamme tuodaan ulkomailta paljon trendikkäitä erikoiskasveja.

Nykyään osa merkittävistä kotimaisista taimitarhoista hankkii jonkin verran taimia ulkomailta alihankintana tapahtuvan sopimusviljelyn avulla. Sopimusviljelyä harjoitetaan muun muassa Puolassa sijaitsevien taimistojen kanssa, koska siellä taimien kasvu on nopeaa ja työvoima edullista. Tuotettavat kasvit ovat tyypillisesti hankalasti ja hitaasti kasvatettavia kasveja, kuten alppiruusuja ja pensasmustikoita (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021).

Taimitarhatuotteiden maahantuojina toimivat taimitukut, jotka myyvät taimia eteenpäin kotimaisille taimistoille, puutarhamyymälöille ja ketjuliikkeille. Tämän lisäksi kotimaiset taimistot, puutarhamyymälät ja ketjuliikkeet tilaavat taimia itse suoraan ulkomaalaisilta taimistoilta. Kotimaiset taimistot voivat hankkia taimia täydentääkseen valikoimiaan ja asiakkaidensa tilauksia myös muilta kotimaisilta taimitarhoilta. (Nuuttila, 2019, ss. 6–7). Nykyään suurin osa maahantuoduista taimista myydään laajoja myymäläverkostoja kattavien ketjuliikkeiden kautta. Taimien maahantuonti tapahtuu pitkälti joko kauppaketjujen tai niille tavaraa toimittavien välittäjien kautta. Myös suuret kukkatukut ovat alkaneet tuoda maahan etenkin perennoita ja havujen taimia. (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021)

2.5 FinE-kasvien kehitystyö

1960-luvulta alkaen taimistotuotteiden runsaan maahantuonnin myötä Suomeen oli tuotu paljon epätasalaatuista ja paikallisiin kasvuoloihin sopimatonta taimimateriaalia. Myös taimistojen käyttämä lisäsmateriaali oli taimituonnin kiristämisen kilpailun ja sitä seuranneen tuotannon tehostamisen vuoksi hankittu usein ulkomailta, eikä Suomen kasvuoloihin sopivia kasvukantoja enää laajalti kasvatettu taimitarhoilla. Taimistojen omien emomaiden kadotessa alettiin menettää myös kasvien lisäystaitoja. Suuren taimikuolleisuuden ja epäonnistuneiden viherrakennusurakoiden myötä käynnistettiin Helsingin yliopistolla 1984 KESKAS-tutkimus, jossa kartoitettiin kotimaista alkuperää olevia, kasvuoloihimme sopivia kasveja. KESKAS-tutkimuksen ja sitä seuranneiden Maatalouden tutkimuskeskuksen (MTT, nykyinen Luonnonvarakeskus) kantavalintakokeiden lopputuloksena lanseerattiin 1997 MTT:lle kuulunut FinE-tavaramerkki. (Uosukainen, 2019). Tutkimus- ja suunnittelutyön ansiosta saatiin käynnistettyä kotimaisen lisäysaineiston tuotanto, jonka avulla pystyttiin vastaamaan taimien runsaan maahantuonnin aiheuttamiin ongelmiin.

Nykyään FinE-tuotemerkin omistaa Taimistoviljelijät ry. Määritelmän mukaan FinE-kasvit ovat kotimaisia, kasvuoloihimme sopivia, terveitä, lajikeaitoja, käyttö- ja koristearvoltaan erityisiä koristekasveja sekä hedelmä- ja marjalajikkeita. Tuotemerkin alla on saatavilla yli 200 kasvilajiketta tai -kantaa ja uusia tulee markkinoille vuosittain. (Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry, 2021a; Uosukainen, 2019)

Aikaisempien kokemusten mukaan suomalaiset taimistot eivät pärjänneet kilpailussa ulkomaisten taimistojen kanssa samoja kasveja viljeltäessä. Ratkaisuna ongelmaan oli maallemme omaleimaisen kasvivalikoiman synnyttäminen. (Uosukainen, 2019). FinE-kasvien myynnin myötä taimistotuotteiden maahantuonnin merkitys väheni hiljalleen niillä hyvin katettujen tuoteryhmien ja kasvilajien osalta. FinE-merkin saadakseen kasvin täytyy olla kokonaan kotimaassa kasvatettu. Toki samoja lajikkeita voidaan tuottaa myös ulkomailla, mutta näin tuotettua tainta ei saa myydä FinE-tavaramerkin alla. Tämän voidaan katsoa olevan tärkeä kilpailutekijä kotimaisille taimitarhoille. (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021)

Julkisen sektorin suurista viherrakentajista muun muassa Helsingin kaupunki suosii FinE-kasvien käyttöä istutuksissaan (Helsingin kaupunki, n. d.). Tuotemerkin omistajan, Taimistoviljelijät ry:n mukaan kestäviä ja kasvupaikoilleen sopivia kasveja istuttamalla voidaan saada aikaan kustannussäästöjä, kun istutusten uusimistarve vähenee. (Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry, 2021a)

2.6 Taimitarhojen pääasiakaskunnat

Taimitarhojen asiakkaita ovat yksityisasiakkaat, yksityiset viherrakentajat, julkisyhteisöt, puutarhamyymälät, taimia jälleenmyyvät ketjuliikkeet ja muut taimistot. Asiakkaat voidaan jakaa lisäksi kolmeen pääryhmään; viheralan ammattilaisiin, joille suunnattua kauppaa kutsutaan tukkumyynniksi, puutarhakauppaan eli kuluttajamyyntiin ja hedelmä- ja marjakasvien ammattiviljelijöihin. Viheralan ammattilaisiin lukeutuvat yksityiset viherrakennusyritykset ja julkisyhteisöt, kuten kaupungit, kunnat sekä seurakunnat. (Nuuttila, 2019, ss. 5–6; Viherympäristöliitto, 2019)

Arvioiden mukaan monivuotisten koristekasvien vuotuisesta kappalemääräisestä kokonaisymynnistä noin 60 % ja rahamääräisestä myynnistä 40 % kohdentuu viherrakennuspuolen asiakkaille. Loppuosa maamme taimistotuotteiden kokonaisymynnistä on kotitalouksien tekemiä hankintoja. Viherrakentajat ostavat runsaasti edullisia paljasjuurisia tai myyntikooltaan pieniä taimia. Tämän vuoksi taimistojen viherrakentajille kohdistuva kappalemääräinen myynti on rahamääräistä myyntiä suurempi. (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021)

Noin puolet yksityisille kuluttajille suuntautuvasta taimikaupasta tapahtuu puutarhamyymälöiden ja taimia myyvien ketjuliikkeiden kautta. Näiden lisäksi monet taimitarhat harjoittavat vähittäismyyntiä oman myymälänsä tai verkkokaupan kautta. (Viherympäristöliitto, 2019)

Viheralan ammattilaisille ja vähittäiskaupan asiakkaille suunnatun kaupan kasvit, taimityypit, tilausmäärät, hinnoittelu, säädökset ja toimintamallit poikkeavat osittain toisistaan.

Viherympäristöliitto on määritellyt omat taimitarhatuotteiden lajitteluohjeet vähittäis- ja viherrakennuspuolen asiakkaille (Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry, n. d.).

Yksityisellä viherrakentamisella tarkoitetaan kotipuutarhureiden ja yksityisten viherrakennusyritysten harjoittamaa yksityis- ja taloyhtiöiden piha-alueiden viherrakentamista (Nikkanen & Uimonen, 2011, ss. 69–70). Olennaisin ero yksityisen ja julkisen viherrakentamisen välillä on rakennettavien kohteiden koko. Esimerkiksi suurikokoiset puut eivät mahdu pieniin kotipihoihin, mutta julkisilla viheralueilla niille löytyy tilaa paremmin. (Nikkanen & Uimonen, 2011, ss. 73–74). Julkisen viherrakentamisen puolella kasvivalintoja ja uusia istutuksia suunnitellessa suuri merkitys on myös niiden helppohoitoisuudella. Julkisen sektorin viherrakentajat ovatkin tyypillisesti suosineet kasveja, jotka vaativat esimerkiksi vain vähän leikkaamista tai ovat kasvutavaltaan maata hyvin peittäviä. (Nikkanen & Uimonen, 2011, s. 70)

Yksityisasiakkaat tahtovat kotipihoihinsa oman makunsa mukaisia ja esimerkiksi puutarhalehdissä ja -blogeissa sekä istutuksissa näkemiään muodikkaita, joskus erikoisiakin kasveja. Luonnollisesti myös taimimyyymälöiden tarjonta vaikuttaa vähittäisasiakkaiden valintoihin (Nikkanen & Uimonen, 2011, s. 74). Puutarhaharrastus on ollut viime vuosina kovassa nosteessa etenkin 30-vuotiaiden ja sitä nuoremmissa ikäluokissa (Rouvinen, 2020). Yksityisasiakkaiden tekemät hankinnat ovat keskimääräiseltä kooltaan viherrakentajapuolta huomattavasti pienempiä, joten heille suunnattu tarjonta on monipuolista, mutta monen kasvilajin tai -lajikkeen suhteen pienieräistä.

Viherammattilaisten suosimien kasvien on huomattu siirtyvän parin vuoden viiveellä yksityisasiakkaiden suosioon. Asiakassegmentin tekemät tilausmäärät ovat tyypillisesti suuria ja tuotteiden kappalehinnat kuluttajakaupan hintoja edullisempia. Hinnat riippuvat pitkälti asiakkuudesta ja tilauserän koosta; mitä merkittävämpi ja suurempi erä tilaava asiakas, sitä

alhaisempia ovat tälle tarjottavat hinnat. Tilaukset perustuvat usein tarjouspyyntöihin ja kaupassa noudatetaan Viherympäristöliitto ry:n viherrakennuspuolen taimitarhakasvien lajitteluohjeita. Tämän lisäksi julkisilla varoilla tehtävissä suurissa hankinnoissa on noudatettava hankintalakia.

Julkisen puolen viherrakentajien projekteihin kuuluu tyypillisesti monta tarkoin ohjeistettua vaihetta, josta johtuen julkinen viherrakennus reagoi yksityistä viherrakentamista hitaammin alan muutoksiin ja mahdollisuuksiin (Nikkanen & Uimonen, 2011, ss, 69-70). Tällaisia muutoksia ja mahdollisuuksia voivat olla esimerkiksi uudentyyppisten istutusten ja kasvivalintojen käyttö viherrakennuskohteissa. Tyypillisiä julkisen puolen viherrakennuskohteita ovat kaupunkien ja seurakuntien puistot, julkiset piha-alueet ja muut yleisölle avoimet tai liikenneväylien yhteydessä olevat viheralueet. Myös puistomaiset virkistysmetsät ja kaupunkien niittyalueet kuuluvat julkiseen viherrakentamiseen. (Nikkanen & Uimonen, 2011, s. 70)

Julkiset hankinnat avautuivat 1994 vapaasti kilpailtaviksi ETA-sopimuksen seurauksena, ja niin sanottu hankintalaki eli laki julkisista hankinnoista astui voimaan (Oksanen, s. 7, 2010). Hankintalain mukaan julkisten hankintayksiköiden, kuten valtion, valtion liikelaitosten, kuntien ja seurakuntien, on kilpailutettava hankintansa kansallisella tai EU:n laajuisella tarjouskilpailulla, jos hankinnan arvo ylittää tietyt kynnyсарvot. Tilaajan on valittava saaduista tarjouksista edullisin. Vuoden 2020 alussa asetettujen raja-arvojen mukaan arvoltaan 60 000 euroa (alv 0 %) ylittävät tavara-, palvelu- ja suunnittelukilpailuhankkeet on kilpailutettava kansallisella tasolla. Rakennusurakoissa kansallinen kynnyсарvo on 150 000 euron (alv 0 %) suuruinen. Tätä suuremmat hankinnat on kilpailutettava EU:n tasolla. Euromääräiset raja-arvot riippuvat tällöin hankinnan lajin lisäksi myös hankintayksiköstä. (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2019a)

Hankintalailla pyritään turvaamaan verovarojen tehokas käyttö julkisten toimijoiden tekemissä hankinnoissa. Verovarojen tehokkaan käytön lisäksi hankintalailla turvataan myös yritysten tasa-arvo takaamalla heille oikeus tehdä tarjouksia ja tulla kohdelluksi tasapuolisesti julkisissa hankinnoissa. (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2020)

Hankintalain mukaisten kansallisten kynnyсарvojen alittavia julkisia hankintoja käsitellään pienhankintoina. Pienhankintojen kilpailutus voidaan toteuttaa hankintalain mukaisia

hankkeita kevyemmällä menetelmällä. Kilpailutus tehdään hankintayksiköiden omien hankintaohjeiden, toimintasääntöjen ja määräysten mukaisesti siten, että avoimuuden ja tasapuolisen kohtelun periaatteet tulevat huomioiduksi. Hankintalaki perustuu samoille periaatteille. (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, 2019b)

3 Koristekasvivalikoiman kehitys

Kotimaisten taimitarhojen tuotanto muuttui koristekasvivaltaiseksi 1960-luvulla (Uosukainen, 2019). Samoihin aikoihin astiataimien suosio alkoi kasvaa ja pian ohittaa paljasjuuristen ja esipakattujen taimien myynnin (Laurila, 1995, s. 37). 1990-luvulla alan sisäisen kilpailun kiristytessä taimitarhoilla pyrittiin kustannusten säästämiseksi kohti suppeampaa valikoimaa (Laurila, 1995, s. 38).

Nykyään kotimaiset taimistot ovat valikoimiltaan tyypillisesti runsaita. Monella taimistolla on myynnissä sekä koriste- että ja hyötykasveihin kuuluvia puita, pensaita, perennoja ja köynnöksiä. Osa taimistoista voi kuitenkin olla erikoistunut jonkin tietyn kasviryhmän, kuten esimerkiksi hedelmä- ja marjakasvien tuottamiseen. Taimistot voivat erikoistua myös taimityypin, kuten astia- tai paljasjuuritaimien tuotantoon. (Nuuttila, 2019, s. 3)

Vaikka hyötykasvien tarkastelu jätetäänkin tämän työn ulkopuolelle, on tässä yhteydessä silti mainittava, että viime aikoina niiden suosio on ollut varsin suurta yksityisasiakkaiden keskuudessa (Rouvinen, 2020). Joitakin hyötykasveja voidaan istuttaa pelkän sadon lisäksi myös niiden koristearvon vuoksi. Kuluttajien kasvivalintoja ohjaavat tällä hetkellä hyötynäkökulman lisäksi luonnonmukaisuus ja luonnon monimuotoisuudesta huolehtiminen (Kallunki, 2021).

3.1 Kaupungistuminen

Suomen teollistumiskehitys otti harppauksen 1950-luvulla, jolloin työpaikkoja luovia teollisuuslaitoksia perustettiin enimmäkseen kaupunkeihin. Samoihin aikoihin maanviljely koneellistui ja maaseudun työpaikat vähenivät. Tästä seurauksena käynnistyi suuri maaltamuutto ja Suomi alkoi kaupungistua voimakkaasti. (Hankivaara, 2021)

Suomen ympäristökeskuksen (2020) kaupunki-maaseutu -luokituksen mukaan jo yli 72 prosenttia suomalaisista elää kaupunkialueilla viimeisimmän, vuodelle 2018 päivitetyn tiedon mukaan. Todennäköisesti kaupungistumiskehitys tulee jatkumaan myös seuraavien vuosikymmenten ajan muun muassa Suomen hiilineutraalisuustavoitteen ja digitaalisen talouden murroksen ajamina (Koste, Lehtovuori, Neuvonen & Schmidt-Thomé, 2020, ss. 1, 15). Näin ollen voidaan olettaa myös kaupunkien viheralueiden sekä pienikokoisten yksityispihojen viherrakentamisen jatkuvan voimakkaana.

3.1.1 Kaupunkien viheralueet

Kaupunkien viheralueita ovat muun muassa rakennetut puistot, puistikot, niityt, leikkialueet, koirapuistot, viljelypalstat, uimarannat, liikunta- ja ulkoilupaikat, taajamametsät sekä liikenneviheralueet (Vaasan kaupunki, n. d.; Viherympäristöliitto & Suomen ympäristökeskus, 2015). Kaupungeissa on julkisten viheralueiden lisäksi yksityisiä viheralueita, kuten yksityisten kiinteistöjen ulkoalueita, kansipihoja, viherkattoja ja kattopuutarhoja. Uudentyyppisistä kohteista myös luonnonmukaiset hulevesien käsittelyalueet kuuluvat viheralueisiin. (Viherympäristöliitto, 2020).

Viheralueiden avulla pystytään saamaan aikaan hyödyllisiä terveys-, sosiaali- ja ympäristövaikutuksia (WHO Euroopan alueellinen konttori, 2017, s. 20). Viheralueille on määriteltä kunnossapitoluokat, jotka määrittelevät alueiden hoitotoimenpiteet. Luokkien avulla viheralueet saadaan keskenään vertailukelpoisiksi yleisilmeen, käytön, laadun ja kustannusten suhteen. (Viherympäristöliitto, 2020)

Varsinkin julkisten viheralueiden kunnossapidon kustannuksia pyritään vähentämään käyttämällä sellaisia kasveja, jotka eivät vaadi suuria hoitotoimenpiteitä. Tällaisia ovat esimerkiksi vähäisellä leikkaamisella toimeentulevat puut ja pensaat. Maata peittäviä kasveja käyttämällä voidaan estää rikkaruohojen kasvua ja vähentää näin kitkemiseen kuluva työaika. (Nikkanen & Uimonen, 2011, s. 70)

Kasvillisuuden avulla voidaan kaupungeissa varautua ja sopeutua ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin haasteisiin, kuten lisääntyviin rankkasateisiin ja paheneviin hellekausiin (Frilander, 2021). Esimerkiksi sadan neliömetrin kaupunkimetsä laskee lähiympäristönsä lämpötilaa yhden asteen verran (Latva, 2021). Verrattaessa puustoisten kaupunkialueiden

pintalämpötiloja paljaiden kaupunkirakenteiden pintalämpötiloihin, huomattiin että näiden välillä saattoi olla kovilla helteillä jopa 8–12 asteen ero Keski- ja Pohjois-Euroopan alueilla. Puuttomien, ainoastaan pensaita, perennoja tai nurmea kasvavien viheralueiden kyky laskea kaupunkien lämpötiloja oli sen sijaan puustoisia alueita 2–4 kertaa vähäisempi. (Schwaab, Meier, Mussetti, Seneviratne, Bürgi & Davin, 2021, s. 1)

Puistopuiden valinnassa painotetaan nykyään monessa kaupungissa monimuotoisuutta. Esimerkiksi Helsingissä ja Turussa sovelletaan laajoilla viheralueilla niin sanottua Santamourin mallia, jonka avulla pyritään parantamaan kaupunkiluonnon monimuotoisuutta ja hallitsemaan siten kasvintuhoojien aiheuttamia vahinkoja. (Helsingin kaupunki, 2020c; Turun kaupunki, n. d., s. 15). Myös kasvien geneettinen monimuotoisuus huomioidaan esimerkiksi käyttämällä mahdollisuuksien mukaan siemenlisättyjä taimia ja saman lajin eri lajikkeita (Helsingin kaupunki, 2020c). Kaupunkipuiden valinnoilla pyritään säilyttämään alueiden kulttuurihistoriaa vaalimalla perinteisiä puulajeja (Turun kaupunki, n. d., s. 13). Toisaalta taas monimuotoisuuden lisäämisen, ilmastonmuutokseen varautumisen ja muuttuvan modernin kaupunkiympäristön kannalta istutuksiin otetaan mukaan myös uutuuskasveja (Helsingin kaupunki, 2020c).

Liikennealueiden läheisyyteen istutettaville katupuille asetetaan monia vaatimuksia. Kasvivalinnoissa on huomioitava puiden juuriston ja latvuston koko, tiesuolan sietokyky, piikkisyys, pudonneiden lehtien aiheuttama liukkaus ja esimerkiksi marjojen tai käpyjen aikaansaama sotkuisuus. Myös kasvintuhoojapaineet ja suurten taimikokojen saatavuus vaikuttavat istutettavien puulajien valintaan. Katupuuna ainakin Helsingissä ja Tampereella on käytetty melko yksipuolisesti puistolehmusta (*Tilia × europea*). Tampereen katupuista löytyy runsaasti myös vaahteroita ja koivuja, havupuista yleisimpiä ovat erilaiset kuuset. Uusissa istutuksissa on käytetty puistolehmuksen lisäksi vaahteraa, erilaisia pihlajia, rauduskoivua ja pylväshaapaa sekä joitakin erikoisuuksia, kuten katsuroita (*Cercidiphyllum*) ja hemlokkeja (*Tsuga*). Molemmissa kaupungeissa on tavoitteena monipuolistaa katupuustoa. (Helsingin kaupunki, 2020a; Tampereen kaupunki, 2020)

Osittain samoja kasvien ominaisuuksia on pohdittava katujen läheisyyteen istutettavien pensaidenkin suhteen. Niiden kohdalla on huomioitava myös kasvin auraslumen painon ja

kolhimisen kesto, korkeus, tuuheus, kasvunopeus, hoitotaso ja marjattomuus. Pensaiden on oltava liikenneturvallisia, peittäviä ja kestäviä. (Helsingin kaupunki, 2020b)

Perennoiden avulla voidaan monipuolistaa kaupungin viheralueita. Istutuksissa suositetaan pitkäikäisiä, terveitä ja maata peittäviä kasveja (Helsingin kaupunki, n. d.). Perennoja voidaan käyttää kaupunkiympäristöissä perinteisten istutusryhmien lisäksi monella tapaa, kuten monikerroksisissa dynaamisissa istutuksissa, hulevesien hallinnassa, viherkatoilla ja kansipihoilla.

3.1.2 Viherkatot ja kansipihat

Tiivis kaupunkirakentaminen on synnyttänyt taajamiin uudentyyppisiä viheralueita, kuten viherkattoja, kansipihoja ja viherseiniä, joita kutsutaan teknisiksi viherrakenteiksi. Näissä kohteissa kasvillisuus on sijoitettu rakennusten katoille tai seinille. (Kuusiniemi, Sarkama & Merisalo, 2020, s. 10). Teknisten viheralueiden avulla voidaan hillitä rankkasateiden aiheuttamia tulvia ja kaupunkien kesähelteillä kohoavia lämpötiloja sekä turvata kaupunkiluonnon monimuotoisuutta. Niillä pystytään parantamaan kaupunkikuvaa ja lisäämään ihmisten hyvinvointia esimerkiksi viherkatoille sijoittuvan toiminnan avulla. Tekniset viherrakenteet voivat toimia myös melusuojina ja parantaa kaupunkien ilmanlaatua. Lisäksi viherkatot tasaavat niiden kanssa samassa rakennuksessa olevien asuintilojen lämpötiloja. (Helsingin kaupunki, 2020e; Kuusiniemi, Sarkama & Merisalo, 2020, ss. 14–15)

Viherkatot voidaan jakaa hoitotarpeen ja käyttötavan mukaan ekstensiivisiin ja intensiivisiin kohteisiin. Ekstensiivisillä viherkatoilla tarkoitetaan luonnonmukaisia viherkattoja, jotka ovat yleensä kasvualustan ja kasvillisuuden suhteen ohuita, eivätkä tarvitse juurikaan hoitoa (Kuva 3). Näille niin sanotusti perinteisemmille viherkatoille istutetaan usein kestäviä ja mattoja muodostavia kasveja, kuten suomumaksaruohoja (*Sedum*), mehitähtiä (*Sempervivum*), sammalia, niittykasveja ja heiniä. Varjon puolella voidaan kokeilla vaikkapa kallioimarretta (*Polypodium vulgare*).

Kuva 3. Ekstensiivinen viherkatto Iso-Britanniasta. British Horse Societyn pääkonttorin helppohoitoinen viherkaton istutuksissa on käytetty suomumaksaruohoja. (Sky Garden Ltd., 2010)

Intensiiviset viherkatot vaativat menestyäkseen paljon hoitotoimenpiteitä, jonka vuoksi niitä voidaan kutsua myös kattopuutarhoiksi. Nämä on suunniteltu nimensä mukaisesti puutarhoiksi, joissa voidaan kasvattaa syvissä kasvualustoissa esimerkiksi hyötykasveja, perennoja, köynnöksiä, pensaita ja pieniä puita kattorakenteiden kantavuuden mukaan.

Katot ovat yleensä paahteisia ja tuulisia paikkoja. Tämän vuoksi viherkatoille istutettavien kasvien on hyvä olla niiden suuren haihdutuksen vuoksi kuivuudenkestäviä. Myös lämpötilan vaihtelut ovat suuria, kasvit altistuvat kuuman auringonpaahteen lisäksi myös pakkasille. Erittäin vaativien kasvuolojen vuoksi katoilla kannattaa suosia kestäviä kasveja, kuten luonnonkasveja tai esimerkiksi FinE-tuotemerkin alla myytäviä kasveja. Rajatun kasvualustan vuoksi varsinkin puiden on oltava matalajuurisia. (Helsingin kaupunki, 2020e; Royal Horticultural Society, 2021)

Kansipihat on toteutettu teknisesti samalla tavalla kuin viherkatot, mutta ne sijaitsevat kattojen sijaan talojen piha-alueilla maantasossa. Teknisistä viherrakenteista kansipihat ovat maassamme suosituimpia. Tyypillisesti kansipihoja rakennetaan parkkihallien tai muiden talojen maanalaisten tilojen päälle. (Kuusiniemi, Sarkama & Merisalo, 2020, ss. 10, 55).

Toisin kuin viherkatot, kansipihat saattavat korkeiden talojen väliin jäädessään tarjota kasveille paahteen lisäksi myös varjoisia kasvupaikkoja.

Huomiota herättävinä rakennelmina viherseinien toivottaisiin olevan ympärivuotisesti näyttäviä. Suomessa havu- tai muut ikivihreät kasvit olisivat ulkonäkönsä puolesta hyviä kasvivalintoja näissä käytettäviksi, mutta ongelmaksi muodostuu ikivihreiden kasvien huono soveltuvuus tšekäläisillä viherseinillä vallitseviin kasvuolosuhteisiin. Maamme ilmastossa ja suorassa auringonvalossa menestyvien ikivihreiden kasvien joukko on hyvin suppea. (Kuusiniemi, Sarkama & Merisalo, 2020, s. 13). Rakennusten ulkoseinille sijoitetut viherseinät eivät olekaan yleistyneet maassamme. Sen sijaan niin sanotut viherjulkisivut sopivat kasvuoloihimme paremmin. Viherjulkisivuilla tarkoitetaan ratkaisuja, joissa maan tasalle istutetut köynnöskasvit on ohjattu kasvamaan pitkin rakennusten seiniä (Kuusiniemi, Sarkama & Merisalo, 2020, s. 10).

3.1.3 Kaupunkien hulevesien hallinta

Ilmastonmuutoksen myötä keskimääräiset sademäärät kasvavat varsinkin talvella ja kesäiset rankkasateet yleistyvät. Etenkin rankkasateet lisäävät hulevesitulvien riskiä, mutta myös talviset taajamatulvat voivat yleistyä sään lauhtuessa sellaisella hetkellä, kun sadevesikaivot ovat jäässä. (Mäkelä, Veijalainen & Gregow, 2021, ss. 74–75). Kaupungeissa tulvariskiä kasvattavat vettä imemättömien pintojen, kuten asfaltin ja betonin suuri määrä (Frilander, 2021).

Perinteisessä kaupunkirakentamisessa sadevedet on pyritty viemään mahdollisimman tehokkaasti sadevesiviemäriin, jotka saattavat tukkeutua kovilla sateilla.

Kaupunkisuunnittelussa on alettu ottaa huomioon sadevesiverkostojen ylikuormittuminen vähentämällä vettä läpäisemättömien pintojen käyttöä. Viemärien kuormittumista vähennetään myös rakentamalla kasvipeitteisiä, luonnonmukaisia hulevesijärjestelmiä, joissa sadevesiä viivytetään, imeytetään maaperään ja haihdutetaan ilmaan lähellä syntypaikkojansa niin sanotuissa tulvapuistoissa. (Valtanen, 2021)

Hulevesikohteisiin istutettavien kasvien on kestettävä sekä seisovaa vettä että ajoittaista kuivuutta. Niissä on hyvä käyttää kotimaisia kestäviä luonnonkasveja, jolloin haitallisten vieraslajien leviäminen luontoon voidaan ennaltaehkäistä. Voimakkaasti leviäviä kasveja ei

kannata istuttaa hulevesikohteisiin, jotta yksi kasvilaji ei valtaa liikaa alaa. (Latokartano, 2017). Monimuotoisella kasvillisuudella onkin sadevesien hallinnassa suuri rooli. Kasvien erilaiset juuristot pitävät maaperän huokoisena ja vettä läpäisevänä, sitovat maata eroosiolta ja pidättävät ravinteita. Huokoinen maaperä taas suodattaa hulevesien epäpuhtauksia tiivistyntyttä maata tehokkaammin. Kasvillisuus lisää veden siirtymistä maasta ilmaan haihdutustoimintansa vuoksi sekä viivyttää ja haihduttaa satavaa vettä lehtiensä pinnoilla. (Kuntaliitto, 2012, s. 142). Pelkkien kasvupaikkavaatimusten lisäksi hulevesikasvillisuuden valinnassa on tunnettava kasvien vaikutukset edellä kuvattuihin prosesseihin, jotta sadevesijärjestelmästä saadaan toimiva (Juhanoja & Tuhkanen, 2021, s. 3).

Puista lepät ja pajut viihtyvät hulevesikohteissa hyvin. Ne myös haihduttavat vettä ja puhdistavat sitä tehokkaasti. Joissain kohteissa pajujen ja leppien kasvua saatetaan joutua rajoittamaan. (Juhanoja & Tuhkanen, 2021, ss. 64, 111). Puuvartisista pensaista muun muassa suopursu (*Rhododendron tomentosum*) ja juolukka (*Vaccinium uliginosum*) ovat hyviä luonnonkasveja hulevesikohteisiin. Kosteikkoihin sopivat monet sarat (*Carex*), vihvilät (*Juncus*), kaislat (*Scirpus*) ja heinäkasvit (*Poaceae*). Käyttökelpoisista perennoista mainittakoon keltakurjenmiekka (*Iris pseudacorus*), ranta-alpi (*Lysimachia vulgaris*), luhtalemmikki (*Myosotis scorpioides*), niittykullero (*Trollius europaeus*) ja rantatädyke (*Veronica longifolia*) sekä saniaisista kotkansiipi (*Matteuccia struthiopteris*) ja soreahiirenporras (*Athyrium filix-femina*). (Juhanoja & Tuhkanen, 2021, ss. 113–121, 164)

3.1.4 Pienentyneet piha-alueet

Kaupunkirakenteen tiivistyessä myös kaupungeissa olevat piha-alueet ovat pienentyneet. Tästä syystä pienikokoisiksi jäävät ja kapeakasvuiset puut ja pensaat ovat olleet viime vuosina suosittuja. (Nuuttila, 2019, s. 12). Puiden tulisi olla myös juuristoltaan hallitun kokoisia, jotta ne eivät tuki talojen salaojituksia tai vahingoita muilla tavoin rakennuksia ja rakenteita.

Pihanomistajat saattavat haluta pienistä pihoistaan nopeasti valmiin näköisiä. Tämä on kasvattanut suurien taimikokojen ja nopeakasvuisten kasvien menekkiä jonkin verran. (Nuuttila, 2019, s. 12). Pienten pihojen omistajat voivat myös haluta kompensoida

istutettavien kasvien pientä määrää istuttamalla esimerkiksi pitkään kukkivia tai jollain muulla tapaa hyvin näyttäviä kasveja. Koska pieneen pihaan saadaan mahdutettua vain rajallinen määrä kasveja, voidaan niihin panostaa ehkäpä tavallista enemmän.

3.2 Ympäristötietoisuuden vahvistuminen ja kestävä kehitys

Ympäristötietoisuudella tarkoitetaan ympäristönäkökohtien tiedostamista ja huomioimista päätöksiä ja valintoja tehtäessä (Finto.fi, 2015b). Lisääntyneen ympäristötietoisuuden ja -myönteisyyden myötä voidaan päästä kohti kestävän kehityksen päämääriä eli takaamaan terveelliset, turvalliset ja oikeudenmukaiset elämisen mahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville, turvaamaan ympäristön kantokyky sekä luonnon ja kulttuurien monimuotoisuus (Finto.fi, 2015a). Luonnon monimuotoisuudella eli biodiversiteetillä tarkoitetaan sekä eri lajien välistä että lajien sisäistä, geneettistä vaihtelua (Karilas, 2019, s. 8).

Suomen itsenäisyyden juhlarahaston (Sitra) Suomalaisten luontosuhde -tutkimusraportin mukaan suurin osa suomalaisista piti luontoa tärkeänä tai erittäin tärkeänä osana elämäänsä ja olivat valmiita muuttamaan elintapojaan luonnon hyvinvoinnin vuoksi. Myös luonnosta huolehtimisen ja luontokadon pysäyttämisen katsottiin yleisesti ottaen olevan jokaisen ihmisen tehtävä. (Sitra, 2021)

Rakennetut ympäristöt ovat yleensä kasvivalikoimiltaan keskenään melko samankaltaisia (Karilas, 2019, s. 10). Monivuotisten istutusten suunnittelussa on alettu kuitenkin ottaa aiempaa vahvemmin huomioon kestävän kehityksen näkökulmia (Karilas, 2019, s. 68). Luonnon ja sen monimuotoisuuden arvostaminen näkyvät tässä yhteydessä esimerkiksi geneettisesti monimuotoisten luonnonkasvien lisääntyneenä käyttönä niin julkisissa kuin yksityisissäkin istutuksissa ja Santamourin kasvillisuuden monimuotoisuutta korostavan mallin soveltamisena monien kaupunkien julkisten viheralueiden suunnittelussa ja hoidossa (Turun kaupunki, n. d., ss. 24–25).

Suunnitellut monilajiset istutusalueet voidaan myös nähdä osana laajempaa ekosysteemiä, jolloin niiden avulla voidaan pyrkiä tarjoamaan elinympäristöjä runsaalle eliölajistolle (Turun kaupunki, n. d., s. 24). Ajattelutavan yleistyminen voi näkyä esimerkiksi erilaisten

pölyttäjähönteisiä suojelevien, niin sanottujen pöriäiskampanjoiden suosiona sekä dynaamisten istutusryhmien ja metsäpuutarhojen lisääntymisenä. On huomattu, että kaupungeissa yksittäisten saarekemaisten viheralueiden välille kannattaa rakentaa ekologisia käytäviä ehkäisemään muuten eristyksissä elävien eliöyhteisöjen taantumista (Turun kaupunki, n. d., s. 24). Monimuotoisella kasvillisuudella voidaan tukea myös kasvualustan pieneliöstön toimintaa (Karilas, 2019, s. 10).

Kestävään kehitykseen liittyviä taloudellisia näkökulmia ajatellen kasvien vähäinen hoito- ja uusimistarve korostuvat. Lisäksi ilmastonmuutos luo omat haasteensa myös viheralueiden kasvillisuuden kestävyydelle, joka on hyvä huomioida jo tällä hetkellä istutuksia suunnitellessa (Turun kaupunki, n. d., s. 10).

Lisääntyneen ympäristötietoisuuden ansiosta esimerkiksi vieraslajien leviämisen ja eliöiden elinympäristöjen katoamisen aiheuttamia, luontoa köyhdyttäviä ongelmia pyritään ehkäisemään ja torjumaan entistä tarkemmin (Turun kaupunki, n. d., ss. 26–28). Samaan tapaan istutusten monimuotoisuuden avulla voidaan vähentää kasvintuhoojien aiheuttamia tuhoja luonnollisin keinoin (Turun kaupunki, n. d., s. 25).

3.2.1 Luonnonkasvit ja maatiaisperennat

Luonnonkasvit ovat meillä luonnonvaraisina kasvavia kasveja, jotka ovat kestäviä ja jalostamattomuutensa vuoksi geneettisesti monimuotoisia. Ne ovat usein pölyttäjäystävällisempiä kuin pitkälle jalostetut puutarhakasvit (Mikkola & Tanner, 2001, ss. 93–94). Kotimaiset luonnonkasvit eivät myöskään luontoon levitessään muodosta vieraslajiongelmia (Latokartano, 2017), joten niitä voidaan istuttaa rohkeammin myös sellaisille paikoille, joille ulkomailta peräisin olevia kasveja ei pidä istuttaa. Kestävän kehityksen kannalta tarkasteltuna luonnonkasvien käyttö on siis monelta kannalta suositeltavaa.

Jyri Uimosen Taimistoviljelijät ry:n Viherpäiville 2013 tekemän esitysmateriaalin mukaan (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 21.5.2021) suomalaisessa viherrakentamisessa luonnonkasvien käyttö on lisääntynyt. Suhteellisesti eniten luonnonkasveja käytetään puiden kasviryhmästä. Meillä luonnonvaraiset koivut (*Betula*), pihlajat (*Sorbus*), tammet (*Quercus*), vaahterat (*Acer*), männyt (*Pinus*) ja kuuset (*Picea*) ovat vakiinnuttaneet paikkansa

viheralueillamme. Pensaissa käyttökelpoisia kotimaisia luonnonlajeja on olemassa vain vähän, ja niiden käyttö on siksi vaatimatonta. Esimerkkejä luonnossamme kasvavista ja viherrakentamisessa käytettävistä pensaista ovat muun muassa taikinamarja (*Ribes alpinum*), pensasmaiset katajat (*Juniperus*), koiranheisi (*Viburnum opulus*), jotkin pajulajit (*Salix*) ja euroopanpähkinäpensas (*Corylus avellana*).

Luonnonperennoiden joukosta löytyy suuri määrä erilaisiin kohteisiin käyttökelpoisia lajeja. Näitä ovat esimerkiksi siankärsämö (*Achillea millefolium*), kissankello (*Campanula rotundifolia*), kangasajuruoho (*Thymus serpyllum*), kyläkurjenpolvi (*Geranium pratense*), pohjanrantakukka (*Lythrum salicaria*), ahopäivänkakkara (*Leucanthemum vulgare*), lehtoängelmä (*Thalictrum aquilegifolium*) ja keltakurjenmiekkä (Alanko & Kahila, 2001, ss. 121, 150–155). Myös heinämäisten kasvien, varpujen ja saniaisten ryhmistä löytyy viherrakentamiseen sopivia kotimaisia luonnonkasveja.

Maatiaisperennoilla tarkoitetaan sellaisten perennojen kantoja, jotka ovat olleet meillä viljelyssä vähintään puoli vuosisataa (Alanko & Kahila, 2001, s. 163). Ne eroavat puutarhatalouden keinoin jalostetuista lajikkeista syntytapansa suhteen. Maatiaiskasvit ovat syntyneet aktiivisen jalostustyön sijaan tavallisten ihmisten harjoittaman pitkäaikaisen viljelyn ja valinnan seurauksena. (Heinonen, Pihlman, Kaihola, Koskela, Hartikainen, Kinnanen & Peura, 2014, s. 11). Merkittävä osa näistä on alkuperältään kestäviä luonnonkasveja, tosin niiden luonnolliset esiintymisalueet saattavat sijaita jossain muualla kuin Suomessa. Pitkän paikallisen viljelyhistorian ansiosta kasveista on jäänyt jäljelle tänne parhaiten sopeutuneita, talvenkestäviä kasvikantoja, joilla ei ole yleensä suuria kasvintuhoojapaineita ja jotka pärjäävät tyypillisesti uusia lajikkeita vähäisemmällä hoidolla. Maatiaisperennat voivat olla myös kasvupaikkavaatimustensa suhteen nykyaikaisempia lajikkeita joustavampia. Maatiaisperennoja saattaakin karata joskus luontoon asti. (Alanko & Kahila, 2001, s. 163)

Suomessa käytetyistä tunnetuista maatiaisperennoista muutamia esimerkkejä ovat lehtoakileija (*Aquilegia vulgaris*), isotähtiputki (*Astrantia major*), syysasteri (*Symphyotrichum novi-belgii*), särkynytsydän (*Lamprocapnos spectabilis*), myskimalva (*Malva moschata*) ja lehtosinilatva (*Polemonium caeruleum*) (Alanko & Kahila, 2001, ss. 169–173). Näistä

perennoista saattaa olla olemassa myös jalostamalla tuotettuja lajikkeita, jotka eivät kuulu maatiaiskasveihin.

3.2.2 Vieraslajit

Valtioneuvoston hyväksymän kansallisen vieraslajistrategian määritelmän mukaan vieraslajeja ovat lajit, jotka ovat ihmisen myötävaikutuksella levinneet luontaiselta levinneisyysalueeltaan uudelle alueelle joko tahattomasti tai tarkoituksella (Maa- ja metsätalousministeriö, 2012, s. 4). Kaikki vieraslajit eivät ole haitallisia ja vain haitalliset vieraslajit uhkaavat luonnon monimuotoisuutta. Näistä vakavimpia haittoja aiheuttavat lajit kuuluvat EU:n tai kansallisen tason vieraslajiluetteluun. Näillä mainittuja lajeja ei saa lakisääteisesti päästää ympäristöön, tuoda maahan, pitää hallussa, kasvattaa eikä myydä. (Vieraslajit.fi, n. d.). Lisäksi on olemassa ainoastaan kansallisessa vieraslajistrategiassa määritellyjä haitallisia vieraslajeja, joita säädösten mukaan ei saa päästää leviämään luontoon (Vieraslajit.fi, n. d.). Tulokaslajit puolestaan ovat maahamme parin viime vuosikymmenen aikana luontaisesti levinneitä lajeja, joita vieraslajilainsäädäntö ei koske (Maa- ja metsätalousministeriö, 2012, s. 39).

Haitallisten vieraslajien leviämistä pyritään estämään sekä kansallisen että EU:n yhteisen lainsäädännön ja julkisen sektorin järjestämien torjuntatoimenpiteiden avulla. Myös vieraslajien torjuntaan liittyvää vapaaehtoistoimintaa tuetaan. Vieraslajiongelman ennaltaehkäisyä varten on olemassa erilaisia hankkeita ja havaintojen ilmoittamista varten on perustettu verkkopalvelu. Vieraslajitietoutta on pyritty aktiivisesti lisäämään neuvonnan ja tiedottamisen avulla. (Vieraslajit.fi, n. d.). Vieraslajiongelman ennustetaan kasvavan ihmisten ja tavaroiden liikkumisen lisääntymisen ja ilmastonmuutoksen myötä (Maa- ja metsätalousministeriö, 2012, s. 41).

Yleisimpiä kasvikuntaan kuuluvia haitallisia vieraslajejamme ovat alun perin puutarhoissa ja viheralueilla kasvatetut komealupiini (*Lupinus polyphyllus*), kurturuusu (*Rosa rugosa*), jättipalsami (*Impatiens glandulifera*), japanintatar, (*Reynoutria japonica*), sahalinintatar (*Reynoutria sachalinensis*) ja jättiputket (*Heracleum Persicum*-Ryhmä). Nämä kasvit on säädetty haitallisiksi joko kansallisella tai EU:n tasolla. Muita haitallisia, mutta varsinaisille vieraslajilistoille kuulumattomia kasvilajeja ovat muun muassa isotuomipihlaja (*Amelanchier*

spicata), viitapihlaja-angervo (*Sorbaria sorbifolia*), kanadanpiisku (*Solidago canadensis*) ja jättipoimulehti (*Alchemilla mollis*). Tällaisten kasvien istuttamista puutarhaan tai viheralueille ei suositella, eikä näitä kasveja saa päästää karkaamaan luontoon. (Vieraslajit.fi, n. d.)

3.2.3 Dynaamiset istutukset

Viheralueiden istutuksissa on tavallisesti pyritty erottamaan eri kasvilajit toisistaan omiin istutuskuvioihinsa ja säilyttämään istutukset samanlaisina eli staattisina vuodesta toiseen. Kasvillisuus on kuitenkin luonteeltaan dynaamista eli jatkuvasti muuttuvaa, joten istutusalueiden perinteisillä tavoilla hoitaminen on varsin intensiivistä ja resursseja vaativaa. (Karilas, 2019, ss. 8–9)

2000-luvulla on kehitelty perinteisistä istutuksista eroavaa sekaistutuksiin perustuvaa, monilajista, sekä maan ylä- ja alapuolella kerroksellista ja muutokset huomioivaa dynaamista kasvillisuuden käyttöä. Dynaamisissa istutuksissa kasvit nähdään suunniteltuina kasviyhdyskuntina, joissa kasvien annetaan puolivapaasti sekoittua ja kilpailla keskenään. Kasvuolojen ja kohteen vaatimusten mukaan tarkoin valittuja ruoho- ja puuvartisia kasveja istutetaan kerroksellisiin sekaistutuksiin, joiden toiminnan annetaan hallitusti jäljitellä luontoa, jolloin kasvit saavat levitä, vaihtaa paikkaa tai kadota kokonaan kokonaisuuden säilyessä silti esteettisenä. Tällaiset istutukset sopeutuvat ympäristön muutoksiin perinteisiä istutuksia paremmin, ja ne selviävät vähäisemmällä kunnossapidolla pienemmän kitkemis-, kattamis- ja uusimistarpeensa vuoksi. (Karilas, 2019, ss. 8–9)

Dynaamisessa kasvillisuudessa korostetaan istutusten kerroksellisuutta, jolloin perennojen ja heinäkasvien rooli kasvaa entistä suuremmaksi. Perennoilla voidaan täyttää ne kasvikerrokset, jotka jäävät perinteisissä istutuksissa yleensä joko tyhjiksi ja rikkaruohoille alttiiksi tai katteilla katettaviksi. (Karilas, 2019, s. 20). Eri kasvityypeistä myös sipulikasveilla ja kaksivuotisilla, itsestään kylväytyvillä kasveilla voidaan lisätä istutusten monimuotoisuutta entisestään (Karilas, 2019, s. 40).

Suomalaisella viheralalla dynaaminen kasvillisuus on vielä melko uusi aihe, mutta se on herättänyt alalla paljon mielenkiintoa (Karilas, 2019, s. 17). Täällä dynaamisiin istutuksiin on tarjolla lämpimämpiin maihin verrattuna vähäisempi valikoima sopivia kasveja johtuen

vaativammista kasvuoloistamme ja taimistojen valikoimista. Suomessa dynaamisissa istutuksissa kannattaa käyttää kestäviä luonnonkasveja ja yhdistellä niitä kullekin suunnittelualueelle sopivien ja kestäviksi todettujen puutarhakasvien kanssa. Puutarhakasveista on hyvä suosia niiden jalostamattomia maatiaiskantoja. Kokeiluun kannattaa silti ottaa joitakin erikoisempiakin kasveja, joiden mahdollinen kasvupaikalta häviäminen ei haittaa kokonaisuutta. (Karilas, 2019, ss. 22, 40). Istutuksissa ei pääsääntöisesti kannata käyttää aggressiivisesti leviäviä kasveja eikä vahvasti allelopaattisia lajeja (Karilas, 2019, s. 46). Allelopaattiset lajit pyrkivät säätelemään erittamiensä yhdisteiden avulla muiden saman kasvupaikan kasvien esiintymistä (Tieteen termipankki, 2022).

Ihmisten viheralueille kohdistamat esteettiset vaatimukset liittyvät usein niiden siisteyteen. Dynaamiset istutukset saattavat poiketa perinteisiin ja tarkasti ryhmiteltyihin istutuksiin tottuneiden ihmisten kauneusihanteista. Dynaamiset istutukset voivat olla muuttuvan luonteensa vuoksi osan aikaa vuodesta tai elinkaarestaan jopa sotkuisen näköisiä. Ihmisten kauneusihanteet kuitenkin muuttuvat, ja ehkäpä tulevaisuudessa saatetaankin arvostaa hoidettujen, eräällä lailla luonnottomien istutusalueiden sijaan luonnollisemman näköisiä viheralueita. (Karilas, 2019, s. 22–23)

Ulkomailla käytettyjä dynaamisen kasvillisuuden istutuksia ovat esimerkiksi Englannin koristeelliset niityt ja nurmettomat nurmet (Karilas, 2019, s. 12). Yhdysvalloissa puolestaan paikallinen ruohovartinen preeriakasvillisuus on tuotu takaisin kaupunkeihin ja kasteltavaa nurmea sekä muita istutuksia on korvattu vähäisellä vedellä pärjäävillä mehikasveilla (Karilas, 2019, s. 13). Ruotsissa on tutkittu nurmikon korvaavia perennayhdyskuntia ja Tukholmassa on kokeiltu nurmikon tilalla monilajista ja kukkivaa ruohovartista kasvillisuutta, joka toimii samalla osana alueen hulevesijärjestelmää (Karilas, 2019, s. 16).

3.3 Kasvintuhoojat

Erilaisten kasvitautien ja -tuholaisten esiintyminen ja leviämispaine vaikuttavat viljeltävien ja maahantuotavien koristekasvien valikoimaan. Ilmastonmuutoksen myötä keskilämpötilat ja ilmakeuhkus nousevat sekä talvet leudontuvat, joka edistää kasvintuhoojien menestymistä.

Samalla myös uudet kasvitauteja kantavat hyönteislajit saattavat levitä maahamme. (Turun kaupunki, n. d., s. 6)

Ilmasto-olojen muuttumisen lisäksi vilkastunut maailmankauppa ja turismi lisäävät kasvitautien leviämistä. Kasvien maahantuonnin myötä tapahtuvaa kasvintuhoojien leviämistä pyritään estämään lainsäädännön avulla. Lainsäädännöllisesti kasvintuhoajat jaetaan kolmeen luokkaan: karanteeni-, laatu- ja muihin kasvintuhoojiin. Leviämään päästessään karanteenituhoojat aiheuttavat merkittävää vahinkoa kasvintuotannolle ja ympäristölle, joten karanteenituhoojien maahanpääsy pyritään estämään kokonaan. Viranomaiset määräävät toimenpiteet näiden vakavien tuhoojien hävittämiseksi, jos niitä löydetään kasvintuotannosta, luonnosta tai myytävistä kasveista. Laatutuhoojiin luokiteltavien kasvitautien ja -tuholaisten leviämistä pyritään estämään, eikä näitä saa esiintyä myytävissä kasveissa. Viljelmillä laatutuhoojia valvotaan omavalvonnan avulla, taimiaineiston puhtaus on tärkein keino estää tuhoojien leviämistä. Kotipuutarhoissa laatutuhoojien esiintyminen ei aiheuta lainsäädännöllisesti tarkasteltuna erityisiä toimenpiteitä. Kolmanteen kategoriaan eli muihin kasvintuhoojiin kuuluu vaikeasti torjuttavia ja taloudellisesti merkittäviä tuhoojia, jotka eivät kuitenkaan ole kasvinterveyslainsäädännön piirissä. (Ruokavirasto, 2020)

Kasvien karanteeni- ja laatutuhoojien leviämistä Suomeen pyritään estämään kansallisen ja EU:n kasvinterveyslainsäädännön avulla. Istutettaviksi tarkoitettujen kasvien tuontiin EU:n ulkopuolelta tarvitaan kasvinterveystodistus lähettäjämään viranomaisilta ja kasveille tehdään tarkastus Suomeen saapuessa. Joitain vakavien kasvintuhoojien isäntäkasveja, kuten havukasveja, ei saa tuoda maahan lainkaan EU:n ulkopuolelta. Näin pyritään estämään vakavien kasvintuhoojien pääsy koko EU:n alueelle. (Ruokavirasto, 2021a). EU:n sisällä kasvintuhoojien leviämistä istutettavien kasvien mukana kontrolloidaan kasvipassin avulla (Ruokavirasto, 2021b).

Karanteenituhooja tulipolte (*Erwinia amylovora*) on yleinen bakteerin aiheuttama tauti, jota löytyy monesta EU-maasta. Suomessa tautia ei esiinny vielä yleisesti ja Suomi kuuluukin EU:n suoja-alueeseen tulipolteen suhteen. Maahamme saa tuoda *Rosaceae*-heimoon kuuluvia tulipolteen isäntäkasveja vain tautivapailta alueilta. (Ruokavirasto, 2020)

Saarnella on olemassa runsaasti tauti- ja tuholaispaineita, joka todennäköisesti vaikuttaa kasvin kysyntään varsinkin viherrakennuspuolella. Saarnia uhkaavia kasvintuhoojia ovat saarnensurma (*Hymenoscyphus pseudoalbidus*) ja karanteenituhooja saarnenjalosoukko (*Agrilus planipennis*). Saarnensurma on hyvin vakava sienitauti, jota esiintyy jo Etelä-Suomessa ja Ahvenanmaalla. Ilmalevitteisenä kasvitautina sen leviämistä ei voida estää. Saarnenjalosoukko on muun muassa saarnia ja jalopähkinöitä (*Juglans*) tuhoava hyönteinen, jonka pelätään leviävän maahamme joko luontaisesti etenemällä itärajan ylitse tai saapumalla maahan esimerkiksi saastuneen kauppatavaran mukana. (Ruokavirasto, 2020)

Hollanninjalavatauti (*Ophiostoma ulmi* ja *Ophiostoma novo-ulmi*) on kuoriaisten mukana leviävä, jalavia tappava sienitauti. Tautia levittäviä hyönteisiä ei ole vielä maassamme, mutta lähimmät esiintyvät ovat Virossa, Ruotsissa ja Venäjällä aivan rajojemme tuntumassa. Tauti uhkaa kotoperäisiä jalaviamme ja niiden geeniperimän säilymistä. (Ruokavirasto, 2020). Kotoperäisiä jalavia kannattaisikin istuttaa maamme pohjoisempiin osiin, jotta puiden geeniperimä saataisiin taudilta suojaan (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021).

Hevoskastanjan tuholaisriskiä lisää kastanjanmiinakoi (*Cameraria ohridella*). Tautiriskejä muodostuu myös erilaisten bakteeri- ja sienitautien vuoksi. (Helsingin kaupunki, 2020d; Turun kaupunki, n. d., s. 12)

Kasvintuhoojapaineiden vuoksi esimerkiksi hevoskastanjaa, saarnea ja jalavia ei suositella Helsingin kaupunkikasvioppaan mukaisesti istutettavaksi suuria määriä samalle alueelle (Helsingin kaupunki, 2020d). Myös Turussa jalavia ja saarnia on käytetty istutuksissa jo jonkin aikaa entistä harkitummin (Turun kaupunki, n. d., s. 7). Turun kaupungin kaupunkikasvioppaassa mainitaan, että edellä mainittujen kasvien lisäksi sen kaupunkipuista myös tammia, mäntyjä, koivuja ja lehmuksia voivat uhata erilaiset kasvintuhoojat joko nyt tai tulevaisuudessa (Turun kaupunki, n. d., s. 6). Monilajiset istutukset ovat yksipuolisia istutuksia paremmassa suojassa kasvintuhoojilta (Turun kaupunki, n. d., s. 25).

Osa maassamme yleistyvistä kasvintuhoojista vaikuttaa lähinnä kasvien koristearvoon. Näistä esimerkkinä mainittakoon näkyviä lehtivioituksia aiheuttava vieraslaji syreenikeijukas (*Iguttix oculatus*), joka on muodostanut Suomeen jo pysyvän kannan. Tuholaisen tyypillisiä isäntäkasveja ovat unkarinsyreeni (*Syringa josikaea*) ja puistosyreeni (*Syringa × henryi*),

mutta sitä on tavattu myös pihasyreenillä (*Syringa vulgaris*), aitalikusterilla (*Ligustrum vulgare*) ja lehtosaarnella (*Fraxinus excelsior*). Syreenikeijukkaan kemiallinen torjunta ei kannata eikä sillä ole Suomessa tiedettävästi luontaisia vihollisiakaan. (Laji.fi lajikuvaukset, n. d.; Valo, n. d.)

4 Aineisto ja menetelmät

Suosituimpien koristepensaiden, -puiden ja perennojen selvitystyötä varten kerättiin aineistoa useasta lähteestä. 1980–1990 -lukujen vaihteen suosituimpia koristekasveja selvitettiin maatilahallituksen 1987 ja 1989 tuontitilastojen ja tilastoista aikaisemmin tehdyn tutkimuksen (Alanko & Raisio, 2008), Helsingin kaupungin kaupunkikasvioppaan ja kotipuutarhureille 1990-luvun alussa tehtyjen perennavihkosten avulla.

Tämänhetkisiä suosituimpia koristekasveja vähittäisasiakkaiden ja viherrakentajien osalta tutkittiin taimitarhoille lähetetyn kyselyn avulla. Kyselyllä selvitettiin myös taimitarhojen edustajien näkemyksiä koristekasvivalikoimien tulevasta kehityksestä ja tietoja koristekasvivalikoimien laajuuden menneestä kehityksestä.

4.1 1980–1990 -lukujen suosituimpien koristekasvien selvitystyö

Ennen Suomen liittymistä Euroopan unioniin valtio keräsi maahantuoduista taimitarhatuotteista tiedot ylös alkaen vuodesta 1967. Entinen maatilahallituksen puutarhatoimisto yhdisti maahantuonnin yhteydessä saadut tiedot ja julkaisi ne vuosittain ilmestyneissä tilastoissaan nimeltään ”Tietoja eräiden taimitarhatuotteiden tuonnista ja tuotannosta”. (Alanko & Raisio, 2008, s. 251)

Maatilahallituksen tuontitilastoja tarkastelemalla saatiin muodostettua kokonaiskuva aikakauden eniten maahantuoduista puuvartisista koristekasveista vähintäänkin sukutasolla. Todennäköisesti myös kotimaisten taimitarhojen valikoimissa painotettiin runsaasti maahantuotuja kasveja tällaisella aikakaudella, jolloin koristekasvien maahantuonti oli suurta. Perennojen maahantuonti oli tilastoitu vain ryhmätasolla, joten tilastojen avulla ei voitu saada tietoa suosituimmista ja runsaimmin taimistojen valikoimissa olleista perennalajeista tai -suvuista.

Työssä tarkasteltiin maatilahallituksen puutarhatoimiston laatimia tuontitilastoja vuosilta 1987 ja 1989 kyseisen aikakauden suosituimpien koristepensaiden ja -puiden selvittämiseksi. Tutkimuksessa oletettiin, että kappalemääräisesti eniten maahantuodut koristekasvit kuuluivat myös taimitarhojen suosituimpien koristekasvien joukkoon. Painetussa muodossa olleista, kasviryhmien ja tieteellisten nimien mukaan järjestetyistä tilastoista tiedot, kuten kasvilajit, -suvut, ja -ryhmät ja niitä vastaavat tuontimäärät, siirrettiin taulukkolaskentaohjelmaan. Tilastoissa tuontimääriä oli raportoitu melko kirjavasti niin kasviryhmä, -suku, -laji kuin lajiketason tasollekin. Eri taksonomisilla tasoilla yhdisteltiin opinnäytetyössä tarkoituksenmukaisesti, jotta eri vuosien tilastoista saatiin paremmin vertailukelpoisia keskenään.

Puuvartisten kasvien oli jaettu tilastoissa lehtipuihin ja -pensaisiin, ryhmäruusuihin, puisto- ja köynnösruusuihin, runkoruusuihin, alppiruusuihin, havupuihin ja havupensaisiin, köynnöskasveihin, hyötykasveihin sekä perusrunkoihin. Hyötykasvit jätettiin tarkastelun ulkopuolelle. Myöskään perusrunkoja ei tarkasteltu. Näitä ei oltu tilastoissa muutenkaan eritelty sen tarkemmin kasvisukujen eikä -lajien suhteen.

Kaikki tilastojen kasvit merkattiin kuuluvaksi joko pensaisiin tai puihin käyttäen apuna Suomen puu- ja pensaskasviota (Väre, Saarinen, Kurtto & Hämet-Ahti, 2021) niiltä osin, kun rajanveto kasvin kuulumisesta puihin tai pensaisiin oli ongelmallista. Määrittelyssä noudatettiin lisäksi Alangon & Raision (2008, s. 251–256) maatilahallituksen tilastojen tarkastelussa käyttämää linjaa kasvien jakamisessa puumaisesti ja pensasmaisesti kasvaviin kasveihin. Maatilahallituksen tuontitilastojen analysoinnissa hyödynnettiin muiltakin osin tätä Alangon & Raision (2008) tuontitilastoista 1967–1990 tekemää tutkimusta.

Puuvartisten koristekasvien jaettiin kahteen listaan sen mukaan, kuuluivatko ne puihin vai pensaisiin. Nämä kaksi listaa lajiteltiin kasvilajikohtaisten, vuosien 1987 ja 1989 yhteenlaskettujen tuontimäärien mukaiseen, alenevaan suuruusjärjestykseen. Näin saatiin selville tilastojen mukaiset 1987 ja 1989 kappalemääräisesti eniten maahantuodut koristepuut ja -pensaat.

Helsingin kaupunki (2021) on julkaissut kaupunkikasvioppaassaan listan 1980-luvulla Helsingin viheralueilla paljon käytetyistä puuvartistista kasveista. Oppaassa on ilmoitettu myös tyyppillisten puiden sekä joidenkin havupensaiden saatavuustiedot 1980-luvun

Suomessa. Saatavuus on jaettu oppaassa luokkiin A–C, joista A tarkoittaa kasvilajin taimien hyvää saatavuutta, B sitä, että kasvin taimimäärät tai taimikoot ovat pieniä ja C sitä, että kasvin ennakkotilaus on tarpeen. Kaupunkikasvioppaan avulla pystyttiin siis ensinnäkin tekemään katsaus 1980-luvun Helsingissä käytettyyn puuvartisten kasvien peruslajistoon, ja toiseksi tarkastelemaan näiden saatavuutta varsinkin koristepuiden suhteen. Jos tiettyä koristepuuta oli hyvin saatavilla, katsottiin sen olevan myös suosittu. Työssä tutkittiin pelkkien tuontilukujen lisäksi puiden saatavuustietoja, jotta suosituimpien kasvien listalle nousisi mukaan myös maassamme runsaasti viljeltyjä, mutta vähäisemmin maahantuotuja kasvilajeja.

Maatilahallituksen tilastojen kasvilajikohtaiset, vuosien kesken yhteenlasketut tuontiluvut luokiteltiin kohtiin A–D seuraavalla tavalla:

A: tuontimäärät > 30 000 kpl

B: 20 000 – 30 000 kpl

C: 10 000 – 20 000 kpl

D: tuontimäärät < 10 000 kpl.

Kaikki tuontimäärien mukaisessa maahantuontiluokassa A olevat koristepuut luettiin suoraan mukaan 1980–1990 -lukujen vaihteen suosituimpiin puulajeihin. Loput suosituimpien koristepuiden listan kasvit valittiin siten, että niiden maahantuonnin määrä oli mahdollisimman suuri ja kaupunkikasvioppaan mukainen saatavuustieto luokkaa A. Suosituimpien koristepuiden listan häntäpäässä olevien, keskenään melko tasavertaisten kasvien valinnoissa jouduttiin miettimään myös kyseisen kasvin lisäämisen yksinkertaisuutta. Jos kasvia pystyttiin lisäämään kotimaassa tehokkaasti, sitä todennäköisemmin se otettiin mukaan myös suosituimpien koristepuiden joukkoon.

Koristepensaiden selvitystyössä jouduttiin turvautumaan lähinnä maatilahallituksen laatimiin tilastoihin, koska Helsingin kaupunkikasvioppaassa pensaiden 1980-luvun saatavuustiedot olivat puutteellisia. Suosituimpien koristepensaiden selvittämisessä voitiin kuitenkin tukeutua hieman Alangon ja Raison (2008) suosituimmista puuvartistista kasveista tekemään tutkimukseen.

Maatilahallituksen tuontitilastoissa ei ole eritelty perennoiden tuontia edes sukutasolla, joten tilastoja ei voitu hyödyntää 1980–1990 -lukujen taitteen suosituimpien perennojen selvitystyössä. Myöskään Helsingin kaupungin kaupunkikasvioppaassa ei käsitelty ruohovartisia 1980-luvun koristekasveja lainkaan. Näiden lähteiden sijaan suosituimpia perennasukuja kartoitettiin kyseisen aikakauden puutarhaharrastajille suunnattujen oppaiden avulla.

Suosittuja perennasukuja selvitettiin Oy Floraprint Ab:n 1991 julkaiseman Perenna-avain -oppaan avulla, joka on laadittu yhteistyössä Taimistoviljelijät ry:n kanssa. Toisena lähteenä kotipihojen suosituimpien perennojen selvitystyössä käytettiin Taimistoviljelijät ry:n 1993 julkaisemaa Kotipuutarhan perennat -opasta. Kussakin oppaassa esitellään noin 150 perennalajia, jotka ovat oppaiden kesken pitkälti samoja. Kotipuutarhan perennat -oppaassa oli mainittu tiedot kunkin perennan yleisyydestä. Tämän perusteella kakista siinä esitellyistä perennoista valittiin tarkemmin tutkittaviksi vain ne perennasuvut, joista vähintään yhden kasvilajin kohdalla oli maininta ”erittäin yleinen”.

Seuraavaksi erittäin yleisistä kasvisuvuista laskettiin oppaiden sisällysluetteloissa olevien viittausten lukumäärät; mitä enemmän suvusta löytyi viittauksia, sitä suositumpi kasvisuvun katsottiin olleen. Kasvilajeja ja -sukuja käsiteltiin nykyisten tieteellisten nimien mukaisesti. Perennojen suosion määrittelyyn vaikutti pelkkien mainintojen laskemisen lisäksi oppaista silmäilemällä saatu vaikutelma. Suosituimmiksi valikoitiin siis sellaisia sukuja, joihin viitattiin sisällysluetteloissa paljon, ja jotka korostuivat voimakkaasti oppaiden kuvissa ja malli-istutuksissa niitä silmämääräisesti tarkastellessa. Tämän lisäksi joidenkin kasvisukujen valinnassa jouduttiin vielä pohtimaan kasvisukuun kuuluvien suosittujen perennalajien tai lajikkeiden lukumäärää; mitä laji- tai lajikerikkaampi jokin kasvisuku oli, sitä suositumpi sen katsottiin olleen.

4.2 Taimitarhoille lähetetty kysely

Taimitarhojen tällä hetkellä suosituimpien koristekasvien selvitystyö toteutettiin 70 merkittävälle kotimaiselle taimistolle lähetetyn sähköisen kyselyn avulla. Samaisella kyselyllä kerättiin tiedot taimistojen tulevaisuuden näkemyksistä valikoimiin liittyen sekä valikoimien koon kehityksestä viimeisten 20 vuoden ajalta. Kysely tehtiin marras-joulukuussa 2021,

jolloin taimitarhojen kiireisin sesonki oli ohitse. Tietojen kerääminen toteutettiin kyselyn avulla, koska pääosa opinnäytetyön aineistosta koostui kasvilistoista, joiden keräämiseen haastattelu ei olisi soveltunut yhtä hyvin.

Kysely tehtiin Webropol-sovelluksen avulla, jolla saatiin luotua sopiva ja tietoturvallinen kyselylomake suosituimpien koristekasvien selvittämiseen. Näin toimien kyselyt saatiin lähetettyä vaivatta taimitarhojen edustajille sähköpostitse. Samalla kyselyyn vastaaminen pystyttiin tekemään mahdollisimman helpoksi. Kyselystä lähetettiin siihen ensimmäisellä kyselykierroksella vastaamattomille taimitarhoille yksi muistutusviesti parin viikon kuluttua ensimmäisen viestin lähettämistä.

Webropol-sovelluksella pystyttiin hankkimaan pakollisten kysymysten avulla vastaajilta asianmukaiset tutkimusluvut ja suostumukset henkilötietojen käsittelyyn. Kyselyä ei toteutettu anonyymisti sen varalta, että vastaajilta olisi tarvinnut pyytää vastauksiin tarkennuksia jälkikäteen. Opinnäytetyössä vastaukset on esitetty anonymisoituina, jolloin yksittäisiä vastaajia ei enää voida erottaa kyselyn avulla kerätyistä tuloksista.

Taimitarhoille sähköpostilla lähetty kyselyn saatekirje on työn liitteenä 1. Saatekirjeessä esiteltiin tutkimuksen toimeksiantajan ja laatijan organisaatiot, kerrottiin kyselyn tarkoitus ja motivoitiin vastaanottajia vastaamaan kyselyyn. Mahdollisia kysymyksiä varten saatekirjeessä ilmoitettiin laatijan yhteystiedot ja kiitettiin yhteistyöstä. Webropol-sovelluksen kautta jaettu kyselylomake on työn liitteenä 2. Liitteessä oleva kyselylomake on teknisten syiden vuoksi ulkoasultaan hieman erilainen verrattuna Webropol-sovelluksen kyselyn ulkonäköön ja rakenteeseen. Webropolilla tehdyn kyselyn sivunvaihdot olivat liitteestä poiketen loogiset ja lopussa mukana oli kiitossivu.

Kyselyn pääasiallinen tarkoitus oli kerätä taimistoilta tiedot heidän kymmenestä eniten myymästään koristepuusta ja -pensaasta lajitasolla sekä perennasta sukutasolla. Samat kasvilistat kerättiin yritys- ja yksityisasiakkaiden osalta erikseen. Yrityisasiakkaiden kasvilistalla kartoitettiin tutkimusongelman mukaisesti ammattimaisten viherrakentajien kesken suosituimpia koristekasveja ja yksityisasiakkaiden listalla luonnollisestikin vähittäisasiakkaiden kesken suosituimpia koristekasveja.

Kasveja ei tarvinnut luetella lomakkeella suosituimmuusjärjestyksessä, jotta vastaajien työtä saatiin vähennettyä ja vastausprosenttia nostettua. Mitä useammin sama nimike esiintyi eri vastaajien vastaavalla kymmenen kasvin listalla, sitä suositumpi sen katsottiin olevan kyseisen asiakasryhmän keskuudessa. Jos jokin vastaaja oli ilmoittanut pensaita tai puita koskevissa vastauksissaan saman kasvilajin kaksi eri lajiketta, poistettiin tuloksia käsiteltäessä niistä toinen, koska kyseisiä kasviryhmiä tarkasteltiin lajitasolla. Samoin perennoja sukutasolla tarkasteltaessa poistettiin saman vastaajan vastauksista kahdesta päällekkäisestä kasvisuvusta toinen. Käytännössä poistoja täytyi tehdä vain puiden osalta, joista saman vastaajan suosituimpien kasvien listalla saattoi olla useita saman lajin erikoismuotoja.

Lomakkeella pyydettiin vastaajia arvioimaan koristekasvivalikoimansa nimikkeiden lukumäärää nykyään sekä 10 ja 20 vuotta sitten. Kysymyksen avulla pyrittiin selvittämään, onko taimistojen valikoimien koossa tapahtunut yhdensuuntaista muutosta kyseisen ajanjakson aikana. Tämän lisäksi vastaajilta kysyttiin, minkälainen on heidän tulevaisuuden visionsa koristekasvien valikoiman kehityksen, ominaisuuksien ja suosituimpien kasvien suhteen.

5 Tulokset

Tutkimusongelman mukaisesti 1980–1990 -lukujen vaihteen suosituimmat koristekasvit jaettiin kolmeen eri kasviryhmän mukaiseen listaan; kymmenestä suosituimmasta koristepensaasta, koristepuusta ja perennasta muodostettiin omat kasvilistansa. Näiden tutkimuksen vertailutietoina käytettyjen listojen esittelyn jälkeen käydään läpi kyselyn perusteella saadut tulokset tämän hetken suosituimmista koristepensaista, -puista ja perennoista yksityis- ja yritysasiakkaiden kesken.

Kasvilistojen sisällön esittämisen jälkeen tarkastellaan eri aikakausien listoissa tapahtuneita muutoksia kasvi- ja asiakasryhmäkohtaisesti. Lopuksi esitellään kyselyn avulla saadut vastaukset valikoimien koon tähänastisesta kehitysvauhdista. Taimitarhojen edustajien tulevaisuuden visioita valikoimien kehityksen, ominaisuuksien ja suosituimpien kasvien suhteen käydään läpi vasta tulosten tarkastelun yhteydessä. Nämä vapaat kommentit saatiin kerättyä kymmeneltä viljelijältä.

5.1 Suosituimmat koristekasvit 30 vuotta sitten

Noin 30 vuotta sitten suosituimmista koriste pensaista, -puista ja perennoista muodostettiin kymmenen suosituimman kasvin listat, joihin kyselyn avulla kerättyjä yksityis- ja viherrakentaja-asiakkaiden kasvilistoja verrattiin mahdollisten muutosten havaitsemiseksi. Näitä 1980–1990 -lukujen vaihteen TOP 10 -kasvilistoja ei muodostettu erikseen eri asiakaskunnille, koska käytetyistä lähteistä ei saatu selvitettyä tätä tietoa.

5.1.1 Koristekasvien maahantuonti 1987 ja 1989

Tarkastellessa kaikkia maatilahallituksen tilastojen kasviryhmiä 1987 ylivoimaisesti eniten maahan tuotiin lehtipuita- ja pensaita ja toiseksi eniten opinnäytetyössä lehtipensaina käsiteltyjä ryhmäruusuja. Näiden kahden kasviryhmän yhteenlaskettu tuonti muodosti 60 % kaikkien taimistotuotteiden kappalemääräisestä kokonaistuonnista (Taulukko 2).

Vuonna 1989 eniten tuotiin jälleen lehtipuita- ja pensaita, mutta toiseksi tuoduin kasviryhmä olikin vuodesta 1987 poiketen perennat, jonka jälkeen vasta kolmantena kokonaisuutena tulivat ryhmäruusut. Havukasveja tuotiin jälleen maahan huomattavasti lehtipuita- ja pensaita vähemmän. Havukasvien kappalemääräinen tuonti kuitenkin kasvoi vuosien 1987 ja 1989 välillä yli 60 %.

Taulukko 2. Maatilahallituksen puutarhatoimiston tuontitietoja mukailten taimistotuotteiden tuoteryhmäkohtaiset tuontimäärät vuosilta 1987 ja 1989.

1987		1989	
Tuoteryhmä	tuonti (kpl)	Tuoteryhmä	tuonti (kpl)
Lehtipuut ja -pensaat	2 264 800	Lehtipuut ja -pensaat	2 898 654
Ryhmäruusut	1 061 500	Perennat	1 714 313
Perennat	792 800	Ryhmäruusut	1 036 109
Puisto- ja köynnösruusut	723 900	Puisto- ja köynnösruusut	749 891
Havupuut ja -pensaat	236 700	Havupuut ja -pensaat	388 084
Hyötykasvit	172 800	Hyötykasvit	253 563
Köynnöskasvit	151 700	Perusrungot	229 465
Perusrungot	105 000	Köynnöskasvit	156 106
Alppiruusut	51 000	Alppiruusut	45 019
Runkoruusut	1 600	Runkoruusut	3 044
Kaikki taimet yhteensä	5 561 800	Kaikki taimet yhteensä	7 474 248

5.1.2 Pensaat

Vuonna 1987 ylivoimaisesti eniten maahamme tuotiin varttamalla lisättyjä ryhmäruusuja. Tuontilistan kärjessä tätä seurasivat kurtturuusu, jonka tuonnista neljäsosa koostui hansaruususta (*Rosa rugosa* 'Hansa'), norjanangervo (*Spiraea* 'Grefsheim'), aroniat (*Aronia*), joiden tuonti koostui lähinnä musta-aroniasta (*Aronia melanocarpa*) ja keltapensashanhikit (*Dasiphora fruticosa*), joiden tuonnista ainakin puolet oli Goldfinger-lajiketta. Muita suurissa määrin tuotuja ja todennäköisesti myös taimitarhojen paljon myymiä pensaita olivat siperianhernepensas (*Caragana arborescens*), unkarinsyreeni, isotuomipihlaja, korallikanukka (*Cornus alba* 'Sibirica'), havukasveihin kuuluva vuorimänty (*Pinus mugo*) ja etenkin sen lajike kääpiövuorimänty (*Pinus mugo* 'Pumilio') sekä ruusuangervo 'Froebeli' (*Spiraea japonica* 'Froebeli'). Eniten vuonna 1987 maahantuotujen pensaiden tuontimäärät on esitetty liitteessä 3.

Samaisessa koristepensaita koskevassa, vuodelle 1989 tehdyssä tarkastelussa ehdottomasti eniten maahantuotu nimike oli jälleen varttamalla lisätyt ryhmäruusut. Seuraavaksi eniten tuotiin taas kurtturuusua, jonka tuontimäärät sisälsivät todennäköisesti tänäkin vuonna noin neljäsosan Hansa-lajiketta. Näitä tuontitilastoissa seurasivat siperianhernepensas, norjanangervo, aroniat, keltapensashanhikki, vuorimänty, unkarinsyreeni, pensaskanukoista lähinnä korallikanukka ja taikinamarja. Vuoden 1989 eniten tuodut pensaat tuontimäärineen on esitelty liitteessä 3.

Vuosina 1987 ja 1989 tuoduimmat koristekasveihin lukeutuvat lehtipensaat ovat pysyneet suunnilleen samoina, järjestys vain on hieman muuttunut. Vähäisestä maahantuonnista huolimatta myös orapihlaja (*Crataegus*) oli suosittu koristepensas ja aitakasvi laajan kotimaisen viljelyn vuoksi (Alanko & Raisio, 2008, s. 254).

Molempien tarkasteltujen vuosien yhteenlaskettujen tuontimäärien perusteella ja suositun, mutta niukasti maahantuodun orapihlajan huomioiden, 1980-luvun lopun suosituimmat koristepensaat on esitelty taulukossa 3. Taulukossa esiteltyjä kymmentä suosituinta koristepensasta seurasivat isotuomipihlaja, ruusuangervo 'Froebeli', taikinamarja, japaninhappomarja ja viitapihlaja-angervo.

Taulukko 3. 1980-luvun lopun suosituimpiin koristekasveihin kuuluvat pensaat. Kasvit on esitetty tuontimäärien mukaisessa suosituimmuusjärjestyksessä lukuun ottamatta aitaorapihlajaa (*Crataegus flabellata* var. *grayana*), jonka tarjonta perustui kotimaiseen tuotantoon. Jos kasvilajin suosio on johtunut pääasiassa sen yksittäisestä lajikkeesta tai muunnoksesta, on se mainittu taulukossa.

Kasviryhmä, -suku, -laji tai lajike	Suomalainen nimi
Ryhmäruusut	ryhmäruusut
<i>Rosa rugosa</i> ml. <i>Rosa rugosa</i> 'Hansa'	kurtturuusu ml. hansaruusu
<i>Spiraea</i> 'Grefsheim'	norjanangervo
<i>Aronia melanocarpa</i>	musta-aronia
<i>Caragana arborescens</i>	siperianhernepensas
<i>Dasiphora fruticosa</i>	keltapensashanhikki
<i>Pinus mugo</i> 'Pumilio'	kääpiövuorimänty
<i>Syringa josikaea</i>	unkarinsyreeni
<i>Cornus alba</i> 'Sibirica'	korallikanukka
<i>Crataegus flabellata</i> var. <i>grayana</i>	aitaorapihlaja

Vuosina 1987 ja 1989 ylivoimaisesti eniten maahantuotu havukasvi oli vuorimänty, joka käsitti noin puolet havupuiden- ja pensaiden yhteenlasketusta maahantuonnista.

Todennäköisesti suurin osa maahantuoduista vuorimännnyistä oli pensasmaista kääpiövuorimäntyä. Toiseksi eniten tuotu havukasvi oli kanadantuija (*Thuja occidentalis*), jonka tuonti sisälsi todennäköisesti lähinnä sen pensasmaisesti kasvavia lajikkeita.

Kanadantuija ei kuitenkaan tuontimääriensä perusteella yltänyt suosituimpien kasvien joukkoon.

Mainittakoon vielä, että köynnöksiin luetuista kasveista eniten maahantuotiin tulivilliviiniä (*Parthenocissus quinquefolia* 'Engelmannii', entinen imukärhivilliviini), köynnösruusuja (*Rosa*), salkohumalaa (*Humulus lupulus*) ja kärhöjä (*Clematis*). Myös alppiruusuja (*Rhododendron*) tuotiin jonkin verran, jonka tuonnista suurin osa oli puistoalppiruusua (*Rhododendron Catawbiense*-Ryhmä).

5.1.3 Puut

Vuonna 1987 maahamme tuotiin eniten mongolianpikkuvaahteraa (*Acer tataricum* subsp. *ginnala*), jonka katsotaan tässä yhteydessä lukeutuvan pensaiden sijasta puihin, mukaillen

Alangon & Raison (2008) käyttämää kasvijakoa. Muista ilmasto-olosuhteissamme puumaisiksi kasvavista lehtikasveista vuonna 1987 maahan tuotiin paljon lehmuksia (*Tilia*), metsävaahteroita (*Acer platanooides*), pähkinäpensaita (*Corylus*) sekä *Prunus*- ja *Populus*-sukuihin kuuluvia puita. Todennäköisesti myös pajujen ryhmään kuulunutta, puumaiseksi kasvavaa terijoensalavaa (*Salix euxina* 'Bullata') ja valkosalavaa (*Salix alba*) tuotiin runsaasti. Valkosalavista erityisen suosittuja olivat sen hopeasalavan lajikkeet. Muita paljon tuotuja lehtipuita olivat koivut, koristeomenapuut (*Malus*) ja pihlajat (*Sorbus*). Vuonna 1987 eniten tuotuja havupuita olivat serbiankuusi (*Picea omorika*), okakuusi (*Picea pungens*) ja erityisesti sen lajike hopeakuusi (*Picea pungens* 'Glauca') sekä siperiansembra (*Pinus sibirica*). Vuoden 1987 osalta tilastot oli tehty melko lavealla ja vaihtelevalla, osittain vain kasvisukuja koskevalla raportointitavalla. Tuoduimmat koristepuut tuontimäärineen on esitelty työn liitteessä 4.

Lehtipuista vuonna 1989 eniten tuotiin metsälehmusta (*Tilia cordata*), mongolianpikkuvaahteraa, metsävaahteraa, terijoensalavaa, rauduskoivua (*Betula pendula*), metsähaapaa (*Populus tremula*), jonka tuonnista noin puolet oli tavallista metsähaapaa ja puolet pylväshaapaa (*Populus tremula* 'Erecta'), euroopanpähkinäpensasta, euroopanvalkopyökkiä (*Carpinus betulus*), kotipihlajaa (*Sorbus aucuparia*), puistolehmusta ja valkosalavasta varsinkin sen hopeasalava-lajikkeita. Havupuista 1989 eniten tuotiin jälleen siperiansembroja, okakuusia ja sen lajiketta hopeakuusta sekä serbiankuusia. Siperiansembrojen tuonti kasvoi yli kolminkertaiseksi, okakuusien kaksinkertaiseksi ja serbiankuustenkin lähes kaksinkertaistui vuoteen 1987 verrattuna.

Vuoden 1989 raportointi oli tehty 1987 raportointia tarkemmalla tasolla. Vuoden 1989 tilastojen perusteella voitiinkin tehdä oletuksia siitä, mitä puulajeja 1987 lähinnä sukutasolla ilmoitetut tuontitiedot pitivät sisällään. Näin olettaen voitiin päätellä, että molempina vuosina maahan tuotiin eniten pitkälti samoja puulajeja. Ainoastaan 1989 tuoduimpien lehtipuiden joukkoon nousi mukaan euroopanvalkopyökki. Koristeomenapuiden ja *Prunus*-suvun puiden tuonti puolestaan laski voimakkaasti 1989. Vuosien 1987 ja 1989 yhteenlaskettujen tuontimäärien mukaiset kymmenen eniten tuotua koristepuuta on esitelty taulukossa 4.

Taulukko 4. 1980-luvun lopun eniten maahantuodut koristepuut tuontimäärien mukaisessa järjestyksessä esitettyinä. Suurin osa suosituimmista koristepuista oli lehtipuita, mutta silti noin kolmannes tuoduimmista puista kuului havukasveihin.

Kasvilaji tai lajike	Suomalainen nimi	Ryhmä
<i>Acer tataricum</i> subsp. <i>ginnala</i>	mongolianpikkuvaahtera	lehtipuut
<i>Tilia cordata</i>	metsälehmus	lehtipuut
<i>Salix euxina</i> 'Bullata'	terijoensalava	lehtipuut
<i>Acer platanoides</i>	metsävaahtera	lehtipuut
<i>Pinus sibirica</i>	siperiansembra	havupuut
<i>Picea pungens</i>	okakuusi ml. hopeakuusi (<i>P. pungens</i> 'Glauca')	havupuut
<i>Picea omorika</i>	serbiankuusi	havupuut
<i>Corylus avellana</i>	euroopanpähkinäpensas	lehtipuut
<i>Betula pendula</i>	rauduskoivu	lehtipuut
<i>Salix alba</i>	valkosalava ml. hopeasalavan lajikkeet	lehtipuut

Merkittävien tuontimäärien perusteella suosituimmiksi puiksi valikoituivat listan kärjessä olevat mongolianpikkuvaahtera, metsälehmus, terijoensalava, metsävaahtera, siperiansembra, okakuusi ja serbiankuusi. Muiden vähemmissä määrin maahantuotujen kasvien suosiota tarkasteltiin tuontimäärien lisäksi Helsingin kaupungin kaupunkikasvioppaan (2021) saatavuustietojen avulla. Mainittakoon kuitenkin, että kaupunkikasvioppaan 1980-luvun saatavuustietojen mukaan pelkän tuonnin perusteella suosituimmiksi valikoituja puita oli 1980-luvulla myös hyvin saatavilla. Siperiansembran ja mongolianpikkuvaahteran suhteen saatavuustietoa ei ollut olemassa, mutta todennäköisesti näidenkin saatavuus on ollut silti hyvällä tasolla.

Muiden paljon maahantuotujen puiden joukosta on ollut hyvin saatavilla rauduskoivua, valkosalavaa, balkaninhevoskastanjaa (*Aesculus hippocastanum*), tervaleppää (*Alnus glutinosa*), pilaritervaleppää (*Alnus glutinosa* 'Sakari'), koristeomenapuita, metsä- ja pylväshaapaa, *Prunus*-suvun puita kuten purppuratuomia (*Prunus padus* 'Colorata'), pilvikirsikoita (*Prunus pensylvanica*) ja rusokirsikkaa (*Prunus sargentii*) sekä hieskoivua (*Betula pubescens*), metsätammea (*Quercus robur*), suomenpihlajaa (*Hedlundia hybrida*), ruotsinpihlajaa (*Scandosorbus intermedia*), kotipihlajaa, metsäkuusta ja puistolehmusta. Näistä suosituimpien puiden joukkoon valittiin rauduskoivu ja valkosalava niiden maahantuonnin suurien määrien, hyvän saatavuuden sekä tehokkaiden lisäystapojensa vuoksi. Puistolehmuksen valinta perustui sen suureen suosioon katupuuna, hyvään

saatavuuteen ja oletukseen siitä, että osaa paljon maahantuoduista metsälehmüksistä on saatettu käyttää puistolehmüksien perusrunkoina (Alanko & Raisio, 2008, ss. 254–255).

1980- ja 1990-lukujen vaihteen kymmeneksi suosituimmaksi koristepuuksi valikoituivat siis mongolianpikkuvaahtera, metsälehmüs, terijoensalava, metsävaahtera, siperiansembra, okakuusi, serbiankuusi, rauduskoivu, valkosalava mukaan lukien hopeasalavan lajikkeet ja puistolehmüs. Suosituimmat koristepuut ja niiden valintaperusteet on esitetty kootusti liitteessä 5.

5.1.4 Perennat

Taimistoviljelijät ry:n 1993 julkaisemassa Kotipuutarhan perennat -oppaassa erittäin yleisiksi perennoiksi luokiteltiin yhteensä 25 perennalajia, jotka on eritelty taulukossa 5. Vain kyseisiä lajeja vastaavat perennasuvut otettiin mukaan suosituimpia perennasukuja koskeviin jatkotarkasteluihin.

Taulukko 5. Kotipuutarhan perennat -oppaan (Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry, 1993) mukaisia 1990-luvun alun erittäin yleisiä perennalajeja.

Tieteellinen nimi	nimi
<i>Ajuga reptans</i>	rentoakankaali
<i>Aruncus dioicus</i>	töyhtöangervo
<i>Astilbe × arendsii</i>	tarhajaloangervo
<i>Bellis perennis</i>	kaunokainen
<i>Bergenia cordifolia</i>	herttavuorenkilpi
<i>Campanula carpatuca</i>	karpaattienkello
<i>Cerastium tomentosum</i>	hopeahärkki
<i>Delphinium</i> -risteymät	jaloritarinkannukset
<i>Dicentra formosa</i>	kesäpikkusydän
<i>Hemerocallis</i> Hybrida-Ryhmä	tarhapäivänlilja
<i>Heuchera sanguinea</i>	korallikeijunkukka
<i>Iris sibirica</i>	siperiankurjenmiekkä
<i>Lamprocapnos spectabilis</i>	särkynytsydän
<i>Leucanthemum × superbum</i>	isopäivänkakkara
<i>Liatris spicata</i>	noropunatähkä
<i>Ligularia dentata</i>	kallionauhus
<i>Lysimachia nummularia</i>	suikeoalpi
<i>Paeonia</i> Lactiflora-Ryhmä	jalopioni
<i>Phedimus spurius</i>	kaukasianmaksaruoho
<i>Phlox carolina</i>	kiiltoleimu
<i>Phlox paniculata</i>	syysleimu
<i>Phlox subulata</i>	sammalleimu
<i>Saxifraga × arendsii</i>	patjarikko
<i>Sedum acre</i>	keltamaksaruoho
<i>Viola cornuta</i>	tarhasarviorvokki

Näiden 1990-luvun alussa erittäin yleisten kasvilajien edustamista kasvisuvuista laskettiin seuraavaksi oppaiden sisällysluetteloissa olevat viittaukset. Tämän jälkeen useita viittauksia omaavien kasvisukujen oppaissa ollutta näkyvyyttä arvioitiin silmämääräisesti. Joidenkin sukujen kohdalla tarkasteltiin lisäksi siihen kuuluvien perennalajien tai lajikkeiden määrää. Lopulta kymmeneksi kaikista suosituimmaksi perennasuvuksi valikoituivat suomumaksaruohot, leimut (*Phlox*), jaloangervot (*Astilbe*), alvet (*Lysimachia*), kellot (*Campanula*), nauhukset (*Ligularia*), vuorenkilvet (*Bergenia*), pikkusydämet (*Dicentra*), töyhtöangervot (*Aruncus*) ja pionit (*Paeonia*). Suosituimpien perennasukujen valintaperusteet on esitetty taulukossa 6.

Taulukko 6. Kymmenen 1990-luvun alun suosituinta perennasukua on lueteltu taulukossa ylimmäisinä (TOP 10). Nämä on valittu Perenna-avain- ja Kotipuutarhan perennat -oppaissa (Oy Floraprint Ab & Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry, 1991; Taimistoviljelijät ry, 1993) olevien sukukohtaisten viittausten lukumäärän ja oppaiden kuvissa korostumisen perusteella. Myös sukuihin kuuluvien perennalajien tai -lajikkeiden määrää on käytetty joidenkin kasvisukujen valintaperusteena.

TOP 10	Kasvisuku	Tieteellinen nimi	Viittaukset (kpl)	Muut perustelut suosiolle
x	suomumaksaruohot	<i>Sedum</i>	11	korostuvat kuvissa, useita suosittuja lajeja
x	leimut	<i>Phlox</i>	8	korostuvat kuvissa, useita suosittuja lajeja
x	jaloangervot	<i>Astilbe</i>	7	korostuvat kuvissa
x	alvet	<i>Lysimachia</i>	7	korostuvat kuvissa
x	kellot	<i>Campanula</i>	6	korostuvat kuvissa
x	nauhukset	<i>Ligularia</i>	6	korostuvat kuvissa
x	vuorenkilvet	<i>Bergenia</i>	5	korostuvat kuvissa
x	pikkusydämet	<i>Dicentra</i>	5	korostuvat kuvissa, kansikuvassa
x	töyhtöangervot	<i>Aruncus</i>	5	korostuvat kuvissa
x	pionit	<i>Paeonia</i>	2	korostuvat kuvissa, useita lajikkeita
	rikot	<i>Saxifraga</i>	7	eivät korostu kuvissa
	kurjenmiekat	<i>Iris</i>	5	korostuvat kuvissa
	päivänliljat	<i>Hemerocallis</i>	4	eivät korostu kuvissa
	orvokit	<i>Viola</i>	2	korostuvat kuvissa, suvussa vain yksi suosittu perennalaji (tarhasarviorvokki)
	härkit	<i>Cerastium</i>	2	suvussa vain yksi suosittu laji
	kaunokaiset	<i>Bellis</i>	2	korostuvat kuvissa
	keijunkukat	<i>Heuchera</i>	2	eivät korostu kuvissa
	särkynytsydän	<i>Lamprocapnos</i>	2	korostuvat kuvissa
	punatähkät	<i>Liatris</i>	2	suvussa vain yksi suosittu laji
	päivänkakkarat	<i>Leucanthemum</i>	2	kansikuvassa, suvussa vain yksi suosittu laji
	akankaalit	<i>Ajuga</i>	2	korostuvat kuvissa
	ritarinkannukset	<i>Delphinium</i> -risteymät	2	eivät korostu kuvissa

5.2 Tämän hetken suosituimmat koristekasvit

Myydyimpiä koristekasveja koskeva kysely lähetettiin 70 taimitarhalle, jotka kattoivat 80 % kotimaisista taimitarhoista. Kyselyyn vastasi yhdeksän taimistoa vastausten ollen 13 %. Kaikki tutkimukseen osallistuneet taimistot eivät kuitenkaan pystyneet vastaamaan kaikkiin kysymyksiin, koska osalla taimitarhoista ei ollut myyntiä yksityisasiakkaille tai heillä ei ollut kaikkia kyselyyn liittyviä tuoteryhmiä valikoimissaan. Näin ollen eri kysymyksiin vastanneiden taimitarhojen lukumäärä vaihteli eri kasvilistojen osalta neljästä seitsemään vastaajaan. Kasvilistoja koskeva vastausprosentti oli täten 6–10 %.

Suosituimmista kasveista pyrittiin muodostamaan kymmenen kasvin listoja. Useissa tapauksissa monet kasvilajit olivat keskenään yhtä suosittuja, jolloin suosituimpien kasvien joukko saattoi poiketa tasan kymmenestä suuntaan tai toiseen. Suosituimpien kasvien listoilla olevien kasvilajien ja -sukujen lukumäärät vaihtelivatkin kuuden ja viidentoista kappaleen välillä.

5.2.1 Pensaat

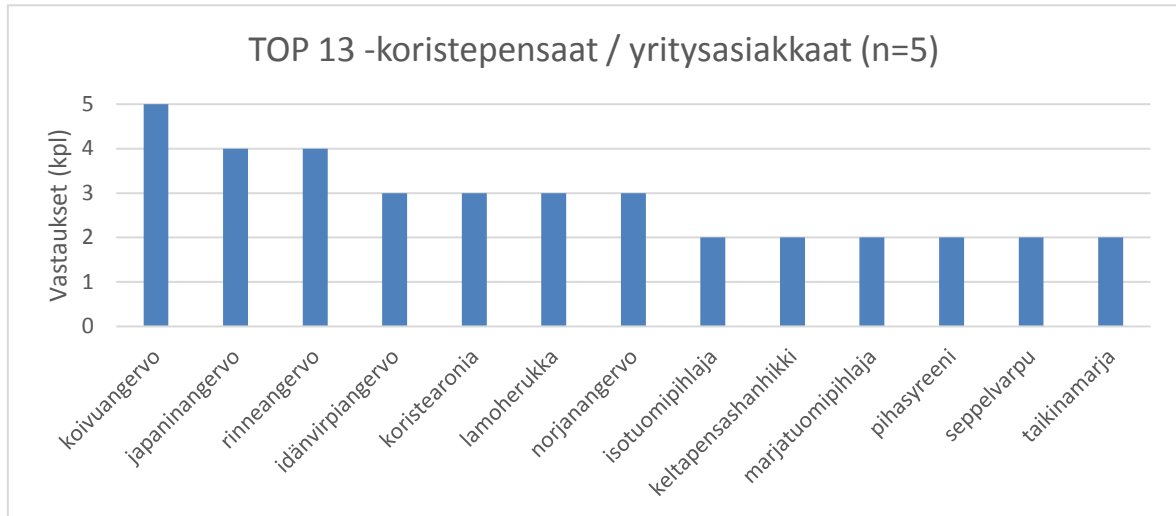
Kyselyn kohtaan yksityisasiakkaiden suosituimmista koristepeensaista vastasi neljä taimistoa 70:stä (6 %). Taimitarhojen yksityisasiakkaiden keskuudessa kaikista suosituin koristepeensalaji oli koivuangervo (*Spiraea betulifolia*), joka oli mainittu jokaisessa neljässä vastauksessa. Seuraavaksi suosituimpia kasveja olivat isotuomipihlaja ja kiiltotuhkapensas (*Cotoneaster lucidus*). Näitä seurasivat keskenään yhtä suosittu aitaorapihlaja (*Crataegus flabellata* var. *grayana*), koristeironia (*Aronia x prunifolia*), marjatuomipihlaja (*Amelanchier alnifolia*), norjanangervo, puistosyreeni, sinikuusama (*Lonicera caerulea*), siperianhernepensas ja lännenheisiangervo sisältäen sen lajikkeen, purppuraheisiangervon (*Physocarpus opulifolius* 'Diabolo'). Kuvassa 4 on esitetty kuluttaja-asiakkaiden kesken 11 suosituinta pensasta ja niiden taimistojen lukumäärät, jotka ovat vastanneet kyseisen kasvin kuuluneen kymmenen kuluttajille myydyimmän kasvinsa joukkoon.

Kuva 4. Suosituimmat koristepensaat yksityisasiakkaiden keskuudessa. Pystyakselilla on kuvattu niiden taimistojen lukumäärä, jotka ilmoittivat kyseisen kasvin kuuluneen kymmenen vähittäisasiakkaidensa kesken suosituimman kasvin joukkoon. Vastanneita taimistoja oli yhteensä neljä kappaletta.

Yrityisasiakkaiden kesken suosituimpia koristepensaita olivat koivuangervo, rinneangervo (*Spiraea splendens*), japaninangervo (*Spiraea japonica*) ja sen keijuangervona tunnettu lajike 'Little Princess', koristearonia, lamoherukka (*Ribes glandulosum*), idänvirpiangervo (*Spiraea chamaedryfolia*) ja norjanangervo. Näitä kasveja seurasivat keskenään yhtä suosittu isotuomipihlaja, marjatuomipihlaja, keltapensashanhikki, pihasyreeni, poimuseppelvarpu (*Stephanandra incisa* 'Crispa') ja taikinamarja. Kysymykseen vastasi viisi taimitarhaa 70:stä (7 %). Kuvassa 5 esitellään yritysasiakkaille myydyimpien 13 pensaan joukko ja kyseisiä pensaita eniten myymien taimistojen lukumäärät.

Kuva 5. Suosituimmat koristepensaat yritysasiakkaiden keskuudessa. Kysymykseen vastasi viisi taimistoa, joiden kasvikohtaisten vastausten lukumäärää kuvataan pystyakselilla. Suosituin kasvi koivuangervo oli mainittu jokaisen vastaajan TOP 10 -koristepensaiden listalla.

Jos sekä yksityis- että yritysasiakkaiden suhteen kerätyt kasvilistat yhdistetään ja niillä esiintyville kasveille annetaan sama painoarvo, nähdään että kaikista suosituin koristepensas oli koivuangervo. Tätä seurasivat keskenään yhtä paljon vastauksia keränneet isotuomipihlaja, koristearonia, norjanangervo ja japaninangervo (Taulukko 7). Kaikki taimitarhoilta saadut vastaukset niiden kymmenestä myydyimmästä koristepensasajasta on esitetty liitteessä 6.

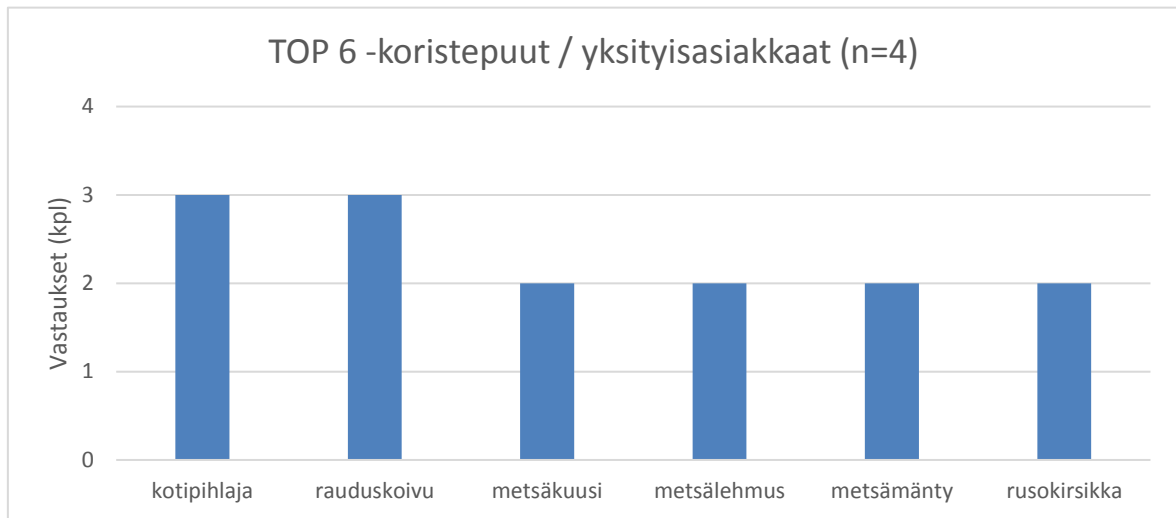
Taulukko 7. Suosituimmat koristepensaat 2021, kun taimistoilta saadut vastaukset yhdistetään molempien asiakaskuntien eli yksityis- ja yritysasiakkaiden suhteen. Koivuangervo oli kotimaisten taimistojen koristepensaista ylivoimaisesti kaikkein suosituin, koska se esiintyi jokaisen vastanneen taimitarhan molemmilla kasvilistoilla.

TOP 9 -koristepensaat 2021		
kasvilaji	tieteellinen nimi	vastauksia (kpl)
koivuangervo	<i>Spiraea betulifolia</i>	9
isotuomipihlaja	<i>Amelanchier spicata</i>	5
koristearonia	<i>Aronia x prunifolia</i>	5
norjanangervo	<i>Spiraea 'Grefsheim'</i>	5
japaninangervo	<i>Spiraea japonica</i>	5
marjatuomipihlaja	<i>Amelanchier alnifolia</i>	4
kiiltotuhkapensas	<i>Cotoneaster lucidus</i>	4
lamoherukka	<i>Ribes glandulosum</i>	4
rinneangervo	<i>Spiraea splendens</i>	4

5.2.2 Puut

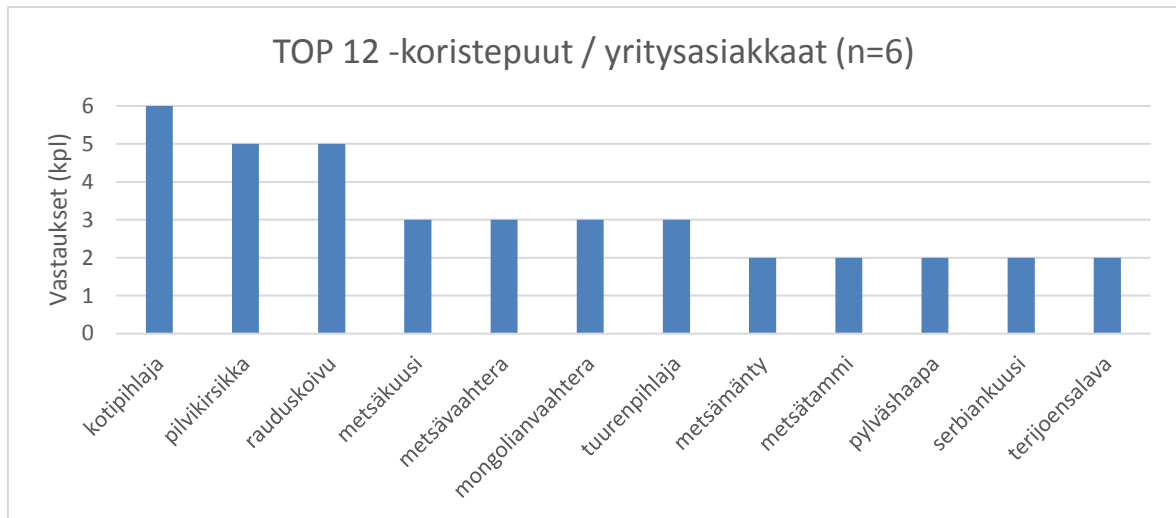
Taimitarhojen yksityisasiakkaille myymien koristepuiden kärjessä olivat rauduskoivu ja kotipihlaja. Kotipihlajan lajikkeista erityisen suosittu oli pilaripihlaja (*Sorbus aucuparia* 'Fastigiata'). Seuraavaksi myydyimpiä koristepuita olivat metsäkuusi (*Picea abies*), metsälehmus, rusokirsikka ja metsämänty (*Pinus sylvestris*). Suosituimmat puut ja niihin liittyvien vastausten määrä on esitetty kuvassa 6. Kyselyn vastauksista ei saatu muodostettua tätä kattavampaa kärkilistää, koska loput kaksikymmentä taimistojen mainitsemaa puulajia olivat kaikki esiintyneet vastauksissa vain yhden kerran. Yksityisasiakkaiden koristepuita koskevaan kysymykseen vastasi neljä taimitarhaa ja vastausprosentti oli 6 %.

Kuva 6. Kotimaisten taimistojen yksityisasiakkaille eniten myymät koristepuut. Vastaajia oli yhteensä neljä kappaletta. Kasvikohtaisten vastausten lukumäärä on ilmoitettu pystyakselilla.

Yrityisasiakkaiden keskuudessa kaikista suosituin koristepuulaji oli kotipihlaja. Kotipihlajan lajikkeista erityisen suosittu oli sen pylväsmäinen lajike 'Fastigiata', myös riippapihlaja (*Sorbus aucuparia* 'Pendula') mainittiin erikseen suosituimpien kasvien listalla. Kotipihlaja tai sen jokin lajike löytyi kaikkien kuuden kysymykseen vastanneen taimitarhan TOP 10 -listalta. Seuraavaksi suosituimpia koristepuita olivat rauduskoivu ja pilvikirsikka, jotka oli mainittu viiden taimiston puuvalikoimilla. Puolet vastaajista ilmoitti metsävaahteran, mongolianpikkuvaahteran, metsäkuusen ja tuurenpihlajan (*Sorbus ulleungensis* 'Dodong') olleen suosituimpien koristepuidensa joukossa. Näitä seurasivat metsämänty, metsätammi, pylväshaapa, serbiankuusi ja terijoensalava. Yrityisasiakkaiden suosituimpiin koristepuihin liittyvän kysymyksen vastausprosentti oli 9 %. Suosituimmat 12 koristepuuta vastausmäärineen on esitelty kuvassa 7.

Kuva 7. Yritysassiakkaiden keskuudessa suosituimmat koristepuut. Vastaajia oli yhteensä 6 kappaletta. Kasvikohtaisten vastausten lukumäärä voidaan nähdä pystyakselilta.

Kyselyn kaikki vastaukset yksityis- ja yritysasiakkaiden kesken suosituimmista koristepuulajeista on koottu liitteeseen 7. Kun molempien asiakasryhmien kasvilistat yhdistettiin ja kasvikohtaisille vastauksille annettiin tarkastelussa sama painoarvo, suosituimmiksi koristepuiksi osoittautuivat kotipihlaja, rauduskoivu, pilvikirsikka, metsäkuusi ja metsämänty. Näitä seurasivat keskenään yhtä suosittu metsävaahtera, mongolianpikkuvaahtera, serbiankuusi, rusokirsikka, metsätammi, terijoensalava ja tuurenpihlaja (Taulukko 8).

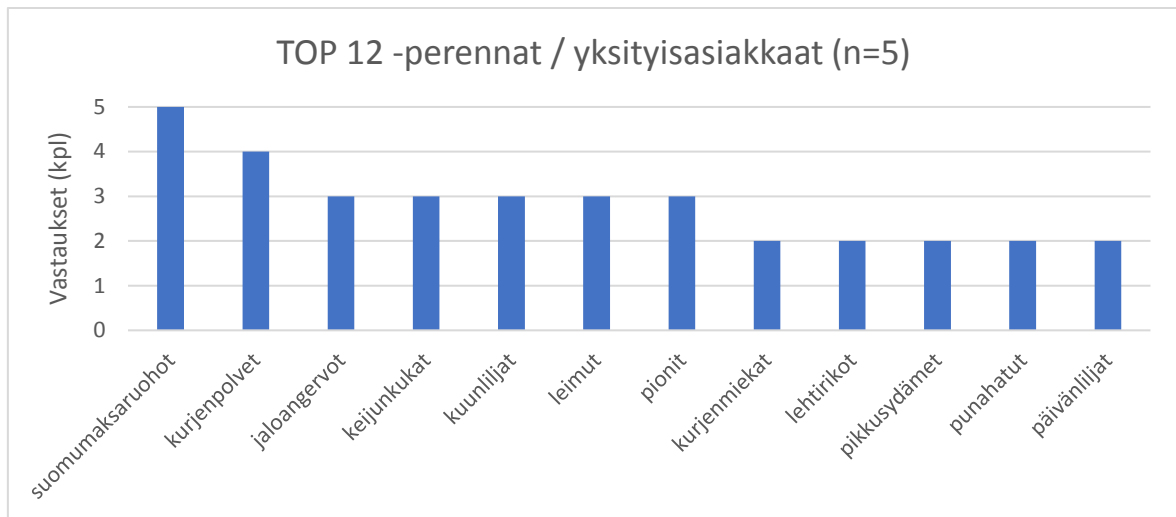
Taulukko 8. Suosituimmat koristepuut 2021 molempien asiakasryhmien osalta yhdessä tarkasteltuna. Ylivoimaisesti suosituimmiksi puiksi osoittautuivat kotipihlaja ja rauduskoivu, jotka mainittiin yhteensä yhdeksässä ja kahdeksassa vastauksessa.

TOP 12 -koristepuut 2021		
kasvilaji	tieteellinen nimi	vastauksia (kpl)
kotipihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>	9
rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>	8
pilvikirsikka	<i>Prunus pensylvanica</i>	6
metsäkuusi	<i>Picea abies</i>	5
metsämänty	<i>Pinus sylvestris</i>	4
metsävaahtera	<i>Acer platanoides</i>	3
mongolianpikkuvaahtera	<i>Acer tataricum</i> subsp. <i>ginnala</i>	3
serbiankuusi	<i>Picea omorika</i>	3
rusokirsikka	<i>Prunus sargentii</i>	3
metsätammi	<i>Quercus robur</i>	3
terijoensalava	<i>Salix euxina</i> 'Bullata'	3
tuurenpihlaja	<i>Sorbus ulleungensis</i> 'Dodong'	3

5.2.3 Perennat

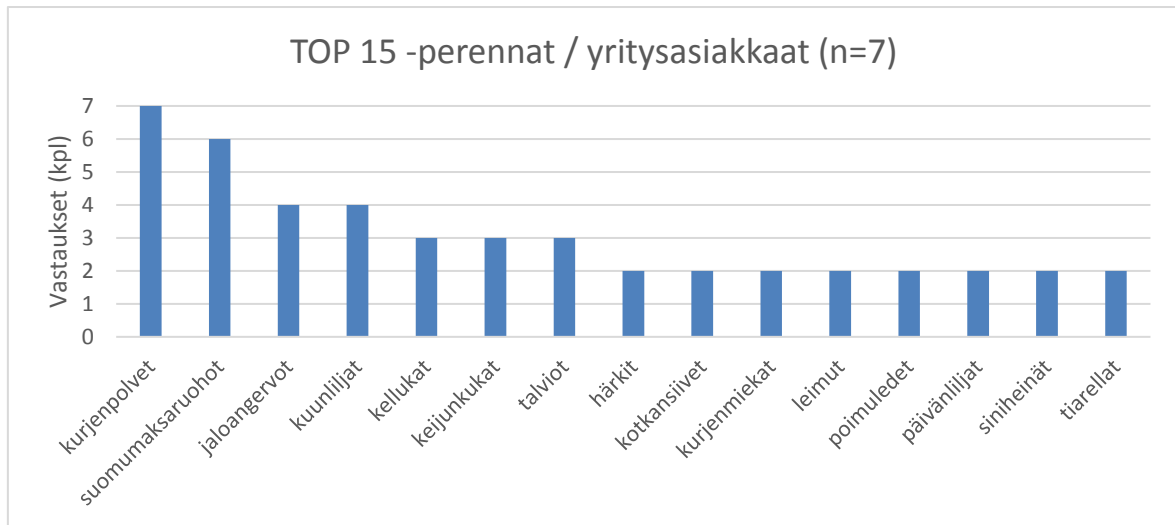
Jokainen vastannut taimisto oli valinnut suomumaksaruohot yhdeksi yksityisasiakkaidensa suosimista perennasuvuista. Tätä seurasivat kurjenpolvet (*Geranium*) sekä keskenään yhtä suosittu jaloangervot, keijunkukat (*Heuchera*), kuunilijat (*Hosta*), leimut ja pionit. Hieman alle puolet taimitarhoista olivat listanneet yksityisasiakkaille eniten myydyiksi perennasuvuiksi vielä kurjenmiekat (*Iris*), lehtirikot (*Saxifraga*), pikkusydämet, punahatut (*Echinacea*) ja päivänliljat (*Hemerocallis*) (Kuva 8). Kysymykseen vastasi viisi taimitarhaa, joten vastausprosentti oli 7 %.

Kuva 8. Taimitarhojen yksityisasiakkaiden suosimat perennasuvut 2021. Suomumaksaruohot oli mainittu jokaisen viiden vastaajan myydyimpien perennasukujen listoilla.

Yrityisasiakkaiden keskuudessa kaikista suosituimpia perennoja olivat kurjenpolvet, suomumaksaruohot, jaloangervot ja kuunilijat (Kuva 9). Hieman alle puolet vastaajista ilmoitti suosituimmiksi kasvisuvuikseen myös kellukat (*Geum*), keijunkukat, talviot (*Vinca*), härkit (*Cerastium*), kotkansiivet (*Matteuccia*), kurjenmiekat, leimut, poimulehdet (*Alchemilla*), päivänliljat, siniheinät (*Molinia*) ja tiarellat (*Tiarella*). Kellukoiden suvusta suosittuun tekee siihen kuuluva rönsyansikka (*Geum ternata*). Vastaajia oli seitsemän kappaletta ja vastausprosentti 10 %. Kysymykseen saaduissa vastauksissa oli runsaasti hajontaa, vastauksissa esiintyi yhteensä 35 kasvisukua.

Kuva 9. Suosituimmat perennasuvut yritysasiakkaiden kesken. Kerätyissä vastauksissa oli runsaasti hajontaa ja kärkilistalle otettiin jopa 15 eri kasvisukua.

Kaikki taimistojen suosituimmiksi ilmoittamat perennasuvut vastausmäärineen on koottu liitteeseen 8. Jos sekä yksityis- että yritysasiakkaiden kesken suosituimpia perennoja tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena, muodostavat perennoiden kärkikymmenikön ylivoimaisesti suosituimmat kurjenpolvet ja suomumaksaruohot, joita seuraavat jaloangervot, kuunliljat, keijunkukat, leimut sekä keskenään yhtä suosittu kurjenmiekat, pionit, päivänliljat ja talviot (Taulukko 9).

Taulukko 9. TOP 10 -perennasuvut molempien asiakasryhmien keskuudessa 2021.

Ylivoimaisesti suosituimpia perennoja olivat kurjenpolvet ja suomumaksaruohot, jotka mainittiin yhteensä 11 vastauksessa.

TOP 10 -perennat 2021		
kasvilaji	tieteellinen nimi	vastauksia (kpl)
kurjenpolvet	<i>Geranium</i>	11
suomumaksaruohot	<i>Sedum</i>	11
jaloangervot	<i>Astilbe</i>	7
kuunliljat	<i>Hosta</i>	7
keijunkukat	<i>Heuchera</i>	6
leimut	<i>Phlox</i>	5
päivänliljat	<i>Hemerocallis</i>	4
kurjenmiekat	<i>Iris</i>	4
pionit	<i>Paeonia</i>	4
talviot	<i>Vinca</i>	4

5.3 Nykyisten ja 30 vuoden takaisten kasvilistojen yhteneväisyydet

5.3.1 Pensaat

Yksityisasiakkaiden suosituimpien pensaiden listaa vertailtaessa 30 vuoden takaiseen kasvilistaan huomataan, että siperianhernepensas, aitaorapihlaja ja norjanangervo ovat olleet sekä 1980–1990 -lukujen vaihteen, että tämän hetken suosituimpien kasvien joukossa (Taulukko 10). Myös aikaisemmin kymmenen suosituimman kasvin joukkoon kuuluneen musta-aronian ja nykyään suosittua koristearonia voi rinnastaa toisiinsa, koska nämä sukulaiskasvit ovat käyttötavoiltaan pitkälti samanlaisia. Aroniat ovat siis säilyttäneet suosionsa. Samalla tapaa tarkasteltuna huomataan, että myös syreenit ovat olleet suosittuja koristepensaita noin 30 vuotta sitten ja nykyään. Tämän hetken kärkikasveihin kuuluva isotuomipihlaja oli myös 30 vuotta sitten suosittu, mutta silloin se jäi täpärästi kymmenen suosituimman pensaan listan ulkopuolelle.

Taulukko 10. Yksityisasiakkaiden tällä hetkellä ja 30 vuotta sitten eniten suosimat koristepensaat ja niiden vertailu. Harmaalla värillä korostetut kasvit eli aitaorapihlaja, norjanangervo ja siperianhernepensas ovat kuuluneet yksityisasiakkaiden suosituimpien koristepensaiden joukkoon molempina aikakausina.

TOP 11 koristepensaat / yksityisasiakkaat 2021		TOP 10 koristepensaat 30 vuotta sitten	
kasvilaji	tieteellinen nimi	kasvilaji	tieteellinen nimi
aitaorapihlaja	<i>Crataegus flabellata</i> var. <i>grayana</i>	aitaorapihlaja	<i>Crataegus flabellata</i> var. <i>grayana</i>
isotuomipihlaja	<i>Amelanchier spicata</i>	korallikanukka	<i>Cornus alba</i> 'Sibirica'
kiiltotuhkapensas	<i>Cotoneaster lucidus</i>	kurturuusu ml. hansaruusu	<i>Rosa rugosa</i> ml. <i>Rosa rugosa</i> 'Hansa'
koivuangervo	<i>Spiraea betulifolia</i>	kääpiövuorimänty	<i>Pinus mugo</i> 'Pumilio'
koristearonia	<i>Aronia x prunifolia</i>	musta-aronia	<i>Aronia melanocarpa</i>
marjatuomipihlaja	<i>Amelanchier alnifolia</i>	norjanangervo	<i>Spiraea</i> 'Grefsheim'
norjanangervo	<i>Spiraea</i> 'Grefsheim'	keltapensashanikki	<i>Dasiphora fruticosa</i>
puistosyreeni	<i>Syringa x henryi</i>	ryhmäruusut	Ryhmäruusut
länneheisiangervo	<i>Physocarpus opulifolius</i>	siperianhernepensas	<i>Caragana arborescens</i>
sinikuusama	<i>Lonicera caerulea</i>	unkarinsyreeni	<i>Syringa josikaea</i>
siperianhernepensas	<i>Caragana arborescens</i>		

Yritysasiakkaiden tämänhetkisten kolmentoista suosituimman koristepensaaseen ryhmästä löytyy vain kaksi kasvilajia, jotka kuuluivat jo 30 vuotta sitten kymmenen suosituimman pensaan joukkoon. Näitä ovat keltapensashanhikki ja norjanangervo (Taulukko 11). Myös erilaiset aroniat ja syreenit ovat olleet suosittuja molempina ajankohtina. Isotuomipihlaja ja taikinamarja jäivät kolmisenkymmentä vuotta sitten niukasti koristepensaiden TOP 10 -listan ulkopuolelle, mutta nyt ne nousivat yritysasiakkaiden suosituimpien koristepensaiden joukkoon.

Taulukko 11. Yritysasiakkaiden kesken suosituimpien koristepensaiden vertailu. Ainoastaan harmaalla korostetut norjanangervo ja keltapensashanhikki ovat kuuluneet molempina aikakausina suosituimpien kasvilajien joukkoon.

TOP 13 -koristepensaat / yritysasiakkaat 2021		TOP 10 -koristepensaat 30 vuotta sitten	
kasvilaji	tieteellinen nimi	kasvilaji	tieteellinen nimi
idänvirpiangervo	<i>Spiraea chamaedryfolia</i>	aitaorapihlaja	<i>Crataegus flabellata</i> var. <i>grayana</i>
isotuomipihlaja	<i>Amelanchier spicata</i>	korallikanukka	<i>Cornus alba</i> 'Sibirica'
japaninangervo	<i>Spiraea japonica</i>	kurturuusu ml. hansaruusu	<i>Rosa rugosa</i> ml. <i>Rosa rugosa</i> 'Hansa'
koivuangervo	<i>Spiraea betulifolia</i>	kääpiövuorimänty	<i>Pinus mugo</i> 'Pumilio'
koristearonia	<i>Aronia x prunifolia</i>	musta-aronia	<i>Aronia melanocarpa</i>
lamoherukka	<i>Ribes glandulosum</i>	norjanangervo	<i>Spiraea</i> 'Grefsheim'
marjatuomipihlaja	<i>Amelanchier alnifolia</i>	keltapensashanhikki	<i>Dasiphora fruticosa</i>
norjanangervo	<i>Spiraea</i> 'Grefsheim'	ryhmäruusut	Ryhmäruusut
keltapensashanhikki	<i>Dasiphora fruticosa</i>	siperianhernepensas	<i>Caragana arborescens</i>
pihasyreeni	<i>Syringa vulgaris</i>	unkarinsyreeni	<i>Syringa josikaea</i>
rinneangervo	<i>Spiraea splendens</i>		
poimuseppelvarpu	<i>Stephanandra incisa</i> 'Crispa'		
taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>		

5.3.2 Puut

Yksityisasiakkaiden kuuden suosituimman koristepeulajin listalta metsälehmus ja rauduskoivu ovat kuuluneet myös 30 vuotta sitten suosituimpien kasvien joukkoon (Taulukko 12). Myös aikaisemmin kärkikymmenikössä olleet siperiansembra, serbiankuusi ja terijoensalava oli mainittu taimitarhoilta kerätyissä lajitiedoissa, mutta nämä kasvit eivät enää yltäneet aivan suosituimpien puiden joukkoon. Kotipihlaja ja metsäkuusi puolestaan

jäivät 30 vuotta sitten niukasti kymmenen suosituimman puun joukon ulkopuolelle, mutta kuuluivat nyt yksityisasiakkaiden kuuden suosituimman puun listalle.

Taulukko 12. Suosituimpien koristepuiden vertailu yksityisasiakkaitten osalta. Harmaalla korostetut metsälehmus ja rauduskoivu ovat olleet hyvin suosittuja koristepuita sekä nykyään että noin 30 vuotta sitten.

TOP 6 -koristepuut / yksityisasiakkaat 2021		TOP 10 -koristepuut 30 vuotta sitten	
kasvilaji	tieteellinen nimi	kasvilaji	tieteellinen nimi
kotipihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>	metsälehmus	<i>Tilia cordata</i>
metsäkuusi	<i>Picea abies</i>	metsävaahtera	<i>Acer platanoides</i>
metsälehmus	<i>Tilia cordata</i>	mongolianpikkuvaahtera	<i>Acer tataricum</i> subsp. <i>ginnala</i>
metsämänty	<i>Pinus sylvestris</i>	okakuusi	<i>Picea pungens</i>
rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>	puistolehmus	<i>Tilia × europea</i>
rusokirsikka	<i>Prunus sargentii</i>	rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>
		siperiansembra	<i>Pinus sibirica</i>
		serbiankuusi	<i>Picea omorika</i>
		terijoensalava	<i>Salix euxina</i> 'Bullata'
		valkosalava	<i>Salix alba</i>

Yrityisasiakkaiden nykyisen kahdentoista suosituimman koristepuun ja 30 vuotta vanhan TOP 10- listan väliltä löytyy jopa viisi yhteistä kasvia. Näitä ovat metsävaahtera, mongolianpikkuvaahtera, rauduskoivu, serbiankuusi, ja terijoensalava (Taulukko 13). Myös 30 vuotta vanhalla listalla olevat puistolehmus ja siperiansembra oli mainittu 2021 taimistoilta kerätyillä listoilla, mutta aivan suosituimpien kasvien joukkoon ne eivät enää yltäneet. Kotipihlaja ja metsäkuusi taas jäivät 30 vuotta sitten juuri ja juuri kymmenen suosituimman koristepuun ulkopuolelle, mutta tämänhetkisille puulistoille ne olivat jousseet mukaan.

Taulukko 13. Yritysassiakkaiden kesken suosituimmat koristepuut. Viisi harmaalla korostettua puulajia ovat kuuluneet suosituimpien koristepuiden joukkoon nykyään ja 1980–1990 -lukujen vaihteessa.

TOP 12 -koristepuut / yritysassiakkaat 2021		TOP 10 -koristepuut 30 vuotta sitten	
kasvilaji	tieteellinen nimi	kasvilaji	tieteellinen nimi
metsävaahtera	<i>Acer platanoides</i>	metsälehmus	<i>Tilia cordata</i>
mongolianpikkuvaahtera	<i>Acer tataricum</i> subsp. <i>ginnala</i>	metsävaahtera	<i>Acer platanoides</i>
rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>	mongolianpikkuvaahtera	<i>Acer tataricum</i> subsp. <i>ginnala</i>
metsäkuusi	<i>Picea abies</i>	okakuusi	<i>Picea pungens</i>
serbiankuusi	<i>Picea omorika</i>	puistolehmus	<i>Tilia × europea</i>
metsämänty	<i>Pinus sylvestris</i>	rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>
pylväshaapa	<i>Populus tremula</i> 'Erecta'	siperiansembra	<i>Pinus sibirica</i>
pilvikirsikka	<i>Prunus pensylvanica</i>	serbiankuusi	<i>Picea omorika</i>
metsätammi	<i>Quercus robur</i>	terijoensalava	<i>Salix euxina</i> 'Bullata'
terijoensalava	<i>Salix euxina</i> 'Bullata'	valkosalava	<i>Salix alba</i>
kotipihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>		
tuurenpihlaja	<i>Sorbus ulleungensis</i> 'Dodong'		

5.3.3 Perennat

Jaloangervot, leimut, suomumaksaruohot, pikkusydämet ja pionit ovat säilyttäneet paikkansa yksityisasiakkaiden suosituimpien perennasukujen joukossa (Taulukko 14).

Lehtirikot ja päivänliljat jäivät 1980–1990 -lukujen vaihteen perennalistalta vain täpärästi pois, mutta ne olivat nousseet mukaan nykyiselle listalle.

Taulukko 14. Taimitarhojen yksityisasiakkaiden kesken suosituimmat perennasuvut nykyään ja 30 vuotta sitten.

TOP 12 -perennat / yksityisasiakkkaat 2021		TOP 10 -perennat 30 vuotta sitten	
kasvisuku	tieteellinen nimi	kasvisuku	tieteellinen nimi
jaloangervot	<i>Astilbe</i>	alvet	<i>Lysimachia</i>
keijunkukat	<i>Heuchera</i>	jaloangervot	<i>Astilbe</i>
kurjenmiekat	<i>Iris</i>	kellot	<i>Campanula</i>
kurjenpolvet	<i>Geranium</i>	leimut	<i>Phlox</i>
kuunliljat	<i>Hosta</i>	suomumaksaruohot	<i>Sedum</i>
lehtirikot	<i>Saxifraga</i>	nauhukset	<i>Ligularia</i>
leimut	<i>Phlox</i>	pikkusydämet	<i>Dicentra</i>
suomumaksaruohot	<i>Sedum</i>	pionit	<i>Paeonia</i>
pikkusydämet	<i>Dicentra</i>	töyhtöangervot	<i>Aruncus</i>
pionit	<i>Paeonia</i>	vuorenkilvet	<i>Bergenia</i>
punahatut	<i>Echinacea</i>		
päivänliljat	<i>Hemerocallis</i>		

Yritysassiakkaiden kasvilistoilla olivat perennasuvuista säilyneet jaloangervot, leimut ja suomumaksaruohot (Taulukko 15). Aikanaan kärkilistalla olleet nauhukset, pikkusydämet, pionit, töyhtöangervot ja vuorenkilvet oli vielä mainittu joidenkin taimitarhojen myydyimpien perennojen joukossa, mutta aivan suosituimpien kasvien joukkoon ne eivät enää yltäneet. Päivänlijat jäivät niukasti 1980–1990 -lukujen vaihteen suosituimpien perennojen kärkilistan ulkopuolelle, mutta olivat mukana tämänhetkisten suosituimpien perennasukujen joukossa.

Taulukko 15. Taimistojen suosituimmat perennasuvut yritysasiakkaiden keskuudessa. Nykyään suosituimmista perennasuvuista jaloangervot, leimut ja suomumaksaruohot kuuluivat suosituimpien perennojen ryhmään jo 30 vuotta sitten.

TOP 15 -perennat / yritysasiakkaat 2021		TOP 10 -perennat 30 vuotta sitten	
kasvisuku	tieteellinen nimi	kasvisuku	tieteellinen nimi
härkit	<i>Cerastium</i>	alvet	<i>Lysimachia</i>
jaloangervot	<i>Astilbe</i>	jaloangervot	<i>Astilbe</i>
keijunkukat	<i>Heuchera</i>	kellot	<i>Campanula</i>
kellukat	<i>Geum</i>	leimut	<i>Phlox</i>
kotkansiivet	<i>Matteuccia</i>	suomumaksaruohot	<i>Sedum</i>
kurjenmiekat	<i>Iris</i>	nauhukset	<i>Ligularia</i>
kurjenpolvet	<i>Geranium</i>	pikkusydämet	<i>Dicentra</i>
kuunlijat	<i>Hosta</i>	pionit	<i>Paeonia</i>
leimut	<i>Phlox</i>	töyhtöangervot	<i>Aruncus</i>
suomumaksaruohot	<i>Sedum</i>	vuorenkilvet	<i>Bergenia</i>
poimulehdet	<i>Alchemilla</i>		
päivänlijat	<i>Hemerocallis</i>		
siniheinät	<i>Molinia</i>		
talviot	<i>Vinca</i>		
tiarellat	<i>Tiarella</i>		

5.4 Taimitarhojen valikoimien laajuus viimeisten 20 vuoden aikana

Opinnäytetyön kyselylomakkeella tiedusteltiin taimistojen valikoimissa olevien koristekasvien nimikkeiden lukumäärää nykyään sekä 10 ja 20 vuotta sitten. Kysymyksestä saadut tulokset on esitetty taulukossa 16. Vastausten perusteella taimitarhojen koristekasvivalikoimien nimikkeiden määrä on kasvanut keskimäärin lähes 50 % viimeisen 20 vuoden aikana.

Taulukko 16. Taimitarhojen valikoimissa olevien nimikkeiden lukumäärä 20 ja 10 vuotta sitten sekä tällä hetkellä. Kaksi taulukon alinta taimistoa antoi arvion nimikkeiden lukumäärän kehityksestä sanallisesti.

Vastaaja	Nimikkeiden määrä 20 vuotta sitten (kpl)	Nimikkeiden määrä 10 vuotta sitten (kpl)	Nimikkeiden määrä nykyään (kpl)
Taimitarha 1	-	-	350-400
Taimitarha 2	10	10	10
Taimitarha 3	300	500	600
Taimitarha 4	400	500	600
Taimitarha 5	200	250	300
Taimitarha 6	350	450	550
Taimitarha 7	Tällä hetkellä noin 30% enemmän kuin 10 ja 20 vuotta sitten.		
Taimitarha 8	Arvio, että olisi noussut 20 % per 10 vuotta.		

6 Tulosten tarkastelu

Suosituimpien kasvien listoilla tapahtuneita muutoksia ovat ohjailleet ainakin kaupungistumiskehitys (Nikkanen & Uimonen, 2011, ss. 71–72, 74; Suomen ympäristökeskus, 2020) sekä ympäristötietoisuuden lisääntyminen (Sitra, 2021; Turun kaupunki, n. d., s. 9). Osa muutoksista on johtunut muista syistä, joita ei pystytty yksilöimään tämän työn puitteissa. Yksityisasiakkaiden valintoihin suuri merkitys voi olla esimerkiksi puutarha-alan muoti-ilmiöillä ja puutarhalehtien kirjoituksilla, joihin ei otettu tämän enempää kantaa. Selityksiä muutoksille pyrittiin tukemaan viljelijöiltä kyselyllä kerättyjen näkemysten avulla. Myös taimitarhojen valikoimien laajuuden kehityksen arviointi perustui pitkälti heidän kommentteihinsa.

Tämänhetkisistä koristekasveista kaikista suosituin pensaslaji oli ylivoimaisesti koivuangervo. Suosiota voidaan selittää sen sopivuudella monenlaisiin kasvupaikkoihin, kohtuullisella kasvukoolla, helppohoitoisuudella, lumikuorman kestolla, kukinnalla ja kauniilla syysvärillä. Koivuangervosta on olemassa myös FinE-tunnuksen saanut kanta. Pensaissa ylipäättään oli tultu kohti pienikokoisia ja syötäviä marjoja tuottavia kasveja. Puista kärkikolmikon muodostivat kotipihlaja, rauduskoivu ja pilvikirsikka. Näistä löytyy pienikokoisia tai kapeita vaihtoehtoja kaupunkipihoihin istutettaviksi. Myös moni muu tällä hetkellä paljon myyty koristepuu oli pienikokoinen tai kapeakasvuinen, toisin kuin kolmisenkymmentä vuotta

sitten. Suosituimpia perennasukuja olivat maata peittävät ja helppohoitoiset kurjenpolvet ja suomumaksaruohot.

6.1 Suosituimpien koristekasvien joukoissa tapahtuneet muutokset

Molempien asiakasryhmien kasvilistojen suurimpia nousijoita olivat kestävät ja helppohoitoiset koivuangervot, kotipihlajat ja kurjenpolvet. Listoilta merkittävimpiä putoajia taas olivat vieraslajiongelman muodostanut kurturuusu, ilmastollisesti kestäättömät ryhmäruusut, ennen runsaan maahantuonnin vuoksi suositut kääpiövuorimännyt sekä perennoista aikaisemmin paljon käytetyt alvet, töyhtöangervot ja kellot.

6.1.1 Yksityisasiakkaat

Yksityisasiakkaiden suosituimmista pensaista aitaorapihlaja, norjanangervo ja siperianhernepensas olivat koristepensaiden TOP 10 -listalla jo kolmisenkymmentä vuotta sitten. Suuria myyntimääriä voitaneen selittää edullisten paljasjuuritainten suurella menekillä, koska kyseisiä kasveja käytetään paljon pensasaidoissa. Myös aronioiden ja syreenien eri lajit sekä isotuomipihlaja olivat suosittuja molempina ajankohtina, kun asiaa tarkastellaan hieman jyrkkää lajitasoista kärkikymmenikköä laveammin.

Kansallisella tasolla haitalliseksi säädetty kurturuusu ja helposti kasvuoloissamme paleltuvat ja suuren uusimistarpeen omaavat ryhmäruusut (Alanko & Raisio, 2008, s. 254) ovat luonnollisesti pudonneet pois yksityisasiakkaiden pensaiden TOP 10 -listalta. Myös ennen runsaasti maahantuotu vuorimänny on menettänyt suosiotaan. Tilalle ovat tulleet hyötykäyttöönkin sopivat, syötäviä marjoja tekevät isotuomipihlaja, koristearonia ja marjatuomipihlaja. Näillä sekä listalle nousseella kiiltotuhkapensaalla on lisäksi kaunis syysväri, joka ilmeisesti osataan ottaa yksityispihoja rakentaessa hyvin huomioon. Myös listalle nousseella sinikuusamalla on olemassa syötäviä marjoja tuottava muunnos, marjasinikuusama (*Lonicera caerulea* var. *edulis*), joka saattaa olla tutkimuksessa suosituksi nousseen päälajin suosion taustalla.

Monia kuluttajien tällä hetkellä runsaasti hankkimia koristepensaita voidaan käyttää kompaktiksi leikattavissa aidoissa. Näiden suosio johtunee voimakkaana jatkuvasta

kaupunkirakentamisesta ja paljasjuuristen aitataimien edullisesta hinnasta. Matala hinta lisää taimien menekkiä.

Yksityisasiakkaiden tämän hetken suosituimpien kasvien listalta marjatuomipihlajasta, puistosyreenistä ja koivuangervosta on olemassa myös FinE-lajikkeita tai kantoja. FinE-tuotemerkki on saattanut nostaa näiden kasvien myyntiä.

Suosituimpien pensaiden joukkoon kuuluvat isotuomipihlaja ja kiiltotuhkapensas on luokiteltu haitallisiksi vieraslajeiksi (Vieraslajit.fi, n.d.). Tämä todennäköisesti laskee kyseisten kasvien suosiota, kun kuluttajat alkavat tiedostaa näiden käyttämisen kääntöpuolen nykyistä paremmin. Viljelijöiltä kerätyissä kommentteissa mainittiin, että isotuomipihlajan kasvatus saatettaisiin jossain vaiheessa jopa kieltää kokonaan.

Yksityisasiakkaiden kärkilistalla olleiden perinteisten aitakasvien, aitaorapihlajan ja siperianhernepensaan, kysynnän arveltiin vähenevän tulevaisuudessa. Molemmissa kasveissa on piikkejä tai okia, jotka muun muassa vaikeuttavat kasvien jokavuotista leikkuutta.

Kolmenkymmenen vuoden takaiseen listaan verrattuna metsälehmus ja rauduskoivu olivat säilyttäneet asemansa suosituimpien koristepuiden kärjessä. Tällä hetkellä eniten yksityisasiakkaille myydyiksi koristepuiksi osoittautuivat kotipihlaja ja rauduskoivu. Kotipihlajan myyntimääriä voidaan selittää sen kompaktiksi kasvavien ja kaupunkipihoihin sopivien lajikkeiden, pylväs- ja riippapihlajien, menekillä. Pylväspihlajasta on lisäksi olemassa FinE-lajike, joka voi selittää sen menekkiä. Rauduskoivustakin on olemassa erikoisia muotoja, joista esimerkiksi visakoivu (*Betula pendula* var. *Carelica*) on tunnettu ja suosittu. Muita rauduskoivun erikoismuotoja ovat tavallisesta poikkeava lehdistö tai kasvutapa, joka on yleensä joko pylväsmäinen tai riippuva (Nikkanen & Uimonen, 2011, s. 50).

Rusokirsikan suurta kysyntää selittänee sen pieni kasvukoko sekä kaunis kukinta, syysväri ja rungon väri. Taimistoilta saatujen kommenttien mukaan kasvin suosion uskottiin kuitenkin taittuvan seuraavaan kovaan pakkastalveen. Kommentteissa mainittiin myös, että kukkivat pikkupuut ja puiden pilari- ja pylväsmuodot ovat olleet suosittuja jo jonkin aikaa. Pihojen pienuuden kerrottiin vähentävän suurikokoisten puiden käyttöä. Näiden suuntausten uskottiin jatkuvan tulevaisuudessakin. Kotoperäisen metsäkuusen suosio perustuu sen

käyttämiseen aitakasvina, kuusiaitoja on alettu jälleen istuttaa (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021).

Yksityisasiakkaiden listalta olivat pudonneet kokonaan pois suurikokoiset metsävaahterat, okakuuset ja puistolehmuksset, pikkupuu mongolianpikkuvaahtera ja valkosalava. Ennen suosittu siperiansembra, serbiankuusi ja terijoensalava kuuluivat vielä joidenkin taimistojen suosituimpien koristepuiden joukkoon, mutta aivan yksityisasiakkaiden kärkikasvien ryhmään ne eivät enää päässeet. Monen kasvin suosiota tai siinä tapahtunutta muutosta on vaikea selittää. Ehkäpä osa muutoksista johtuukin lähinnä muoti-ilmiöistä ja kolmenkymmenen vuoden aikana tapahtuneista kauneusihanteiden muutoksista.

Kolmenkymmenen vuoden takaisia puutarhaoppaita tarkasteltaessa huomattiin, että nykyään huippusuosituista kurjenpolvista oli oppaissa mainittu ainoastaan verikurjenpolvet ja nekin vain melko harvinaisena kasvina. Kurjenpolvien suosion nousu kärkikasvien joukkoon on ollut voimakas. Suomukasaruohot olivat jo aikaisemmin suosittuja kasveja ja tällä hetkellä ne muodostavat kurjenpolvien kanssa molempien asiakasryhmien kasvilistojen ylivoimaisen kärkikaksikon. Näitä kasvisukuja yhdistää niiden maata peittävä kasvutapa, helppohoitoisuus ja monipuolinen laji- ja lajiketarjonta. Taimitarhoilta saaduissa kommentteissa mainittiinkin, että nimenomaan maanpeitekasvien kysyntä on kasvussa.

Viljelijöiden kommenttien mukaan varsinkin kuluttajapuolella perhos- ja pörriäiskasvien sekä vanhojen perinteisten lajikkeiden menekki on nykyään suurta. Kommentteissa mainittiin, että myös luonnonmukaisuus nostaa suosiotaan. Taimistoilla tämä näkyy todennäköisesti luonnonkasvien kysynnän kasvuna etenkin perennoiden kasviryhmässä. Molempien asiakaskuntien perennalistoilla oli paljon perinteisiä kasvilajeja ja -kantoja sisältäviä kasvisukuja. Maatiaiskasvien suosiota ei tämän sukutasolla tehdyn tutkimuksen avulla saatu kuitenkaan tarkempaa tietoa. Päätelmä luonnonmukaisuuden ja maatiaiskasvien suosion kasvusta perustuukin viljelijöiltä saatuihin kommentteihin ja yleiseen näkemykseen alan kehityksestä.

Suosituimpien perennojen joukosta olivat pudonneet kokonaan pois ennen hyvin suosittu alvet, kellot ja töyhtöangervot. Alveista ja kelloista on olemassa monia käyttökelpoisia luonnonlajeja ja maatiaiskantoja, joiden käytön toivoisi lisääntyvän tulevaisuudessa.

6.1.2 Yritysassiakkaat

Viherrakentajien ja muiden yritysasiakkaiden kesken koristepensaista molempina ajankohtina suosituimpia olivat norjanangervo ja keltapensashanhikki. Nämä kasvit sopivat viherrakentamisessa kurturuusun korvaajiksi. Lisäksi erilaiset aroniat ja syreenit ovat olleet molempina ajankohtina suosittuja sukutasolla tarkasteltuna. Aitaorapihlaja, haitallinen vieraslaji isotuomipihlaja ja luonnonkasvi taikinamarja ovat olleet jonkin verran suosittuja nyt ja ennen, kun tarkastelu ulotetaan koskemaan niukasti listojen ulkopuolelle jääneitä kasveja.

Viherrakentajien listalta olivat pudonneet kokonaan pois haitalliseksi vieraslajiksi säädetty kurturuus ja herkästi paleltuvat ryhmäruusut eikä ennen paljon maahantuotu vuorimäntykään ollut enää suosittu. Näiden tilalle oli noussut useita helppohoitoisia ja kestäviä angervolajeja ja istutusten kitkentätyötä vähentäviä, lamoavaan tyyliin kasvavia pensaita. Viljelijöiden kommentteissa arveltiin maata peittävien kasvien suosion kasvavan jatkossakin. Pensaiden koossa oli havaittu mentävän kohti pienikasvuisia kasveja.

Japaninangervosta, koivuangervosta, lamoherukasta, marjatuomipihlajasta ja keltapensashanhikista on olemassa FinE-lajikkeita tai kantoja, joka on hyvin todennäköisesti vaikuttanut kyseisten kasvien nykyiseen suosioon varsinkin viherrakentajien keskuudessa. Esimerkiksi japaninangervosta sen keijuangervona tunnettu FinE-lajike 'Little Princess' oli hyvin suosittu viherrakentajien kesken.

Yritysasiakkaiden keskuudessa suosituimmat koristepuut olivat pysyneet hyvin pitkälti samoina viimeisen 30 vuoden aikana. Kymmenestä aikaisemmin suositusta kasvista jopa puolet kuuluivat edelleen puiden TOP 12 -listalle. Näitä olivat metsävaahtera, mongolianpikkuvaahtera, rauduskoivu, serbiankuusi ja terijoensalava. Myös puistolehmus, siperiansembra, kotipihlaja ja metsäkuusi olivat vähintään jonkin verran suosittuja molempina aikakausina.

Nykyisen kasvilistan kärkipuu oli kotipihlaja. Sen lajikkeista suosituimpia olivat viljelijöiden vastausten perusteella kapean pylväspihlajan FinE-lajike 'Fastigiata' ja matalakasvuinen riippapihlaja 'Pendula'. Viherrakennusalan ammattilaisten eniten käyttämissä koristepuissa muutokset näyttävät tapahtuvan hyvin hitaasti. Myös viljelijät totesivat puiden kysynnässä tapahtuvien muutosten olevien pensaita hitaampaa. Silti viherrakentajien ja muiden

yritysasiakkaiden suosimat koristepuut näyttivät olevan jonkin verran entistä pieni- tai kapeakasvuisempia.

Lehmuksien suosion lasku oli yllättävän suurta. Syynä tälle on todennäköisesti ollut julkisen puolen viherrakentajien voimakas pyrkimys monipuolistaa kaupunkien puulajistoa kaupunkiluonnon monimuotoisuuden edistämisen ja kasvintuhoojapaineiden vähentämisen vuoksi.

Ainoita viherrakentajien listan kärkeen täysin uusina nousseita puulajeja olivat metsähaavan kapea lajike, pylväshaapa 'Erecta', ja läpi vuoden kauniit sekä nopea- ja pystykasvuiset pilvikirsikka ja tuurenpihlaja. Pilvikirsikasta on olemassa kestävä FinE-lajike 'Ylitornio'. Toisaalta pilvikirsikasta on tehty luonnossa karkulaishavaintoja jo aina Raahen korkeudelle asti (Vieraslajit.fi, n. d.). Vieraslajiksi luokittaminen tulee todennäköisesti laskemaan kasvin suosiota.

Ehkäpä yllättävin 1980–1990 -lukujen listalta puuttunut ja nykyiselle listalle noussut puu oli metsätammi. Lisääntyneelle käytölle on erityisenä perusteluna metsätammen luontainen kyky kestää kesien kuivia ja kuumia jaksoja. Kuivuuden ja kuumuuden sietokyky vastaa hyvin muuttuvan ilmastomme asettamiin vaatimuksiin. (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 4.2.2022). Metsätammesta on olemassa myös pilarimaisia ja kartiomaisia erikoismuotoja (Väre ym., 2021, s. 287), jotka ovat kapean tilantarpeensa vuoksi erityisen käyttökelpoisia kaupunkipuita. Ulkomailta tuotujen kartiotammien yleistymistä on rajoittanut niiden huono talvenkestävyys, mutta lisäksi on otettu myös suomalaisia, kestävämpiä kartiotammen muotoja (Nikkanen & Uimonen, 2011, s. 79).

Kuten jo aikaisemmin todettiin, myös yritysasiakkaiden suosituimpien perennojen nykyisen kärkikaksikon muodostivat kurjenpolvet ja maksaruohot. Nämä kestävät maanpeiteperennat sopivat hyvin kerroksellisiin dynaamisiin istutuksiin sekä viherkatoille istutettaviksi. Niiden avulla pystytään myös vähentämään istutusalueiden kitkemistarvetta, joka on varsinkin julkisissa viherrakenteissa kustannussyiden vuoksi tärkeätä. Perennalistalta merkittävimpiä putoajia olivat ennen hyvin suosittu alvet ja kellot, joiden käyttöä voitaisiin nykyään taas lisätä varsinkin luonnonmukaisissa istutuksissa.

Taimistoilta kerätyissä vastauksissa suosituimmissa perennoissa oli runsaasti hajontaa. Tämä johtui todennäköisesti vastausten suhteellisen korkeasta lukumäärästä ja perennavalikoimien suuresta laajuudesta. Kyselyn kohtaan vastasi seitsemän taimistoa, jotka nimesivät yhteensä 35 eri perennasukua antamissaan vastauksissa. Suuren hajonnan vuoksi yritysasiakkaiden suosituimmista perennoista ei noussut esiin erityisiä kärkikasveja, maksaruohoja ja kurjenpolvia lukuun ottamatta. Sama ilmiö toistui myös yksityisasiakkaiden perennalistoissa, mutta ei yhtä voimakkaana kuin yritysasiakkailta. Ehkäpä tästä voidaan tehdä varovainen päätelmä, että viherrakentajat käyttävät kuluttaja-asiakkaita hieman monipuolisemmin eri perennasukuja istutuksissaan.

Pölyttäjätystävälliset perennat sekä perennojen vanhat lajikkeet ja kannat ovat nykyään suosittuja yksityisasiakkaiden kesken viljelijöiltä saatujen kommenttien mukaan. Sama luonnonmukaisuutta korostava kehityssuunta tulee ehkä lisääntymään myös viheralan ammattilaisten kasvivalinnoissa varsinkin perennojen osalta dynaamisten istutusten, viherkattojen ja hulevesikohteiden rakentamisen tahdittamana. Näihin viherrakennuskohteisiin sopivat erityisen hyvin luonnonkasvit ja sitkeät maatiaiskasvit (Helsingin kaupunki, 2020e; Karilas, 2019, ss. 22, 40; Latokartano, 2017).

Vanhoissa 1990-luvun alun kasvioppaissa oli mainintoja luonnonpuutarhoihin sopivista kasveista ja koristeheiniäkin oli jo markkinoilla. Aika ei kuitenkaan ollut ehkä vielä riittävän kypsä näiden kasvien suosiolle. Yritysasiakkaiden nykyisillä perennalistoilla korostuvat yksityisasiakkaita enemmän koristeheinien monipuolinen käyttö. Ehkäpä tämä suuntaus on vasta yleistymässä yksityisasiakkaiden keskuudessa.

6.2 Valikoimien laajuuden kehitys tulevaisuudessa

Valikoimien nimikkeiden lukumäärään liittyvien vastausten perusteella voitiin tehdä johtopäätös, että kotimaisten taimitarhojen koristekasvivalikoimat ovat kasvaneet viimeisten 20 vuoden aikana merkittävästi. Ehkäpä taimistojen keskikoon kasvamisen ja toiminnan tehostumisen myötä myös valikoimien laajuutta on ollut mahdollista kasvattaa kannattavalla tavalla. 1990-luvulla kilpailun kiristyessä taimitarhoilla pyrittiin kustannusten säästämiseksi kaventamaan valikoimia (Laurila, 1995, s. 38), mutta tästä lähestymistavasta on selvästi sittemmin luovuttu. Alan tulevaisuudennäkymien suhteen kuusi taimistoa

yhdeksästä koki, että painetta valikoimien kasvattamiseen on edelleen olemassa ja valikoimat tulevat kasvamaan ainakin jonkin verran. Todennäköisesti kotimaisten taimitarhojen tarjonta laajenee vielä tulevaisuudessakin, vaikkakin kannattavan laajentamisen raja on tullut joillakin taimistoilla jo vastaan.

Viljelijöiden kommenttien mukaan asiakkaat kysyvät kasvierikoisuuksia. Ehkäpä pelkän valikoimien laajentamisen sijaan erikoistuminen huolella valittuihin kasviryhmiin tai -tyyppeihin saattaisi olla kannattavaa. Taimitarhat pyrkivät myös uudistamaan valikoimiaan poistamalla myynnistä vähemmän kannattavia kasveja joko kokonaan tai väliaikaisesti sitä mukaa, kun he ottavat myyntiin uutuuksia.

Ilmastonmuutoksen arveltiin vaikuttavan taimistojen lajivalikoimaan sitä kasvattaen, koska lämpenevän ilmaston myötä yhä useampi kasvi saattaa menestyä Suomessa. Toisaalta tulevaisuuden talvien vähälumisuuden ajateltiin vaikuttavan kasvien talvehtimiseen, eivätkä aiemmin kestävätkä kasvit välttämättä enää pärjää muuttuvissa ilmasto-oloissamme. Ilmastonmuutos siis kasvattaa paineita valikoimien uudistamiselle. Sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen, kuten kuivuusjaksot ja rankkasateet sekä ilmaston lämpeneminen, lumipeitteen puute ja talvimärkyys olisi hyvä huomioida jo nyt niin taimistojen tuotantoa kuin istutuksia suunnitellessa.

7 Johtopäätökset

Taimistoalan nykytilan tarkastelut pohjautuivat suurimmaksi osaksi yritysten lukumäärään ja viljelypinta-aloihin, eikä tarkasteluja tehty taloudellisiin lukuihin tai tuotantomääriin perustuen kovinkaan syvällisesti. Alan tuotanto- ja tuontimääristä tai kaupasta ei ole kuitenkaan saatavilla kovin tarkkoja tietoja (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021). International Association of Horticultural Producers (AIPH) julkaisee puutarha-alan tuoteryhmä- ja maakohtaisia tuotanto- ja tuontitietoja muun muassa Euroopan unionin tilastokeskuksen Eurostatin tilastoihin pohjautuen, mutta tilastot ovat hieman epätarkkoja. Yhteenlaskettuja viljelypinta-aloja ja yritysten lukumäärää tarkastellen voitiin kuitenkin nähdä alan muutosten suuret linjat, joita täydennettiin Taimistoviljelijät ry:n toiminnanjohtaja Jyri Uimoselta saaduilla tiedoilla alan liikevaihdosta, kappalemääräisestä taimimyynnistä ja tuotantomäärän kehityksestä.

Tämänhetkisten suosituimmista koristekasveista tehdyn selvityksen tulosten yleistämiseksi vastauksia olisi pitänyt olla enemmän. Alhainen vastausprosentti muodostuikin suurimmaksi tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavaksi ongelmaksi. Jokainen vastaaja ei pystynyt vastaamaan kaikkiin kyselyn kohtiin esimerkiksi tuotantosuuntansa tai olemassa olevien asiakassegmenttiensä vuoksi. Vastausprosenttia olisi todennäköisesti pystytty nostamaan, jos tutkimusta ja kyselyä ei olisi toteutettu kahdelle asiakasryhmälle erikseen. Kyselyyn vastanneet taimistot edustivat kuitenkin hyvin kotimaisia taimistoviljelijöitä. Vastaajien joukossa ei ollut esimerkiksi pelkkiä suuria tukkutaimistoja tai ainoastaan pienikokoisia, paikallisia taimistoja. Vastausten lukumäärä riitti myös työn toimeksiantajalle. Aivan listojen kärjessä olleet, muista vastauksista selvästi erottuvat kasvit kuuluivat ainakin mitä todennäköisimmin suosituimpien koristekasvien huipulle omissa kasviryhmissään. Näitä olivat koivuangervot, kotipihlajat, rauduskoivut, kurjenpolvet ja suomumaksaruohot niin yksityis- kuin yritysasiakkaidenkin suhteen.

Osana opinnäytetyötä tehty kysely kymmenestä suosituimmasta koristekasvista noudatti jakoa yksityis- ja yritysasiakkaiden kesken. Kysely jaettiin kahteen eri osaan näiden asiakkuuksien kesken, koska työssä haluttiin selvittää suosituimpien kasvien lisäksi mahdollisia eroavaisuuksia vähittäisasiakkaiden ja viherrakennusalan ammattilaisten kasvivalinnoissa. Jako asetti tulosten tulkinnan suhteen ristiriitaisesti kuluttajakauppaa harjoittavat jälleenmyyjät viherrakentajien kanssa samaan joukkoon. Samoin yritysasiakkaisiin lukeutuvien yksityisten viherrakentajien kohteina ovat usein yksityispihat, jolloin kasvivalintoihin vaikuttavat ainakin osittain lopullisen kuluttaja-asiakkaan mieltymykset. Jaon suhteen kuitenkin meneteltiin näin, jotta kysely saatiin pidettyä yksinkertaisena ja vastausprosentti korkeampana. Tulosten voitiin katsoa olevan ainakin suuntaa antavia yksityisasiakkaiden ja viherrakentajien kesken tehdyn jaon osalta. Taimitarhojen pääasiakaskunnista hedelmä- ja marjakasvien ammattiviljelijät pystyttiin yksiselitteisesti rajaamaan tarkastelun ulkopuolelle, koska kysely koski vain koristekasveja.

Ketjuliikkeiden ja puutarhamyymälöiden suoraan maahantuojilta tai ulkomaisilta taimistoilta tilaamat kasvit eivät olleet mukana kyselyn tuloksissa. Tämän vuoksi nykyään paljon ulkomailta tuodut taimistotuotteet, kuten pihoissa ja puistoissa käytetyt havukasvit ja muut hidaskasvuiset koristekasvit, kuten siipituijat ja alppiruusut, saattavat todellisuudessa olla maassamme tällä hetkellä suosituimpia kuin mitä kyselyssä tuli ilmi. Tutkimusongelmana ei

kuitenkaan ollut selvittää Suomen suosituimpia koristekasveja, vaikkakin niiden ja taimistojen suosituimpien koristekasvien väliltä todennäköisesti löytyykin yhteneväisyyksiä. Suomen suosituimpien koristekasvien selvittäminen voisikin olla mielenkiintoinen, vaikkakin suuritöinen ja huolellista suunnitelmallisuutta vaativa jatkotutkimuksen kohde.

Edellä kuvattu, runsaasti maahantuotuihin kasviryhmiin liittyvä ilmiö voi toistua eri suuntaisena maatilahallituksen tuontitilastoja tarkastellessa; tilastoissa havukasvien ja muiden paljon maahantuotujen puiden ja pensaiden suosio todennäköisesti ylikorostuu muihin kasveihin nähden, jos johtopäätöksiä suosituimmista koristekasveista tehdään pelkkien tuontitilastojen perusteella. Tästä syystä 1980–1990 -lukujen suosituimpia koristekasveja tutkittaessa tuontitilastojen rinnalla käytettiin Helsingin kaupungin kaupunkikasvioppaasta saatuja tietoja 1980-luvulle tyypillisten kasvien saatavuudesta samaisella aikakaudella. Kaupunkikasvioppaassa oli kuitenkin saatavuustiedot mainittuina vain havukasvien ja lehtipuiden osalta, eikä niistäkään saatavuutta oltu mainittu läheskään kaikkien kasvilajien kohdalla. Lisäksi kaupunkikasvioppaan avulla tehtyyn jatkotarkasteluun otettiin vain puita ja pensaita, joita tuotiin paljon maahan. Noin 30 vuoden takaisilla kasvilistoilla siis paljon maahantuodut kasvit, kuten havupuut ja -pensaat korostuivat todennäköisesti liikaa verrattuna pitkälti kotimaassa viljeltyihin puihin ja pensaisiin. Kasvilajikohtaisista kotimaan tuotantomääristä ei ollut saatavilla tietoa. Esimerkiksi orapihlajan tiedettiin kuitenkin olleen vähäisesti maahantuotu, mutta suosittu kasvi, ja se huomioitiinkin kasvilistoilla.

Maatilahallituksen tuontitilastoissa raportointi oli tehty ryhmäruusujen ja perennojen osalta kasviryhmätasolla. Muilta osin tuontiluvut oli pääosin esitetty kasvisuku tai -lajitasolla. Joidenkin kasvilajien kohdalla raportointi oli tehty tämän lisäksi lajiketason tasolla. Erilaiset raportointityylit hankaloittivat eniten tuotujen kasvien selvitystyötä ja tekivät tuontimääristä osittain vertailukelvottomia eri vuosien suhteen. Opinnäytetyötä varten vertailukelpoista pyrittiin parantamaan yhdistelemällä tuontitilastojen eri taksonomisia tasoja keskenään. Puutteistaan huolimatta tilastoista voitiin tehdä jonkinlaisia johtopäätöksiä eniten maahantuoduista puuvartisista koristekasveista vähintäänkin sukutasolla.

1980–1990 -lukujen suosituimpia perennoja tutkittiin tilastojen epätarkkuuksien vuoksi vain kahden puutarhaharrastajille suunnatun oppaan avulla, joten 1980–1990 -lukujen listaukset suosituimmista perennoista eivät välttämättä olleet täysin luotettavia.

Vertailukohtana olleita, 1980–1990 -lukujen suosituimpien kasvien listoja koostaessa ei niitä pystytty tekemään erikseen vähittäis- ja yritysasiakkaille. Tutkimuksessa käytetyn aineiston perusteella tällaisia listoja ei ollut mahdollista muodostaa. Suosituimpia kasveja pystyttiin kuitenkin vertailemaan eri aikakausien kesken ottamalla asiakasnäkökulma huomioon tämänhetkisissä listoissa. Ja ehkäpä aikaisemmilla listoilla samat kasvit ovat olleet suosittuja niin vähittäisasiakkaiden kuin viherrakentajienkin keskuudessa, varsinkin kun asiaa on tutkittu muutaman vuoden aikajaksolla. Usein viherrakentajien käyttämät kasvit tulevat yksityisten ihmisten valinnoissa muotiin muutaman vuoden viiveellä.

Puutteistaan huolimatta työstä voidaan tehdä johtopäätös, että yksityisasiakkaiden keskuudessa on alettu arvostaa pensaita, joilla on sekä hyöty- että koristearvoa. Tämä lienee osittain seurausta siitä, että nuorten, omien pihojensa rakentamista aloittelevien aikuisten keskuudessa puutarhaharrastuksen ja varsinkin hyötykasvien viljelyn suosio on kasvanut (Rouvinen, 2020). Tällä on todennäköisesti yhteys lisääntyneeseen ympäristötietoisuuteen. Pieniin kaupunkipihoihin ei myöskään voida aina mahduttaa erillistä hyötytarhaa, jolloin niihin on alettu hankkia monikäyttöisiä kasveja, joilla on hyvät koriste- ja hyötyarvot. Ainakin Etelä-Suomen taimistot voisivatkin ottaa rohkeammin kokeiluun uusia mahdollisimman tauti- ja tuholaisresistenttejä, yhdistettyyn hyöty- ja koristekäyttöön soveltuvia pensaita ja pikkupuita, jotka lämpenevän ilmaston myötä saattavat sopia entistä paremmin kasvuoloihimme. Kauniiden ja pienikokoisten hedelmäpuiden ja marjapensaiden kysyntä saattaa myös kasvaa pelkkään koristekäyttöön sopivien puiden ja pensaiden kustannuksella. Taimistojen kannattaa ottaa tämä huomioon yksityisasiakkaille suunnattua tuotantoaan suunnitellessa.

Nuorten aikuisten on helppo aloittaa puutarhaharrastus yksivuotisten hyötykasvien viljelystä ja siirtyä siitä kohti monivuotisten koristekasvien parissa tapahtuvaa harrastamista, kun he alkavat rakentaa tai kunnostaa omaa pihaansa (Uimonen, henkilökohtainen tiedonanto, 17.12.2021). Marjovien koristepensaiden suosio saattaa olla tämän hyöty- ja koristekasvien välillä tapahtuvan siirtymän eräänlainen välimuoto. Nähtäväksi jää, voisiko samanlainen

ilmiö toistua myös tähän asti lähinnä koristekäyttöön tarkoitettujen perennojen ryhmässä. Ehkäpä seuraava muoti-ilmiö voisikin olla näyttävien ja samalla syötäväksi kelpaavien perennoiden istuttaminen kotipuutarhoihin.

Sekä yksityis- että yritysasiakkaiden kesken suosituimpia perennoja olivat maata peittävät suomumaksaruohot ja kurjenpolvet. Ehkäpä yksityispihoissakin on alettu arvostaa kestävien maanpeitekasvien avulla saatavia helppohoitoisia istutuksia. Tulevaisuudessa voitaneen tiedostavien harrastajien kotipihoissa nähdä myös kerroksellisia ja monimuotoisia dynaamisia istutuksia, sadepuutarhoja, viherkattoja ja luonnon- ja maatiaiskasvien monipuolista käyttöä. Puista suosituimpia yksityisasiakkaiden kesken olivat kaupunkipihoihin sopivat pienikasvuiset sekä pylväs- ja pilarimaiset puut. Suuntaus on todennäköisesti samanlainen tulevaisuudessakin, koska kaupungistuminen jatkuu maassamme edelleen. Myös yritysasiakkaiden puuvalinnoissa oltiin menty jonkin verran kohti entistä pieni- tai kapeakasvuisempia lajeja ja lajikkeita.

Perennojen käyttö on lisääntynyt 2000-luvulla (Karilas, 2019, s. 17). Ilmastonmuutokseen varautumisen, jatkuvan kaupungistumisen ja kaupunkiluonnon monipuolistamisen vuoksi uudentyyppisiä viherrakenteita, kuten hulevesipuistoja, dynaamisia istutuksia ja viherkattoja rakennetaan tulevaisuudessa todennäköisesti runsaammin, jolloin myös niissä suosittujen kasvien ja varsinkin perennoiden kysyntä tulee kasvamaan entisestään. Näissä kohteissa on suosittu erityisesti luonnonperennoja, mutta myös kestävät maatiaiskannat voisivat sopia sellaisiin kohteisiin, jossa ne eivät pysty aiheuttamaan vieraslajiongelmia. Kestävien perennojen tuotantoon kannattaa siis mitä todennäköisimmin panostaa. Samasta syystä myös FinE-tuotemerkin alla olevien sitkeiden perennojen joukkoa olisi hyvä vahvistaa entisestään varsinkin maanpeitekasvien osalta. Myös esimerkiksi viherkatoille, kansipihoille tai yksipuolisen nurmikon korvaajiksi sopivat FinE-perennamatot voisivat olla kokeilemisenarvoisia tuotteita joillekin taimistoille. Lisäksi Taimistoviljelijät ry voisi lisätä joko omistamansa FinE- tai kokonaan uuden tuotemerkin alle myös monenlaisiin kasvupaikkoihin sopivia, vieraslajiongelmia aiheuttamattomia ja näyttäviä kotimaisia luonnonkasveja varsinkin perennoiden, koristeheinien ja pensaiden kasviryhmissä.

Molempien asiakaskuntien suosituimpien koristekasvien joukossa oli monia FinE-kasveja sisältäviä lajeja. Tästä päätellen FinE-merkin alla myytävien kasvien suosio on hyvällä tasolla.

Hyväksi todetulle tuotemerkillä voisi kuitenkin saada lisänostetta etenkin nuorten yksityisasiakkaiden keskuudessa mainostamalla sitä voimakkaammin eri markkinointikanavia hyödyntäen ja vetoamalla kasvien täyteen kotimaisuuteen sekä kestäväan kehitykseen. Tämä ajatus tuli ilmi myös taimitarhaviilijöiden kommentteissa; FinE-kasveja, kasvien täyttä kotimaisuutta ja lähituotantoa haluttiin tuoda jopa valistuksenomaisesti voimakkaammin esille. Pelkona oli, että taimitarhat muuttuvat pääosin ulkomailla ja kotimaassa vain jatkokasvatettujen taimien jälleenmyyjiksi, jolloin kotimaisten taimitarhojen ammattitaito hiipuu.

Kommenteissa todettiin, että ulkomailta tuotujen taimien kanssa kilpailu on vaikeaa, ja menestyäkseen taimistojen pitäisi erikoistua tuottamaan tuonnin suhteen eri kasveja tai tuontitaimia suurempia taimikokoja. Kilpailu tuonnin kanssa täysin samoilla tuotteilla ei siis näyttäisi kannattavan vielä nykyäänkään. Taimistotuotteiden maahantuonnin aiheuttamaan kilpailuun pystyttiin 1990-luvulta alkaen vastaamaan kotimaisiin oloihin sopeutuneiden ja maallemme omaleimaisten FinE-kasvien avulla. Näin ollen FinE-kasvien kehitys- ja markkinointityöhön on hyvä panostaa edelleen tuotemerkin ydinajatuksessa olevan potentiaalın ja sen kotimaiselle taimituotannolle antaman kilpailuedun vuoksi.

FinE-kasveihin panostamisen lisäksi kotimaisia taimitarhatuotteita voitaisiin ylipäättään markkinoida entistä vahvemmin ekologisenä vaihtoehtona monivuotisuuden, avomaalla tapahtuvan kasvatuksen sekä kotimaisen tuotantoketjun ja lisäysaineiston perusteella. Näillä perusteluilla pystyttäisiin ehkä lisäämään kotimaisten taimistotuotteiden ja etenkin perennoiden käyttöä esimerkiksi hautausmailla ja muissa kohteissa, joissa on perinteisesti käytetty runsaasti yksivuotisia, pitkälti ulkomaisesta lisäysaineistosta kasvihuoneissa jatkokasvatettuja ryhmäkasveja.

Silmiinpistävästi 1990-luvun alussa julkaistujen perennaoppaiden (Oy Floraprint Ab & Taimistoviljelijät ry, 1991; Taimistoviljelijät ry, 1993) suositeltujen kasvien joukosta löytyi monia kansallisella tai EU:n tasolla haitallisiksi vieraslajeiksi säädettyjä kasveja. Näihin aikoihin verrattuna ympäristö- ja vieraslajitietoudessa on tapahtunut suuri muutos parempaan päin. Vieraslajien listalla on silti yhä monia yleisiä puutarhakasveja, kuten isotuomipihlaja, pilvikirsikka, jättipoimulehti ja viitapihlaja-angervo, joiden tuotannon ja kysynnän toivoisi vähenevän lähitulevaisuudessa.

Ilmastonmuutoksen myötä keskimääräiset lämpötilat nousevat kaikkialla Suomessa varsinkin talvisin, mutta vuosittainen vaihtelu voi olla suurta. Etelä-Suomessa lunta ja pakkasia esiintyy yhä harvemmin. Vuotuiset sademäärät kasvavat koko maassa ja rankkasateet lisäävät hulevesitulvien riskiä. (Mäkelä, Veijalainen & Gregow, 2021, ss. 8–9). Ilmastonmuutos ja siihen osittain liittyvä kasvintuhoojien leviäminen asettavat uusia vaatimuksia viheralueiden suunnittelulle ja taimistojen valikoimien uudistamiselle. Varsinkin pitkäikäisten kasvien suhteen tämä kannattaa huomioida jo nyt. Muuttuviin ja vaihteleviin ilmasto-oloihin sopivien monilajisten istutusten avulla voidaan parantaa kaupunkiluonnon monimuotoisuutta tehokkaasti tulevaisuudessakin.

Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen on vahvistunut viherrakentajien ja harrastajien keskuudessa. Tällä suuntauksella saattaa olla vaikutusta taimitarhojen valikoimien kasvuun ja taimistojen erikoistumisen yleistymiseen. Kasvien monipuolisen käytön seurauksena yksittäisten kasvien suosio voi tasaantua. Jos tässä työssä tehdyn tapaista selvitystä taimistojen suosituimmista kasveista ollaan tekemässä esimerkiksi viiden-kymmenen vuoden kuluttua uudelleen, on tällöin huolehdittava riittävän korkeasta vastausprosentista vastauksissa todennäköisesti olevan nykyistä suuremman hajonnan vuoksi.

Tässä työssä alan suuriksi teemoiksi nousivat monimuotoisuus ja luonnonmukaisuus. Näiden monella tapaa ilmenevä arvostaminen on kestävän kehityksen suhteen hyvin positiivinen asia, jota kannattaa tukea. Kotimaiset taimitarhat pystyvät vaikuttamaan tähän myönteiseen kehityssuuntaan omaleimaisen, monipuolisen, ekologisesti kestävän ja muuttuviin ympäristöoloihin sopivan terveen kasvivalikoimansa avulla. Tämän sekä suomalaisen viherrakentaja- ja harrastajakunnan tuntemuksen avulla kotimainen taimistoala pystyy parhaiten jatkossakin vastaamaan ulkomaantuonnin ja ilmastonmuutoksen aiheuttamiin haasteisiin kannattavalla tavalla. Myös taimitarhojen keskinäisellä yhteistyöllä saattaa olla tulevaisuudessa nykyistä suurempi merkitys ulkomaantuonnin kanssa kilpailtaessa.

Lähteet

- Alanko, P. & Kahila, P. (2001). *Luonnonmukainen puutarha*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Alanko, P. & Raisio, J. (2008). Taimitarhatuotteita Keski-Euroopasta puistoihin ja kotipihoille. Teoksessa Koponen, A., Hämet-Ahti, L., Hagman, M., Raisio, J., Väre, H. (toim.), *Puiden jäljillä: 400 vuotta dendrologian historiaa* (ss. 251–256). Dendrologian Seura.
- Finto.fi. (2015a). *KEKO - Kestävän kehityksen kasvatuksen ontologia. Kestävä kehitys*. <https://finto.fi/keko/fi/page/p30>
- Finto.fi. (2015b). *KEKO - Kestävän kehityksen kasvatuksen ontologia. Ympäristötietoisuus*. <https://finto.fi/keko/fi/page/p141>
- Frilander, J. (2021). *Ilmastopaneeli kehottaa Suomea varautumaan sademäärän merkittävään kasvuun ja vakavien tuhotulvien riskiin*. Yle. <https://yle.fi/uutiset/3-12108748>
- Dahl, P. (2016). *Vuosisadan talvi 1985 ja pakkasennätys 1999*. Yle. <https://yle.fi/uutiset/3-8577221>
- Elinkeinoelämän keskusliitto. (2020). *Julkiset hankinnat*. <https://ek.fi/tavoitteemme/yrityslainsaadanto/julkiset-hankinnat/>
- Hankivaara, J. (2021). *Puoli miljoonaa suomalaista muutti maalta kaupunkiin noin 50 vuotta sitten*. Maaseudun tulevaisuus 4.12.2021. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/i ihmiset-kulttuuri/artikkeli-1.1665750>
- Harju-Söderberg, A. (2008). Kotipuutarhaharrastus itsenäistyneessä Suomessa. Teoksessa Koponen, A., Hämet-Ahti, L., Hagman, M., Raisio, J., Väre, H. (toim.), *Puiden jäljillä: 400 vuotta dendrologian historiaa* (ss. 150–154). Dendrologian Seura.
- Heinonen, M., Pihlman, S., Kaihola, H.-L., Koskela, A., Hartikainen, M., Kinnanen, H. & Peura, A. (2014). *Museopuutarha: perustaminen ja hoito*. MTT Kasvu 23. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-487-523-3>
- Helsingin kaupunki. (2020a). *Katupuut*. <https://kaupunkikasviopas.hel.fi/kortti/puut-mallikortti/>
- Helsingin kaupunki. (2020b). *Katu ympäristöjen pensaat*. <https://kaupunkikasviopas.hel.fi/kortti/pensaat-mallikortit/>
- Helsingin kaupunki. (2020c). *Puistopuut*. <https://kaupunkikasviopas.hel.fi/kortti/puistopuut/>

- Helsingin kaupunki. (2020d). *Kasvitauti- ja tuholaisriskit*.
<https://kaupunkikasviopas.hel.fi/kortti/testiohje-tauti-tuholaisriskit/>
- Helsingin kaupunki. (2020e). *Kansirakenteet ja viherrakenteet kannella*.
<https://kaupunkitilaohje.hel.fi/kortti/kansirakenteet/>
- Helsingin kaupunki. (2021). *Helsingin kaupunkikasviopas. 1980-luvun kasvit*.
<https://kaupunkikasviopas.hel.fi/kortti/1980-luvun-kasvit/>
- Helsingin kaupunki. (n. d.). *Kaupunkikasvioppaan sisältö*.
<https://kaupunkikasviopas.hel.fi/hakemisto/>
- International Association of Horticultural Producers (AIPH). (2020). *International Statistics Flowers and Plants 2020*. Volume 68. https://aiph.riweb.dev/wp-content/uploads/yearbook/2020/SYB_2020.pdf
- Juhanoja, S. & Tuhkanen, E.-M. (toim.). 2019. *Luonnonkasvit ja biohiili hulevesien hallinnassa: Loppuraportti hankkeesta Hulevesialueiden kasvit ja kasvualustat 2015–2019*. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 44/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki.
https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/544315/luke-luobio_44_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. (2019a). *Mikä on julkinen hankinta? Kynnysarvot*.
<https://www.hankinnat.fi/mika-julkinen-hankinta/kynnysarvot>
- Julkisten hankintojen neuvontayksikkö. (2019b). *Mikä on julkinen hankinta? Pienhankinnat*.
<https://www.hankinnat.fi/mika-julkinen-hankinta/pienhankinnat>
- Kallunki, E. (2021). *Puutarhainnostus kasvaa niin, että halutuimmista taimista voi tulla pulaa*.
 Yle. <https://yle.fi/uutiset/3-11927892>
- Karilas, A. (2019). *Dynaaminen kasvillisuus: kaunista ja kestävää monimuotoisuutta rakennetuille viheralueille*. Viherympäristöliiton julkaisu nro 64.
- Koste, O. W., Lehtovuori, P., Neuvonen, A. & Schmidt-Thomé, K. (2020). *Miksi Suomen kaupungistuminen jatkuu?* URMI-tutkimushanke. Poliittikkapaperi 2020:1. Helsinki.
- Kuntaliitto. (2012). *Hulevesiopas*. Suomen Kuntaliitto.
<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2012/1481-hulevesiopas>
- Kuusiniemi, P., Sarkama, S. & Merisalo, M. (2020). *Espoon kaupungin viherkattovisio*. LOCI maisema-arkkitehdit Oy.
<https://static.espoo.fi/cdn/ff/j86uNpQsbU7UyMwfiSGrTuLX5ugVAX-8nK23Z4sxieA/1625646455/public/2021-07/Espoon%20viherkattovisio%2C%202020..pdf>

- Laji.fi lajikuvaukset. (n. d.). *Igutettix oculatus*. <https://laji.fi/taxon/MX.52982>
- Larsson, O. & Lokonen, P. (1984). *Taimitarhaviljelymme vaiheita*. Taimistoviljelijät.
- Latokartano, E.-M. (2017). Hulevedet haltuun kasvivoimin. Luonnonvarakeskus.
<https://www.luke.fi/mt-hulevedet-haltuun-kasvivoimin/>
- Latva, V. (2021). *Kaupunkimetsä valtaa Pariisin*. Viherympäristö 4/2021.
<https://www.vyl.fi/viherymparisto/lehdet/jutut/vy-4-2021/kaupunkimetsa-valtaa-pariisin/>
- Laurila, E. (1995). *Puutarhatalouden viisi kehityksen vuosikymmentä*. Puutarhaliiton julkaisuja nro 283.
- Luonnonvarakeskus. (2021a). *Tilastotietokanta. Siemen- ja taimitilastot / Istutukseen toimitetut kotimaiset taimet*.
http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_04%20Metsa_02%20Rakenne%20ja%20tuotanto_12%20Metsanhoito-%20ja%20metsanparannustyot_Siemen-%20ja%20taimitilastot/12_Istutukseen_toimitetut_kotim_taimet.px/
- Luonnonvarakeskus. (2021b). *Tilastotietokanta. Taimitarha- ja leikkokukkaviljely avomaalla*.
http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_20%20Puutarhatilastot/15_Taimitarha_leikkokukkaviljely_avomaa.px/table/tableViewLayout2/
- Maa- ja metsätalousministeriö. (2003). *Puutarhatuotannon strategiatyöryhmän loppuraportti*. [Työryhmämuistio MMM 2003: 23].
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160592/trm%202003_23_Puutarhatuotannon%20strategiaty%C3%B6ryhm%C3%A4n%20loppuraportti.pdf
- Maa- ja metsätalousministeriö. (2012). *Kansallinen vieraslajistrategia*. https://vieras-cms.laji.fi/wp-content/uploads/2020/08/Vieraslajistrategia_web_pieni.pdf
- Maatilahallitus. (1987, 1989). *Tietoja eräiden taimitarhatuotteiden tuonnista ja tuotannosta*. [Vuosittaiset yhteenvedot].
- Mikkola, K. & Tanner, H. (2001). *Perhospuutarha*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Mäkelä, A., Veijalainen, N. & Gregow, H. (2021). *Maakuntien ilmastonmuutoksen eteneminen ja tulvariskit*. Suomen ilmastopaneeli, Raportti 2/2021.
https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2021/09/SUOMI-raportti_final.pdf

- Nikkanen, T. & Uimonen, J. (2011). Erikoismuodot koristepuina. Teoksessa Nikkanen, T. & Velling, P. (toim.), *Metsäpuiden erikoismuodot – koristepuita viherrakentamiseen* (ss. 65–91). Metsäkustannus Oy.
- Nummi, A. (2008). Puita ja istutuksia autonomian ajalta. Teoksessa Koponen, A., Hämet-Ahti, L., Hagman, M., Raisio, J., Väre, H. (toim.), *Puiden jäljillä: 400 vuotta dendrologian historiaa* (ss. 70–110). Dendrologian Seura.
- Nuuttila, K. (2019). *Puutarha-alan trendien vaikutus kysynnän ja tarjonnan vaihteluun puuvartisilla kasveilla*. Opinnäytetyö. Puutarhatalouden koulutusohjelma. Hämeen ammattikorkeakoulu.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/168889/Nuuttila_Kati.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Oksanen, A. (2010). *Kuntien yleiset hankintaohjeet*. Suomen Kuntaliitto.
https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Oksanen_kuntien_yleiset_hankintaohjeet_alkuosa_v_23.8.2010.pdf
- Oy Floraprint Ab & Taimistoviljelijät ry. (1991). *Perenna-avain*.
- Patomäki, P. (1948). *Taimistoviljely*. Tammi.
- Rouvinen, M. (2020). *Meinasitko hankkia orvokkeja tai omenapuun? Puutarhoilla myydään jo "ei-oota"*. Isännöintiliitto. <https://www.kotitalolehti.fi/meinasitko-hankkia-orvokkeja-tai-omenapuun-puutarhoilla-myydaan-jo-ei-oota/#%22>
- Royal Horticultural Society. (2021). *Green roofs*. <https://www.rhs.org.uk/garden-features/green-roofs>
- Ruokavirasto. (2020). *Kasvintuhoojat*.
<https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/kasvintuotanto/kasvinterveys/kasvintuhoojat/>
- Ruokavirasto. (2021a). *Kasvien ja kasvituotteiden tuonti EU:n ulkopuolelta*.
<https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/tuonti-ja-vienti/tuonti-eun-ulkopuolelta/kasvituotteet/>
- Ruokavirasto. (2021b). *Kasvipassin ja muiden merkintöjen käyttö / Puutarhakasvit*.
http://aineisto.ruokavirasto.fi/kasvinterveysvastaavan_koulutus/story.html
- Schwaab, J., Meier, R., Mussetti, G., Seneviratne, S., Bürgi, C. & Davie, E. L. (2021). The Role of Urban Trees in Reducing Land Surface Temperatures in European Cities. *Nature Communications*, 12, 6763. <https://doi.org/10.1038/s41467-021-26768-w>

Sitra. (2021). *Suomalaisten luontosuhteet*. Tutkimusraportti.

https://media.sitra.fi/2021/12/09084305/suomalaisten_luontosuhteet_tutkimusraportti_v2.pdf

Sky Garden Ltd. (2010). *File: British Horse Society Head Quarters and Green Roof.jpg*.

Wikimedia Commons.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:British_Horse_Society_Head_Quarters_and_Green_Roof.jpg

Suomen ympäristökeskus. (2020). *Kaupunki–maaseutuluokitus päivitetty: Suomen*

kaupungistumisaste noussut yli 72 prosenttiin. <https://www.ymparisto.fi/fi->

[Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tietoa_yhdyskuntarakenteesta/Kaupunkimaaseutu_luokitus/Kaupunkimaaseutuluokitus_paivitetty_Suom\(57423\)](https://www.ymparisto.fi/fi-Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tietoa_yhdyskuntarakenteesta/Kaupunkimaaseutu_luokitus/Kaupunkimaaseutuluokitus_paivitetty_Suom(57423))

Suoranta, O. (2016). *Tuijasta on tulossa Suomen suosituin aitapuu – syynä pihojen pienuus?*

Aamulehti 16.9.2016. <https://www.aamulehti.fi/a/23904636>

Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry. (1993). *Kotipuutarhan perennat*. Puutarhaliiton julkaisu nro 267.

Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry. (2021a). *Mikä on FinE*.

<https://www.taimistoviljelijat.fi/finekasvit/mikaonfine>

Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry. (2021b). *Tervetuloa Taimistoviljelijät ry:n sivuille*.

<https://www.taimistoviljelijat.fi/>

Taimistoviljelijät–Plantskoleodlarna ry. (n. d.). *Taimihankinta*.

<https://www.taimistoviljelijat.fi/taimihankinta/>

Tampereen kaupunki. (2020). *Kaupunkipuut*. [https://www.tampere.fi/asuminen-ja-](https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto-ja-luonto/puistot-ja-viheralueet/kaupunkipuut.html)

[ymparisto/ymparisto-ja-luonto/puistot-ja-viheralueet/kaupunkipuut.html](https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto-ja-luonto/puistot-ja-viheralueet/kaupunkipuut.html)

Tieteen termipankki (2022): *Kasvitiede: allelopatia*.

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvitiede:allelopatia>

Turun kaupunki. (n. d.) *Turun kaupunkipuulinjaus*.

https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//turku_kaupunkipuulinjaus_tulostettavaversio_lr.pdf

Uimonen, J. (2011). Koristepuiden tuotanto, tuonti ja kauppa. Teoksessa Nikkanen, T. &

Velling, P. (toim.), *Metsäpuiden erikoismuodot – koristepuita viherrakentamiseen* (ss. 119–131). Metsäkustannus.

Uosukainen, M. (2019). *FinE - Miten tähän tultiin*. Taimistoviljelijöiden Talvikurssi 14.-

15.3.2019, Scandic Aulanko, Hämeenlinna. [PowerPoint-esitys].

- Vaasan kaupunki. (n. d.). *Puistot ja viheralueet*. <https://www.vaasa.fi/asu-ja-ela/vapaa-aika/puistot-ja-viheralueet/>
- Valo, T. (n. d.). *Syreenikeijukas*. Viherympäristöliitto. <https://www.vyl.fi/tietopankki/viherriski/tietopankki/haitalliset-kasvintuhoojat/syreenikeijukas/>
- Valtanen, T. (2021). *Tällainen on "pesusienikaupunki" – ilmastonmuutoksen aiheuttamiin rankkasateisiin varaudutaan rakentamalla putkien sijaan tulvapuistoja*. Yle. <https://yle.fi/uutiset/3-12108715>
- Vieraslajit.fi. (n. d.) *Vieraslajit*. <https://vieraslajit.fi/>
- Viherympäristöliitto & Suomen ympäristökeskus. (2015). *Virtaa viherrakenteesta*. <https://www.vyl.fi/site/assets/files/2886/virtaa-viherrakenteesta-web2.pdf>
- Viherympäristöliitto. (2019). *Taimistoviljelijät ry – 80 vuotta toimintaa taimitarhatuotannon hyväksi*. <https://www.vyl.fi/uutiset/taimistoviljelijat-ry-80-vuotta-toimintaa-taimitarhatuotannon-hyvaksi/>
- Viherympäristöliitto. (2020). *Viheralueiden kunnossapitoluokitus RAMS*. [PowerPoint-esitys]. https://viherymparistoliiitto.sharepoint.com/:p:/g/EdHdIAV_3nIGrjCGJp0Rog0B6V_JmCW9g57VY5dFQEpQ5Q?rttime=v9yJ-RvV2Ug
- Väre, H., Saarinen, J., Kurtto, A. & Hämet-Ahti, L. (2021). *Suomen puu- ja pensaskasvio* (3., täysin uudistettu painos.). Dendrologian seura.
- WHO Euroopan alueellinen konttori. (2017). *Kaupunkivihreä: opas toimintaan*. Viherympäristöliitto ry. https://www.vyl.fi/site/assets/files/1430/who-opas_kaupunkivihrea_-_opas_toimintaan.pdf

Liite 1: Taimitarhoille kyselyn yhteydessä lähetetty saatekirje.**TAIMISTOVIJELIJÄT
PLANTSKOLEODLARNA ry****HAMK** HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Arvoisa vastaanottaja,

tämä kyselytutkimus on osa Taimistoviljelijät Plantskoleodlarna ry:n Hämeen ammattikorkeakoululla toimeksiantamaa puutarhatalouden opinnäytetyötä, jossa tarkastellaan kotimaisten taimistojen taimivalikoiman muutoksia viimeisen puolen vuosisadan aikana. Kyselyn avulla on tarkoitus selvittää kymmenen myydyintä koristekasvia puiden, pensaiden ja perennoiden suhteen, vähittäis- ja yritysasiakkaille erikseen jaoteltuna. Vastaukset voitte antaa 2020 tai 2021 tietojen perusteella. Puista ja pensaista tiedot kerätään lajitasolla, perennoita tarkastellaan suvuittain. Lomakkeen lopussa on lisäksi pari avointa kysymystä, joiden avulla kerätään opinnäytetyötä varten ajankohtaista taustatietoa.

Kysely lähetetään kaikille kotimaisille merkittävillä taimitarhoille. Kerättyjä tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja säilytetään Hämeen ammattikorkeakoulun tietoturvaohjeiden mukaisesti <https://www.hamk.fi/wp-content/uploads/2018/06/HAMK-tietosuojapolitiikka.pdf>. Saadut tulokset julkaistaan ja esitetään vain anonymieinä yhteenkohteina ja tarkasteluina, jolloin yksittäisten vastaajien antamia tietoja ei voida enää erottaa ja kohdentaa tiettyyn vastaajaan.

Kyselyyn vastaamalla voitte tukea kotimaisen taimistoviljelyn nykytilan kartoitusta. On tärkeää, että tämän hetken suosituimmista lajeista saadaan luotettava kuva.

Mahdolliset lisäkysymykset voitte osoittaa Liisa Kivimäelle liisa.kivimaki@student.hamk.fi

Suuri kiitos yhteistyöstänne!

Liite 2: Taimitarhoille lähetetty kysely.

KYSELY: Kotimaisten taimistojen suosituimmat koristekasvit

Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen lähettämiseksi.

Tämä kysely on osa Taimistoviljelijät Plantskoleodlarna ry:n Hämeen ammattikorkeakoululla toimeksi antamaa opinnäytetyötä. Kyselyn avulla selvitetään kotimaisten taimistojen kymmenenmyydyimmän koristekasvin joukkoa puiden, pensaiden ja perennoiden osalta. Kysely tehdään erikseen sekä yritys- että yksityisasiakkaiden suhteen. Vastaukset voitte antaa 2020 tai 2021 tietojen perusteella. Kasveja ei tarvitse luetella suosituimmuusjärjestyksessä. Lopussa olevilla vapailla kysymyksillä kerätään aiheeseen liittyvää taustatietoa.

Mahdolliset tutkimukseen liittyvät kysymykset voitte osoittaa Liisa Kivimäelle, liisa.kivimaki@student.hamk.fi

1. Tällä lomakkeella kerätään yhteystietojasi, jotta voimme mahdollisesti soittaa tai lähettää sähköpostia sinulle kyselyyn ja opinnäytetyöhön liittyen. Yhteystietoja ei luovuteta eteenpäin. *

Vastaamalla kyselyyn vahvistat hyväksyväsi tietosuojakäytäntömme. Tarvittaessa voit tarkistaa [tietosuojaselosteemme](#) tästä.

Hyväksyn, että tietojani käytetään ylläolevaan tarkoitukseen

2. Vastaajan yhteystiedot

Etunimi* _____

Sukunimi* _____

Matkapuhelin _____

Sähköposti * _____

3. Annan tietojen kerääjille omasta ja edustamani yrityksen puolesta tutkimusluvan, jonka perusteella nämä saavat hyödyntää lomakkeellakeräämiään tietoja. *

Annan tutkimusluvan

YRITYSASIAKKAAT (yritykset ja julkisyhteisöt)

4. TOP10 **koristepuut** yritysasiakkaille per **kasvilaji**. Vastaukset annetaan myytyihin kappalemääriin perustuen, kasveja ei tarvitse luetella suosituimmuusjärjestyksessä.

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>
5	<input type="text"/>
6	<input type="text"/>
7	<input type="text"/>
8	<input type="text"/>
9	<input type="text"/>
10	<input type="text"/>

5. TOP10 **koristepensaat** yritysasiakkaille per **kasvilaji**. Vastaukset annetaan myytyihin kappalemääriin perustuen, kasveja ei tarvitse luetella suosituimmuusjärjestyksessä.

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>
5	<input type="text"/>
6	<input type="text"/>
7	<input type="text"/>
8	<input type="text"/>
9	<input type="text"/>
10	<input type="text"/>

6. TOP10 **perennat** yritysasiakkaille per **kasvisuku**. Vastaukset annetaan myytyihin kappalemääriin perustuen, kasveja ei tarvitse luetella suosituimmuusjärjestyksessä.

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>
5	<input type="text"/>
6	<input type="text"/>
7	<input type="text"/>
8	<input type="text"/>
9	<input type="text"/>
10	<input type="text"/>

YKSITYISASIAKKAAT

7. TOP10 koristepuut yksityisasiakkaille per **kasvilaji**. Vastaukset annetaan myytyihin kappalemääriin perustuen, kasveja ei tarvitse luetella suosituimmuusjärjestyksessä.

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>
5	<input type="text"/>
6	<input type="text"/>
7	<input type="text"/>
8	<input type="text"/>
9	<input type="text"/>
10	<input type="text"/>

8. TOP10 koristepensaat yksityisasiakkaille per **kasvilaji**. Vastaukset annetaan myytyihin kappalemääriin perustuen, kasveja ei tarvitse luetella suosituimmuusjärjestyksessä.

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>
5	<input type="text"/>
6	<input type="text"/>
7	<input type="text"/>
8	<input type="text"/>
9	<input type="text"/>
10	<input type="text"/>

9. TOP10 perennat yksityisasiakkaille per **kasvisuku**. Vastaukset annetaan myytyihin kappalemääriin perustuen, kasveja ei tarvitse luetella suosituimmuusjärjestyksessä.

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>
5	<input type="text"/>
6	<input type="text"/>
7	<input type="text"/>
8	<input type="text"/>
9	<input type="text"/>
10	<input type="text"/>

10. Arvioikaa koristekasvivalikoimanne nimikkeiden lukumäärä nyt, noin 10 ja 20 vuotta sitten (suuntaa-antava arvio riittää, sikäli kun teillä on ollut toimintaa ko. ajanjaksolla).

11. Minkälainen on tulevaisuuden visionne koristekasvien valikoiman kehityksen, ominaisuuksien ja suosituimpien kasvien suhteen?

Liite 3: Tuoduimmat koristepensaat tuontimäärineen 1987 ja 1989 maatilahallituksen puutarhatoimiston tuontitilastoja mukaillen. Kasvien tai kasviryhmien väliset tuontimäärät eivät ole vuosien kesken täysin vertailukelpoisia erilaisten raportointitapojen vuoksi.

1987			1989		
Tieteellinen nimi	nimi	tuonti (kpl)	Tieteellinen nimi	nimi	tuonti (kpl)
Ryhmäruusut	ryhmäruusut	1 061 500	Ryhmäruusut	ryhmäruusut	1 036 109
<i>Rosa rugosa</i> ¹	kurtturuusu	565 600	<i>Rosa rugosa</i> ¹	kurtturuusu	530 396
<i>Spiraea</i> 'Grefsheim'	norjanangervo	209 200	<i>Caragana arborescens</i>	siperianhernepensas	299 149
<i>Aronia</i> ²	aroniat	207 300	<i>Spiraea</i> 'Grefsheim'	norjanangervo	272 941
<i>Dasiphora fruticosa</i> ³	keltapensashanhikki	200 800	<i>Aronia</i> ²	aroniat	271 647
<i>Caragana arborescens</i>	siperianhernepensas	179 600	<i>Dasiphora fruticosa</i> ³	keltapensashanhikki	259 427
<i>Syringa josikaea</i>	unkarinsyreeni	130 700	<i>Pinus mugo</i> ⁶	vuorimänty	181 602
<i>Amelanchier</i> ⁴	tuomipihlajat	126 000	<i>Syringa josikaea</i>	unkarinsyreeni	152 683
<i>Cornus alba</i> ⁵	pensaskanukat	116 000	<i>Cornus alba</i> ⁵	pensaskanukat	132 702
<i>Pinus mugo</i> ⁶	vuorimänty	110 500	<i>Ribes alpinum</i>	taikinamarja	108 851
<i>Spiraea japonica</i> 'Froebelii'	ruusuangervo 'Froebelii'	108 300	<i>Spiraea japonica</i> 'Froebelii'	ruusuangervo 'Froebelii'	101 920
<i>Ribes alpinum</i>	taikinamarja	86 100	<i>Amelanchier</i> ⁴	tuomipihlajat	100 348
<i>Berberis</i> ⁷	happomarjat	85 400	<i>Berberis</i> ⁷	happomarjat	98 631
<i>Sorbaria sorbifolia</i>	viitapihlaja-angervo	79 300	<i>Hydrangea paniculata</i> 'Grandiflora'	syysshortensia	97 162
<i>Hydrangea paniculata</i> 'Grandiflora'	syysshortensia	63 000	<i>Sorbaria sorbifolia</i>	viitapihlaja-angervo	83 278
<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	56 300	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	70 971

¹ sis. neljäsosan hansaruusua *Rosa rugosa* 'Hansa'

² lähinnä musta-aroniaa *Aronia melanocarpa*

³ puolet lajiketta 'Goldfinger'

⁴ lähinnä isotuomipihlajaa *Amelanchier spicata*

⁵ lähinnä korallikanukkaa *Cornus alba* 'Sibirica'

⁶ lähinnä kääpiövuorimäntyä *Pinus mugo* 'Pumilio'

⁷ lähinnä japaninhappomarjaa *Berberis thunbergii*

Liite 4: Tuoduimmat koristepuut tuontimäärineen 1987 ja 1989 maatilahallituksen puutarhatoimiston tuontitilastoja mukailleen. Kasvien väliset tuontimäärät eivät ole vuosien kesken täysin vertailukelpoisia erilaisten raportointitapojen vuoksi.

1987			1989		
Tieteellinen nimi	nimi	tuonti (kpl)	Tieteellinen nimi	nimi	tuonti (kpl)
<i>Acer tataricum</i> subsp. <i>ginnala</i>	mongolianpikkuvaahtera	51 400	<i>Tilia</i> ²	lehmukset	41 299
<i>Salix</i> ¹	pajut	41 000	<i>Acer tataricum</i> subsp. <i>ginnala</i>	mongolianpikkuvaahtera	35 911
<i>Tilia</i> ²	lehmukset	28 400	<i>Pinus sibirica</i>	siperiansembra	30 505
<i>Acer platanooides</i>	metsävaahtera	24 200	<i>Acer platanooides</i>	metsävaahtera	27 660
<i>Picea omorika</i>	serbiankuusi	13 900	<i>Salix euxina</i> 'Bullata'	terijoensalava	20 482
<i>Picea pungens</i> ³	okakuusi	12 300	<i>Picea pungens</i> ³	okakuusi	23 892
<i>Corylus</i> ⁴	pähkinäpensaat	10 800	<i>Picea omorika</i>	serbiankuusi	20 125
<i>Prunus</i>	tuomet	9 400	<i>Betula pendula</i>	rauduskoivu	14 239
<i>Pinus sibirica</i>	siperiansembra	8 900	<i>Populus tremula</i> ⁵	metsähaapa	12 253
<i>Populus</i> ⁵	poppelit (metsä- ja pylväshaapa)	8 300	<i>Corylus avellana</i>	euroopanpähkinäpensas	11 216
<i>Betula</i> ⁶	koivut	6 500	<i>Carpinus betulus</i>	euroopanvalkopyökki	10 002
<i>Malus</i>	koristeomenapuut	5 000	<i>Sorbus aucuparia</i>	kotipihlaja	8 896
<i>Sorbus</i> ⁷	pihlajat	4 900	<i>Salix alba</i> ⁸	valkosalava	8 353

¹ sisältää todennäköisesti sekä puita, kuten terijoensalavaa (*Salix euxina* 'Bullata') ja hopeasalavan lajikkeita sekä pensaita, kuten punapajua (*Salix purpurea*)

² sisältää todennäköisesti eniten metsälehmusta (*Tilia cordata*)

³ sisältää runsaasti hopeakuusta *Picea pungens* 'Glaucá'

⁴ sisältää todennäköisesti lähinnä euroopanpähkinäpensasta (*Corylus avellana*)

⁵ sisältää noin puolet metsähaapaa (*Populus tremula*) ja puolet pylväshaapaa (*Populus tremula* 'Erecta')

⁶ todennäköisesti lähinnä rauduskoivua (*Betula pendula*)

⁷ lähinnä kotipihlajaa (*Sorbus aucuparia*)

⁸ lähinnä hopeasalavan lajikkeita

Liite 5: 1980-luvun lopun suosituimpien koristepuiden vertailu ja TOP 10 -kasvien valinta. Saatavuusluokka A merkitsee hyvää saatavuutta 1980-luvulla. Tuontimäärän luokitus on laskettu 1987 ja 1989 yhteenlaskettujen maahantuontimäärien perusteella (luokka A > 30 000 tainta, B 20 000 – 30 000, C 10 000 – 20 000, D < 10 000 tainta). Lista on lajiteltu tuontimäärien A–D mukaiseen järjestykseen.

Kasvilaji tai lajike	Suomalainen nimi	Saatavuus	Tuontimäärät A-D	TOP 10	valintaperuste
<i>Acer tataricum</i> subsp. <i>ginnala</i>	mongolianpikkuvaahtera	ei tietoa	A	x	Tuonti luokassa A
<i>Tilia cordata</i>	metsälehmus	A	A	x	Tuonti luokassa A
<i>Salix euxina</i> 'Bullata'	terijoensalava	A	A	x	Tuonti luokassa A
<i>Acer platanoides</i>	metsävaahtera	A	A	x	Tuonti luokassa A
<i>Pinus sibirica</i>	siperiansembra	ei tietoa	A	x	Tuonti luokassa A, tuonti kasvussa
<i>Picea pungens</i>	okakuusi ml. hopeakuusi (<i>Picea pungens</i> 'Glauca')	A	A	x	Tuonti luokassa A
<i>Picea omorika</i>	serbiankuusi	A	A	x	Tuonti luokassa A
<i>Corylus avellana</i>	euroopanpähkinäpensas	ei tietoa	B		
<i>Betula pendula</i>	rauduskoivu	A	B	x	Tuonti luokassa B, helppo ja nopea lisätä
<i>Salix alba</i>	valkosalava ml. hopeasalavan lajikkeet	A	C	x	Tuonti luokassa C, helppo ja nopea lisätä
<i>Aesculus hippocastanum</i>	balkaninhevostanja	A	C		
<i>Populus tremula</i>	metsähaapa	A	C		
<i>Populus tremula</i> 'Erecta'	pylväshaapa	A	C		
<i>Sorbus aucuparia</i>	kotipihlaja	A	C		
<i>Tilia x europea</i>	puistolehmus	A	C	x	Metsälehmuksesta saatettu varttaa puistolehmuksia
<i>Picea abies</i>	metsäkuusi	A	C		
<i>Alnus glutinosa</i>	tervaleppä	A	D		
<i>Alnus glutinosa</i> 'Sakari'	pilaritervaleppä	A	D		
<i>Malus</i>	koristeomenapuut	A	D		
<i>Prunus padus</i> 'Colorata'	purppuratuomi	A	D		
<i>Prunus pensylvanica</i>	pilvikirsikka	A	D		
<i>Prunus sargentii</i>	rusokirsikka	A	D		
<i>Quercus robur</i>	tammi	A	D		

Liite 6: Koristepensaslajit, jotka kuuluivat kyselyyn vastanneiden taimitarhojen kymmenen suosituimman lajin joukkoon. Taulukossa on ilmoitettu kaikki kyselyn vastauksissa mainitut kasvilajit ja niiden taimistojen lukumäärä, joiden kymmenen suosituimman kasvin joukkoon kyseinen kasvi kuului. Yksityisasiakkaiden kasvilista saatiin kerättyä neljältä (n=4) ja yritysasiakkaiden lista viideltä (n=5) taimistolta.

Yksityisasiakkaat			Yritysasiakkaat		
kasvilaji	tieteellinen nimi	kasvin TOP 10:een valinneet taimistot (kpl) n=4	kasvilaji	tieteellinen nimi	kasvin TOP 10:een valinneet taimistot (kpl) n=5
koivuangervo	<i>Spiraea betulifolia</i>	4	koivuangervo	<i>Spiraea betulifolia</i>	5
isotuomipihlaja	<i>Amelanchier spicata</i>	3	rinneangervo	<i>Spiraea splendens</i>	4
kiiltotuhkapensas	<i>Cotoneaster lucidus</i>	3	japaniangervo	<i>Spiraea japonica</i>	4
marjatuomipihlaja	<i>Amelanchier alnifolia</i>	2	koristearonia	<i>Aronia x prunifolia</i>	3
koristearonia	<i>Aronia x prunifolia</i>	2	lamoherukka	<i>Ribes glandulosum</i>	3
siperianhernepensas	<i>Caragana arborescens</i>	2	idänvirpiangervo	<i>Spiraea chamaedryfolia</i>	3
aitaorapihlaja	<i>Crataegus flabellata</i> var. <i>grayana</i>	2	norjanangervo	<i>Spiraea 'Grefsheim'</i>	3
sinikuusama	<i>Lonicera caerulea</i>	2	marjatuomipihlaja	<i>Amelanchier alnifolia</i>	2
norjanangervo	<i>Spiraea 'Grefsheim'</i>	2	isotuomipihlaja	<i>Amelanchier spicata</i>	2
puistosyreeni	<i>Syringa x henryi</i>	2	keltapensashanhikki	<i>Dasiphora fruticosa</i>	2
musta-aronia	<i>Aronia melanocarpa</i>	1	taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>	2
keltapensashanhikki	<i>Dasiphora fruticosa</i> 'Goldfinger'	1	poimuseppelvarpu	<i>Stephanandra incisa</i> 'Crispa'	2
sysshortensia	<i>Hydrangea paniculata</i>	1	pihasyreeni	<i>Syringa vulgaris</i>	2
purppuraheisiangervo	<i>Physocarpus opulifolius</i> 'Diabolo'	1	musta-aronia	<i>Aronia melanocarpa</i>	1
länneheisiangervo	<i>Physocarpus opulifolius</i>	1	kiiltotuhkapensas	<i>Cotoneaster lucidus</i>	1
taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>	1	aitaorapihlaja	<i>Crataegus flabellata</i> var. <i>grayana</i>	1
lamoherukka	<i>Ribes glandulosum</i>	1	pallohortensia	<i>Hydrangea arborescens</i>	1
tornionlaaksonruusu	<i>Rosa majalis</i> 'Tornedal'	1	purppuraheisiangervo	<i>Physocarpus opulifolius</i> 'Diabolo'	1
suviruusu	<i>Rosa</i> 'Poppius'	1	tornionlaaksonruusu	<i>Rosa majalis</i> 'Tornedal'	1
rusopajuangervo	<i>Spiraea x billardii</i>	1	villapaju	<i>Salix lanata</i>	1
loistoangervo 'Odensala'	<i>Spiraea japonica</i> 'Odensala'	1	viitapihlaja-angervo	<i>Sorbaria sorbifolia</i>	1
pihasyreeni	<i>Syringa vulgaris</i>	1	rusopajuangervo	<i>Spiraea x billardii</i>	1
			puistosyreeni	<i>Syringa x henryi</i>	1
			unkarinsyreeni	<i>Syringa josikaea</i>	1

Liite 7: Koristepuulajit, jotka kuuluivat kyselyyn vastanneiden taimitarhojen kymmenen suosituimman lajin joukkoon. Taulukossa on ilmoitettu kaikki kyselyn vastauksissa mainitut kasvilajit ja niiden taimistojen lukumäärä, joiden kymmenen suosituimman kasvin joukkoon kyseinen kasvi kuului. Yksityisasiakkaiden kasvilista saatiin kerättyä neljältä (n=4) ja yritysasiakkaiden lista kuudelta (n=6) taimistolta.

Yksityisasiakkaat			Yritysasiakkaat		
kasvilaji	tieteellinen nimi	kasvin TOP 10:een valinneet taimistot (kpl) n=4	kasvilaji	tieteellinen nimi	kasvin TOP 10:een valinneet taimistot (kpl) n=6
kotipihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>	3	kotipihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>	6
rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>	3	rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>	5
metsäkuusi	<i>Picea abies</i>	2	pilvikirsikka	<i>Prunus pensylvanica</i>	5
metsämänty	<i>Pinus sylvestris</i>	2	metsävaahtera	<i>Acer platanoides</i>	3
rusokirsikka	<i>Prunus sargentii</i>	2	mongolianpikkuvaahtera	<i>Acer tataricum</i> subsp. <i>ginnala</i>	3
metsälehmus	<i>Tilia cordata</i>	2	metsäkuusi	<i>Picea abies</i>	3
palsamipihta	<i>Abies balsamea</i>	1	tuurenpihlaja	<i>Sorbus ulleungensis</i> 'Dodong'	3
koreanpihta	<i>Abies koreana</i>	1	serbiankuusi	<i>Picea omorika</i>	2
riippahernepensas	<i>Caragana arborescens</i> 'Pendula'	1	metsämänty	<i>Pinus sylvestris</i>	2
ruusuorapihlaja	<i>Crataegus × media</i> 'Paul's Scarlet'	1	pylväshaapa	<i>Populus tremula</i> 'Erecta'	2
siperianorapihlaja	<i>Crataegus sanguinea</i>	1	metsätammi	<i>Quercus robur</i>	2
kataja	<i>Juniperus communis</i>	1	terijoensalava	<i>Salix euxina</i> 'Bullata'	2
purppuraomenapuut	<i>Malus Purpurea</i> -Ryhmä	1	siperianpihta	<i>Abies sibirica</i>	1
mustakuusi	<i>Picea mariana</i>	1	riippahernepensas	<i>Caragana arborescens</i> 'Pendula'	1
serbiankuusi	<i>Picea omorika</i>	1	ruusuorapihlaja	<i>Crataegus × media</i> 'Paul's Scarlet'	1
siperiansembra	<i>Pinus sibirica</i>	1	siperianlehtikuusi	<i>Larix sibirica</i>	1
tuomi	<i>Prunus padus</i>	1	rautatienomenapuu	<i>Malus</i> 'Hyvingiensis'	1
pilvikirsikka	<i>Prunus pensylvanica</i>	1	mustakuusi	<i>Picea mariana</i>	1
metsätammi	<i>Quercus robur</i>	1	siperiansembra	<i>Pinus sibirica</i>	1
terijoensalava	<i>Salix euxina</i> 'Bullata'	1	tuohituomi	<i>Prunus maackii</i>	1
talvikkipaju	<i>Salix pyrolifolia</i>	1	rusokirsikka	<i>Prunus sargentii</i>	1
jokipaju	<i>Salix triandra</i>	1	ruotsinpihlaja	<i>Scandosorbus intermedia</i>	1
kartiotaatanpihlaja	<i>Sorbus × thuringiaca</i> 'Fastigiata'	1	pallopikkusyreeni	<i>Syringa meyeri</i> 'Palibin'	1
pallopikkusyreeni	<i>Syringa meyeri</i> 'Palibin'	1	kanadantuija	<i>Thuja occidentalis</i>	1
kanadantuija	<i>Thuja occidentalis</i>	1	puistolehmus	<i>Tilia × europea</i>	1
kynäjalava	<i>Ulmus laevis</i>	1	vuorijalava	<i>Ulmus glabra</i>	1

Liite 8: Perennasuvut, jotka kuuluivat kyselyyn vastanneiden taimitarhojen kymmenen suosituimman kasvisuvun joukkoon. Taulukossa on ilmoitettu kaikki kyselyn vastauksissa mainitut kasvisuvut ja niiden taimistojen lukumäärä, joiden kymmenen suosituimman perennasuvun joukkoon kyseinen suku kuului. Yksityisasiakkaiden listaan saatiin kerättyä viiden (n=5) ja yritysasiakkaiden listaan seitsemän (n=7) taimiston vastaukset.

Yksityisasiakkaat			Yritysasiakkaat		
kasvisuku	tieteellinen nimi	kasvisuvun TOP 10:een valinneet taimistot (kpl) n=5	kasvisuku	tieteellinen nimi	kasvisuvun TOP 10:een valinneet taimistot (kpl) n=7
suomumaksaruohot	<i>Sedum</i>	5	kurjenpolvet	<i>Geranium</i>	7
kurjenpolvet	<i>Geranium</i>	4	suomumaksaruohot	<i>Sedum</i>	6
jaloangervot	<i>Astilbe</i>	3	jaloangervot	<i>Astilbe</i>	4
keijunkukat	<i>Heuchera</i>	3	kuunliljat	<i>Hosta</i>	4
kuunliljat	<i>Hosta</i>	3	keijunkukat	<i>Heuchera</i>	3
pionit	<i>Paeonia</i>	3	kellukat	<i>Geum</i>	3
leimut	<i>Phlox</i>	3	talviot	<i>Vinca</i>	3
pikkusydämet	<i>Dicentra</i>	2	poimulehdet	<i>Alchemilla</i>	2
punahatut	<i>Echinacea</i>	2	härkit	<i>Cerastium</i>	2
päivänliljat	<i>Hemerocallis</i>	2	päivänliljat	<i>Hemerocallis</i>	2
kurjenmiekat	<i>Iris</i>	2	kurjenmiekat	<i>Iris</i>	2
lehtirikot	<i>Saxifraga</i>	2	kotkansiivet	<i>Matteuccia</i>	2
poimulehdet	<i>Alchemilla</i>	1	siniheinät	<i>Molinia</i>	2
tähtiputket	<i>Astrantia</i>	1	leimut	<i>Phlox</i>	2
vuorenkilvet	<i>Bergenia</i>	1	tiarellat	<i>Tiarella</i>	2
härkit	<i>Cerastium</i>	1	kärsämöt	<i>Achillea</i>	1
neilikat	<i>Dianthus</i>	1	töyhtöangervot	<i>Aruncus</i>	1
nauhukset	<i>Ligularia</i>	1	taponlehdet	<i>Asarum</i>	1
kaihonkukat	<i>Omphalodes</i>	1	vuorenkilvet	<i>Bergenia</i>	1
salviat	<i>Salvia</i>	1	kastikat	<i>Calamagrostis</i>	1
pähkämöt	<i>Stachys</i>	1	sarat	<i>Carex</i>	1
ajuruohot	<i>Thymus</i>	1	neilikat	<i>Dianthus</i>	1
tiarellat	<i>Tiarella</i>	1	pikkusydämet	<i>Dicentra</i>	1
talviot	<i>Vinca</i>	1	punahatut	<i>Echinacea</i>	1
			särkynytsydän	<i>Lamprocapnos</i>	1
			rantavehnät	<i>Leymus</i>	1
			nauhukset	<i>Ligularia</i>	1
			rantakukat	<i>Lythrum</i>	1
			varjojrtit	<i>Pachysandra</i>	1
			pionit	<i>Paeonia</i>	1
			helvet	<i>Phalaris</i>	1
			salviat	<i>Salvia</i>	1
			rikot	<i>Saxifraga</i>	1
			pähkämöt	<i>Stachys</i>	1
			tädykkeet	<i>Veronica</i>	1

Liite 9: Aineistonhallintasuunnitelma verkkokyselylle ja haastattelulle

Osana opinnäytetyötä toteutettiin verkkokysely, jossa vastaajat antoivat tiedot nimestänsä, sähköpostiosoitteestaan ja halutessaan puhelinnumerostansa. Yhteystiedot kerättiin mahdollisten epäselvien vastausten tarkentamiseksi ja mahdollisia työhön liittyviä haastatteluja varten. Haastatteluja ei kuitenkaan toteutettu, koska niitä ei nähty välttämättömiksi opinnäytetyön kannalta. Kyselylomakkeella pyydettiin vastaajilta tutkimuslupa ja lupa henkilötietojen käsittelyyn viitaten samalla HAMK:n tietosuojakäytäntöihin. Henkilöillä oli mahdollisuus tutustua HAMK:n tietosuojailmoitukseen. Kysely toteutettiin Webropol-ohjelman avulla, jonne on pääsy opinnäytetyön tekijän henkilökohtaisten HAMK-tunnusten kautta. Kyselystä saatuja tietoja säilytetään Webropol-palvelussa sekä tekijän kiintolevyllä, joihin on pääsy vain työn tekijällä.

Kyselyn vastaukset eivät sisällä arkaluonteisia tietoja, mutta niistä saadut tulokset julkaistaan opinnäytetyössä anonymisoituina yhteenvetoina.

Aineisto tuhoetaan Webropol-palvelusta maaliskuussa 2022 heti opinnäytetyöprosessin päätyttyä ja tekijän omalta kiintolevyltä vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymisestä.

Työhön kuuluva haastattelu toteutettiin Teams-ohjelman avulla. Haastateltavalta, Jyri Uimoselta pyydettiin tutkimus- ja nauhoituslupa haastattelua varten. Nauhoitettu haastattelu tallennettiin tekijän omalle kiintolevyllä.

Haastattelu ei sisällä arkaluonteisia tai salassa pidettäviä tietoja. Haastattelun avulla tuettiin opinnäytetyön tietopohjaa.

Tallennettu haastattelu tuhoetaan tekijän omalta kiintolevyltä vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymisestä.